

PS 52/14: Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 16 mei 2014

INHOUDSOPGAVE

Index gesproken personen	5
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	7
Agenda	9
Opening van de vergadering/vaststellen agenda	11
Afscheid van mevrouw Tetteroo (PvdA), mevrouw Keijzers-Verschelling (CDA), de heer Paul Smeulders (GroenLinks), de heer Van Liempd (PvdA) en mevrouw Lestrade-Brouwer (D66)	12
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten	34
PS 27/14: Notulen vergadering PS van 14 maart 2014	35
PS 28/14: Ingekomen stukken	35
PS 16/14: Wijziging in het PIP N279 Noord	35
PS 44/14: Benoeming (plv.) voorzitter Themacommissie TSP	35
PS 06/14: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer	36
PS 10/14: Kaderstellende nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen"	40
PS 24/14: Jaarstukken 2013	52
Vragenuurtje: windturbinepark	91
Vragenuurtje: Maaslijn	93
Vragenuurtje: inhaalverboden	94
Sluiting van de vergadering	97

Index gesproken personen

Aarts-Engbers, mw. C.J.M., 57, 83, 91
Arts, mw. W.M.A., 34
Berg, H.F. van den, 70, 94, 95, 96
Boer, Y.C.M.G. de, 75, 87, 92
Bouwman, T.J.J., 60, 65, 66, 73, 91
Brunklaus, mw. P.M., 19, 37, 38, 39, 44, 48, 52, 66, 76, 85, 86
Burger Dirven, K.A.J.M., 40, 45, 51
Geeraedts, mw. M.B.Ph., 38, 82
Griffier, 11, 35
Haaften-Harkema, mw. S.C. van, 79, 80, 81, 87, 88, 89, 90
Hageman, J.J.C., 38, 63, 89, 90, 91
Harmsen van der Beek, M. ten, 52, 55, 56, 57, 70, 71, 74, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 89, 91
Hattem, A.W.J.A. van, 41, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 91, 92
Heijmans, N.G.L., 37, 39, 49, 50, 88, 96
Heugten, R.A.C. van, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 86, 93, 95, 96
Hout, J.J.C. van den, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 75, 76, 87
Iersel, mw. F.C.C.M. van, 41, 51
Kammen, mw. P. van der, 36, 37, 38, 39, 60, 70, 71, 78, 80, 84, 85, 91
Keijzers-Verschelling, mw. J.C.R., 17
Kerkhof-Mos, mw. C.C., 16, 38
Kuijken, R.C.P., 41, 42, 47, 51
Kutlu, S., 75
Leenders, H.J.M., 14, 24, 36
Lestrade-Brouwer, mw. M.C., 31
Liempd, P.J. van, 25
Mondriaan, H., 44, 49, 52, 74, 86, 91, 97
Pauli, L.W.L., 76, 78, 87
Smeulders, P.H.M., 20
Spierings, mw. M.J.G., 29, 43, 46, 47, 50, 52
Vissers, M.P., 59, 60, 83, 84, 91
Voorzitter, 11, 12, 14, 17, 22, 26, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 47, 49, 51, 52, 57, 60, 65, 66, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 80, 82, 85, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 96, 97
Wagemakers, R.J.J.M., 42, 52
Wel, M.C. van der, 52, 56, 67, 68

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. drs. C.J.M. Dortmans, griffier

Aarts-Engbers, mw. mr. C.J.M.	CDA	Tilburg
Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Huijbergen
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bouman, B.W.	PvdA	Hoogerheide
Bouwman, T.J.J.	GroenLinks	Eindhoven
Brenninkmeijer, drs. J.W.	CDA	Helvoirt
Brunklaus, mw. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dol, R.	PVV	Uden
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L.	PVV	Bergen op Zoom
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Griensven, E.J.C. van	PvdA	Berkel-Enschot
Gruijthuijsen, M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Iersel, mw. F.C.C.M. van	SP	Tilburg
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kap, M.J.	Onafhankelijke Statenfractie Noord-Brabant	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Kerkhoff, J.	PVV	Valkenswaard
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Leenders, drs. H.J.M.	PvdA	Breda
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Mondriaan H.	50PLUS	Boxtel
Mulders, drs. ing. A.A.W.G.	CDA	Moergestel
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Roijackers, mw. H.I.	GroenLinks	's-Hertogenbosch

Roozen, mw. C.J.M.	SP	Roosendaal
Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smeets, drs. M.E.J.	D66	Oosterhout
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spierings, mw. M.J.G.	D66	Sint Michielsgestel
Staak, W.R.van der	SP	Boskant
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Verhees, H.W.	VVD	Someren
Vissers, M.P.	SP	Oosterhout NB
Voeten, M.M.A.J.	VVD	Made
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Wijers, A.J.H.	VVD	Oosterhout NB
Wijnands, mw. A.M.	PvdA	Helmond

VERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT VRIJDAG 16 MEI 2014

Agenda

- I. Opening van de vergadering/vaststellen agenda
 - II. Afscheid van mevrouw Lestrade (D66), mevrouw Tetteroo (PvdA), mevrouw Keijzers (CDA) en de heren Van Liempd (PvdA) en Smeulders (GroenLinks)
 - III. Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten
 - IV. Notulen vergadering PS d.d. 14 maart 2014 (PS 27/14)
 - V. Ingekomen stukken (PS 28/14)
 - VI. Voorstellen
- A-stukken:
- 16/14 Wijziging in het PIP N279 Noord
- 44/14 Benoeming (plv.) voorzitter Themacommissie TSP
- B-stukken:
-
- C-stukken:
- 06/14 Zuidelijke rekenkamer; wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer Noord-Brabant en Limburg 2013
- 10/14 Kaderstellende nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen" (herziening Beleidsvisie externe veiligheid)
- 24/14 Jaarstukken 2013
- VII. Vragenuurtje
- VIII. Sluiting

VERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT OP VRIJDAG 16 MEI 2014

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Griffier: A.J. Brul, adj.

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

Van Gruijthuijsen, mw. Geeraedts, Van Griensven, Wagemakers, Koevoets, Van der Doelen, Van Lopik, Ten Harmsen van der Beek, Bouwman, Hageman, Kutlu, mw. Kerkhof-Mos, mw. Arts, mw. Prins-Afman, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Roozen, mw. Van Iersel, mw. Frijters-Klijnen, mw. Spierings, Altundal, Heijmans, mw. Knoet-Michels, Brenninkmeijer, mw. Van der Kammen, Mondriaan, Kuijken, S. Smeulders, Dol, Van Hattem, Kouthoofd, Burger Dirven, Verhees, Van der Staak, Voeten, Van den Berg, Van Vugt, Leenders, Van der Wel, Van Vught, mw. Aarts-Engbers, mw. Slegers, mw. Brunklaus, Van Agtmaal, Wijers, mw. Tsoutsanis-van der Koogh, Vissers, mw. Wijnands, Bouman, mw. Roijackers, Smeets en Mulders.

Afwezig zijn 3 leden, te weten: mw. Aarts-van de Loo, Kap en Kerkhoff,

Opening van de vergadering/vaststellen agenda

De voorzitter opent om 9.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan voor een moment van stilte

De **voorzitter**: Ik verzoek de griffier mededeling te doen van de binnengekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Er is bericht van verhindering ontvangen van de leden Kerkhoff, Kap en mw. Aarts-van de Loo.

De **voorzitter**: De heer Kerkhoff is getroffen door een TIA (transient ischaemic attack). Het gaat intussen weer goed met Jan. Ik heb hem van de week aan de telefoon gehad. Er zal namens ons een attentie worden bezorgd. Er gaat ook een kaart rond voor Jan. Ik vraag u om daar uw handtekening of een kleine boodschap op te zetten, zodat hij vandaag toch bij ons is.

Het is een in vele opzichten bijzondere vergadering. Ik heet u allen uiteraard van harte welkom maar vooral de mensen op de publieke tribune. Daar zit veel familie van vertrekkende en intredende leden van de Brabantse Staten. Heel fijn dat u erbij bent. Ik heb zelfs de indruk dat de publieke tribune maar net groot genoeg is om alle belangstellenden uit familiale kring te herbergen. Wij zijn ontzettend blij dat u zo veel belangstelling toont voor het werk van uw familieleden, geliefden of welke relatie u tot hen heeft.

Ik heet in het bijzonder welkom de burgemeester van Boxtel, de heer Buis, en de burgemeester van Waalre, de heer Kortmann. Zij, of degenen die daarvoor verantwoordelijk zijn, hebben blijkbaar een goede scouting gedaan, want het is hier vandaag een beetje de uittocht der wethouders. Ik kom daarop nog terug. Het is zeer fijn dat u belangstelling toont voor het werk dat de aspirant-wethouders en de intussen benoemde wethouders in uw gemeente gaan doen. Zij hebben hier in de Staten hun sporen verdiend, maar daarover straks meer.

Verder maak ik u erop attent dat het vandaag de verjaardag is van onze griffier. Cathalijne is vandaag jarig. Wij zullen straks tijdens de koffie ruim de gelegenheid krijgen om haar en de anderen te feliciteren.

(applaus)

De **voorzitter**: Ik stel nu eerst de agenda van de vergadering aan de orde. Wij gaan afscheid nemen van een aantal vertrekkende leden. Daarna worden de intredende leden beëdigd. Vervolgens houden wij een megakoffiepauze zodat wij elkaar kunnen ontmoeten.

Dan beginnen wij met de afwikkeling van de agenda. Er zijn twee A-stukken en drie C-stukken. Voor de C-stukken is spreektijd aangevraagd. Het eerste betreft de Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer. Als wij dat voorstel hier behandeld hebben, zullen wij de collega's in Limburg inzien hoe het hier gelopen is. Daar is het een hamerstuk. Ik heb met mijn collega in Maastricht afgesproken dat de besluitvorming daar kan worden afgerond zodra wij het hier besproken hebben. Daarna komt de kaderstellende nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018" aan de orde en vervolgens is er ruim aandacht voor de Jaarstukken 2013.

Er zijn geen moties over een niet-geagendeerd onderwerp ingediend. Er zijn wel drie onderwerpen voor het vragenuurtje. De eerste vragen betreffen het windmolenpark in Reusel en komen van de heer Van Hattem van de PVV. Op de tweede plaats het inhaalverbod op snelwegen waarover de heer Van den Berg van de fractie van de PVV vragen heeft gesteld. De derde set vragen gaat over de Maaslijn en komt van de heer S. Smeulders van de fractie van de Partij van de Arbeid. Deze vragen worden aan het eind van de vergadering behandeld. Dit is een beetje het programma. Ik kijk even rond of u kunt instemmen met deze agenda. Dat lijkt het geval te zijn. Waarvan akte.

Afscheid van mevrouw Tetteroo (PvdA), mevrouw Keijzers-Verschelling (CDA), de heer Paul Smeulders (GroenLinks), de heer Van Liempd (PvdA) en mevrouw Lestrade-Brouwer (D66)

De **voorzitter**: Wij zullen elke keer per persoon afscheid nemen. Ik zal wat zeggen en ook de fractievoorzitters. Sommige vertrekkende Statenleden zullen ook zelf spreken. Wij doen dat in blokjes. Ik ga nu naar het spreekgestoelte.

Geachte leden, zeer geachte gasten. De gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart j.l. laten nog steeds behoorlijk diepe sporen na. Vorige maand namen wij al afscheid van twee van onze leden, Anke van Extel en Cor van der Burgt, in verband met hun benoeming tot raadslid. Als ik goed ben geïnformeerd heeft mevrouw Van Extel het intussen tot wethouder geschopt in de prachtige gemeente Gemert-Bakel.

Vandaag nemen wij afscheid van maar liefst vijf leden van onze Staten waarvan er vier tot het wethouderschap geroepen zijn. Zij kiezen ervoor dat niet te combineren met het lidmaatschap van onze Staten. Dat kan in beginsel natuurlijk wel, zoals de heer Van Agtmaal en heer Vissers laten zien. Mark Vissers is benoemd in Oosterhout en Jeffrey van Agtmaal in Woensdrecht. Ik wil vanaf deze plaats u beiden van ganser harte feliciteren en zal dat later op de dag met een bos bloemen ondersteunen. Buitengewoon veel succes. U brengt het theoretische concept van multi-level-governance persoonlijk in praktijk. Wij horen te zijner tijd graag uw ervaringen met dit toch betrekkelijk zeldzame fenomeen. Het is interessant om op zo'n manier op verschillende niveaus in het openbaar bestuur actief te zijn.

Voordat ik afscheid neem van de vier andere Statenleden die tot wethouder zijn benoemd, richt ik mij eerst tot Marieke Tetteroo. Bij Marieke is er een andere reden waarom zijn afscheid neemt. Je gezondheid laat het tijdelijk niet toe om het werk als Statenlid voort te zetten. Gelukkig gaat het nu al weer beter met je, maar nog niet goed genoeg om alle taken als Statenlid naar behoren te kunnen vervullen. Wij weten allemaal hoe hard er hier gewerkt moet worden. Ik zeg met nadruk dat je moet stoppen want je doet dat met veel spijt en verdriet. Het is niet je eigen keuze. Wij delen je verdriet daarover.

Marieke, toen we samen spraken over de vraag of het passend zou zijn om afscheid te nemen op een moment dat anderen dat om meer feestelijke redenen doen, hebben we beiden vastgesteld dat het niet makkelijk is om dat te doen, maar dat we nu eenmaal moeten erkennen dat het in het leven even wat anders kan lopen dan we hadden gedacht. Dat is niet alleen bij jou zo, dat gebeurt in het leven van veel mensen. Het hoort bij het leven dat het soms anders gaat. We beschouwen een goede gezondheid als een soort van automatisch gegeven, ik denk ook even aan Jan Kerkhoff. Pas als je iets overkomt, realiseer je je hoe onverstandig het is om een goede gezondheid als vanzelfsprekend te beschouwen. Het mag ons gegeven zijn gezond te zijn en als dat even niet gaat, verandert het leven soms ingrijpend. Het is ook goed om dat in deze zaal te voelen. Ik respecteer dan ook enorm, Marieke, dat jij ondanks alle emoties die erbij horen, die keuze toch hebt willen maken. Wij leven met jou mee omdat wij alles wat je hier hebt gedaan ook enorm waarderen. Je was een zeer betrokken en toegewijd lid van onze Staten. Als lid van de commissies EZB (Economische Zaken en Bestuur) en MF (Mobiliteit en Financiën) en later als voorzitter van de Rekeningcommissie was je enthousiast, toegewijd en betrokken. Voor jou waren de Staten niet iets dat je erbij deed, zij waren een belangrijk deel van je leven. Je had al een enorme ervaring toen je hier binnenkwam. Je had de stad Den Bosch jarenlang als raadslid gediend. Je bent ook enorm gehecht aan deze stad. Hoewel geboren in Eindhoven, een van onze andere mooie Brabantse steden, is de binnenstad van 's-Hertogenbosch jouw favoriete plek, zo zeg je regelmatig. Ik hoop dat je in die stad ook de kracht vindt om je terugkeer te gaan organiseren. Ik denk dat je je politieke loopbaan om goede redenen alleen maar even onderbreekt. Jouw passie voor je werk, voor de Brabantse samenleving en de steden die je wilt dienen, zal niet weggaan. Nu gaat het even niet. Je hebt het de afgelopen tijd behoorlijk voor de kiezen gehad. Wij hebben daarover veel contact gehad en ik ben zeer onder de indruk van hoe jij ondanks alles dat je overkomt toch overeind blijft. Ik heb groot respect voor de manier waarop je uiteindelijk toch hebt besloten om het werk hier even niet meer te doen.

Namens ons allemaal wil ik je enorm danken voor jouw inzet en je een buitengewoon goed herstel toe wensen. Mag ik je nu vragen naar voren te komen om de gebruikelijke Roemer en een boeket in ontvangst te nemen. Nadat ik je die overhandigd heb, zal je fractievoorzitter, Henk Leenders, graag ook enkele woorden tot je spreken.

De voorzitter overhandigt mevrouw Tetteroo de Roemer en een boeket

(applaus)

De heer **Leenders** (PvdA): Marieke. Wij hebben ook met elkaar gesproken over dit afscheid. Ik weet dat je liever niet te veel praat over de oorzaak waarom je vandaag weggaat. Onze commissaris heeft dat uitstekend gedaan. Ik ga dat niet herhalen maar ga wat andere dingen met je bespreken.

De eerste keer dat ik je ontmoette was bij een bijeenkomst die de toenmalige programmacommissie organiseerde om input te krijgen voor het verkiezingsprogramma. Je weet het nog wel, dat was een mooie avond in Den Bosch, nu ongeveer vier jaar geleden dus. Je inbreng was van het soort dat bij mij de gedachte opleverde: Zo, die weet wat ze wil, dat is een stevige tante! Ik wist toen nog niet dat je op een hoge plaats op de lijst zou komen te staan, dat je gekozen zou worden en mijn collega zou worden. Toch is bescheidenheid een kenmerk van jou. Die twee dingen kunnen dus heel goed samengaan. Niet te veel de aandacht op jezelf. Je wilde het vandaag licht en vrolijk houden, terwijl je afscheid eigenlijk minder vrolijk is. Je geest wil dolgraag, maar je lichaam laat het even afweten. Maar er zijn ook vrolijke dingen, want het gaat beter, Marieke, en je komt er gewoon weer boven op.

Ook kenmerkend voor jou is je contentieuze aanpak bij zaken zoals begroting en jaarrekening. Wim van de Donk zei er ook al iets over. Wij waren gelukkig dat je zoveel energie en wijsheid in de bestudering van de financiële stukken wilde steken en de fractie, en vooral mij toen ik ruim een jaar geleden toen ik fractievoorzitter werd, daarover wilde adviseren. Het is fijn zo'n collega te hebben die bereid om is deze essentiële taak op zich te nemen. De financiële verantwoording is immers een van onze belangrijkste controlerende momenten. Je treedt er echter niet mee op de voorgrond en je kunt er moeilijk extern mee scoren. Het kenmerkt dus je bescheidenheid; een eigenschap die politici niet als vanzelfsprekend bezitten, maar jij dus wel!

De rol van voorzitter van de rekencommissie paste perfect bij die kwaliteiten, ook bij dat consciëntieuze van je. Je werd in de commissie en in die rol zeer gewaardeerd. Zoals je ook werd gewaardeerd om je goede omgang met de collega's in deze Staten.

Marieke. Ik heb met je afgesproken dat ik het niet te lang zou maken. Wij zullen je in onze fractie ontzettend missen. Dank voor alle inzet! We zijn je gelukkig in de partij niet kwijt. En evenals onze commissaris zien wij het als een onderbreking van je carrière. Wij zien je vast terug en gaan nog heel veel van je horen! Dank je wel.

(applaus)

De **voorzitter**: Dames en heren. Zoals gezegd nemen we vandaag ook afscheid van maar liefst vier Statenleden die geroepen zijn tot het wethouderschap! De eerste in de rij is Judith Keijzers.

Judith! Ook voor jou een paar woorden om je afscheid te markeren. Ik begin uiteraard met je van harte te feliciteren. Het bericht van je benoeming is recent. De formaties in Brabant zijn nog in volle gang. Bij de ene gemeente is het klaar en een andere gemeente moet nog beginnen, geloof ik. Met die werkelijkheid hebben wij te maken, maar jij kon vandaag nog aansluiten bij deze uittocht der wethouders.

Het is niet zo vreemd dat de gemeente Waalwijk een dringend beroep op jou gedaan heeft om voor die functie beschikbaar te zijn. Je bent qua leeftijd een jonge vrouw maar in politiek-bestuurlijke zin een buitengewoon ervaren kracht. Voordat jij in de Staten kwam, had je er al vijf jaar raads- en vier jaar wethouderservaring op zitten in het mooie Son en Breugel; een van die mooie Dommel-gemeenten. Je had daar als wethouder niet bepaald een lichte portefeuille: financiën, juridische zaken, economische zaken, sport, gezondheid en grondbedrijf. Dat levert, zoals ook bij Marieke al werd gezegd, niet meteen een heel uitgesproken politiek profiel op maar dit werk is in het openbaar bestuur belangrijk voor het functioneren van en voor vertrouwen in het openbaar bestuur. Het op orde hebben van onze zaken in termen van geld en procedures is een eerste vereiste om het vertrouwen van burgers te mogen vragen. Dat moet op orde zijn. Het is dan misschien wel niet sexy om met een knipoog naar een recent krantenbericht te spreken, maar het is wel heel belangrijk werk. Ik denk eerlijk gezegd dat wij vaker aan de burgers duidelijk moeten maken dat ook dat door politici en bestuurders wordt gedaan. Jij hebt er in ieder geval veel van je hart en van je grote deskundigheid, ook vanwege je fiscale achtergrond, in kunnen steken.

Je bent breed inzetbaar en dat hebben wij hier in de Staten ook gemerkt. Met kennis van zaken spreek jij over de dossiers die je onder je hoede hebt. Hier was je lid van de commissie voor Mobiliteit en Financiën en de Rekeningcommissie. Je was ook lid van de commissie voor klachten en verzoeken. Dat is ook een taak die niet zo opvalt, maar veel burgers hebben er behoefte aan dat er ergens een soort ombudsfunctie is als zij via de normale lijnen niet goed met de overheid in contact kunnen komen. Dat is belangrijk. Voor dat werk heb je je met grote kennis van zaken en met grote passie ingezet.

Daarnaast, en dat is indrukwekkend, ben je ook nog moeder geworden. Je hebt een jong gezin. Je bent "multi-tasker" par excellence. Dat had misschien een keuze voor een combinatie van het wethouderschap en het Statenlidmaatschap mogelijk gemaakt. Wij begrijpen echter al te goed dat jij in jouw situatie in overleg met je fractie de keuze hebt gemaakt die je hebt gemaakt.

Jouw passie voor het bestuurlijke werk is bij ons bekend. Het is naar voor ons, maar fijn voor Waalwijk! Omdat wij in Brabant als provincie en gemeenten goed samenwerken, is het natuurlijk wel een afscheid van deze Staten maar voelt het niet als een afscheid uit het bestuurlijk team Brabant. Wij blijven elkaar tegenkomen, wij hebben elkaar immers hard nodig. Dat zeg ik ook tegen de andere Statenleden die hier vandaag afscheid nemen.

Judith. Namens ons allen wil ik je zeer danken voor jouw enorme inzet hier en je ontzettend veel succes wensen in Waalwijk. Daar is belangrijk werk te doen, ook voor de economie en de logistiek van Brabant. Wij zullen zien hoe het daar gaat. Wij houden contact, het is dus geen echt afscheid maar wel van deze Statenzaal. Dat markeren wij met de Roemer en bloemen. Ook jou vraag ik naar voren te komen. Daarna zal ook jouw fractievoorzitter graag enkele woorden tot je spreken.

De voorzitter overhandigt mevrouw Keijzers-Verschelling de Roemer en een boeket

(applaus)

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Beste Judith. Het was voor de hele CDA-fractie toch wel een enorm grote verrassing dat je ons gaat verlaten om wethouder-van-buiten in Waalwijk te worden. En dan ook nog zo snel! Je bent het derde CDA-Statelid dat deze periode wethouder wordt!

Niet dat we je ambities niet zouden kennen na de geboortes van jullie twee zonen. Je wilde dolgraag én een goede moeder zijn en samen met Geert de kinderen opvoeden, én weer een flinke werkweek maken in een verantwoordelijke job. Je had er met onze Brabantse CDA-voorzitter al eerder eens over gesproken. En dan komt zo'n interessante uitdaging toch nog plotseling voorbij! Niet alleen onze CDA-collega's in Waalwijk hapten meteen toe, de coalitiepartners daar ook!

Judith, wij denken dat het gemeentebestuur van Waalwijk er met jou niet alleen een sympathieke maar ook heel goede collega bij krijgt! Bovendien is jouw inbreng in het 50+-mannenteam van het college van burgemeester en wethouders ook goed voor de bestuurlijke balans. Je krijgt de interessante portefeuille Ruimtelijke Ontwikkeling en aanverwante beleidsvelden. Dat is win-win, want jou biedt die uitdagende portefeuille immers ook nieuwe kansen.

Waalwijk is een economisch heel dynamische gemeente en ons niet alleen bekend vanwege de Dessofabriek met zijn fraaie projectapilten en de cradle-to-cradle-productieprocessen, maar bijvoorbeeld ook vanwege het Nederlands leder- en schoenenmuseum. Waalwijk heeft gelukkig ook een eigentijds leer- en schoenencentrum, en schoenen: daar heb jij wat mee! Je kunt die passie beslist in Waalwijk ook botvieren!

In onze fractie had je als fiscaal juriste natuurlijk de controle op de provinciale financiën onder je hoede. Je was lid van de commissie voor Mobiliteit & Financiën, lid van de programmaraad van de Zuidelijke Rekenkamer en ook lid van de commissie voor Klachten en Verzoeken en je was vanzelfsprekend de penningmeester van de fractie!

Judith, je bent een heel consciëntieuze collega die graag een correct bestuurlijk proces bevordert. Je hebt niks met politieke bokkensprongen. Jij houdt van doordachte, weloverwogen processen en fatsoenlijke besluitvorming. En, zoals een van geboorte Zeeuwse betaamt: je bent heel kritisch op het uitgeven van gemeenschapsgeld. Jouw positief kritische reflectie zette ons vaak aan het denken! Je maakte de slogan "Zeeuwen bin zuinig" helemaal waar.

Minder zuinig was je overigens met de droppot op de fractiekamer. Thijs onthulde ons dat je die werkelijk kon plunderen. Reken maar dat iedereen die daar kritisch over was gewoon jaloers is op jouw figuur, waarmee je je dat kunt permitteren.

Tot slot, Judith. We steken niet onder stoelen of banken dat wij het jammer vinden dat jij nu ook onze CDA-fractie verlaat en dus ook PS. Wij zullen je ontzettend missen, ook al krijgen we voor jou weer een goede opvolger terug in de persoon van econoom en vrijetijdsondernemer Guus Mulders.

Dank je wel voor de goede samenwerking, voor je collegialiteit, voor de inbreng van je kennis en vaardigheden, voor je relativiseringsvermogen, voor je gegiechel en je gulle lach. We hebben je bijzonder gewaardeerd. Het ga je goed in Waalwijk en ook thuis in Son met jouw drie mannen. Hartelijke groeten aan Geert en een aai over de bol voor Floris en Philip; Floor en Flip noemen wij die. Hou doe en nogmaals heel hartelijk bedankt!

(applaus)

Mevrouw **Keijzers-Verschelling** (CDA): Voorzitter. Ik dank u en Conny voor de mooie woorden.

Afgelopen Statenvergadering had ik absoluut niet kunnen bedenken dat ik hier vandaag zou staan om afscheid te nemen van deze Staten. De voorbije weken heb ik ervaren hoe in korte tijd je leven compleet kan veranderen. In dit geval overigens gelukkig op een positieve manier en wel omdat ik gisteravond geïnstalleerd ben als wethouder in de gemeente Waalwijk. Daarmee komt er voor mij een einde aan mijn tijd in Provinciale Staten. Ik vind dit ondanks het mooie vooruitzicht absoluut jammer.

Zoals meer van u heb ook ik voordat ik in de Staten kwam een geschiedenis in de lokale politiek. Al vanaf mijn Zeeuwse middelbareschooltijd ben ik politiek actief. Eerst binnen het CDJA en later in het CDA. In 2002 ben ik raadslid geworden voor het CDA in mijn woonplaats Son en Breugel en in 2006 wethouder. Ik heb beide functies een volle bestuursperiode met veel plezier gedaan. In 2011 heb ik de overstap gemaakt naar Provinciale Staten. De afgelopen jaren heb ik hier een leuke en leerzame tijd gehad, al is de liefde voor het lokale openbaar bestuur in deze periode zeker niet overgegaan. Het werk in Provinciale Staten en binnen onze eigen CDA-fractie heb ik met veel enthousiasme gedaan, al moest ik als woordvoerder financiën toch wel even wennen bij mijn eerste jaarrekening. Ik geloof dat een kleine correctie op de jaarrekening net zo groot was als de totale begroting van Son en Breugel. Maar goed, alles went!

Ook heb ik de afgelopen jaren Brabant, de inwoners en de vele mooie plekken die Brabant rijk is, beter leren kennen. Zoals gezegd, kwam de vacature vanuit Waalwijk voor mij absoluut onverwacht. Het is een uitdaging waaraan ik met veel plezier begin.

Voordat ik dat doe, wil ik hier bij mijn afscheid graag een aantal mensen bedanken. Allereerst mijn collega-Statenleden voor de prettige samenwerking in de afgelopen jaren. Datzelfde geldt ook voor het college van GS. Ook deze samenwerking heb ik als plezierig en constructief ervaren. Natuurlijk ook een woord van dank aan eenieder die ons werk als Statenlid ondersteunt. Daarbij denk ik vanzelfsprekend aan de prima ondersteuning vanuit de griffie, maar ik wil ook graag de bodes en dames van de catering even noemen. Mijn laatste woord van dank wil ik richten aan mijn eigen CDA-fractie. Wat zal ik jullie missen! Wij hebben de afgelopen jaren met heel veel plezier samen gewerkt in het belang van Brabant; altijd gezellig, soms stevige discussies, maar steeds kwamen wij er samen uit. Een groot deel van de Brabantse gemeenten hebben wij de afgelopen jaren tijdens onze werkbezoeken bezocht, maar het toeval wil dat de gemeente Waalwijk als een van de laatste voor december op de agenda staat. Wij zullen ons best doen in Waalwijk voor een mooi programma en een volle snoeppot zou ik bijna willen zeggen! Er staat nieuwe voorraad in de fractiekamer, Conny, en daarmee kunnen jullie tot december vooruit nu ik er niet meer ben.

Beste mensen, nogmaals dank. Wij gaan elkaar zeker weerzien.

(applaus)

De **voorzitter**: Geachte collegae. Dan kom ik nu bij Paul Smeulders die tot nu toe de leider is van de fractie van GroenLinks in onze Staten en intussen zoals wij weten wethouder in die zich zo geweldig ontwikkelende stad Helmond. Financiën, duurzaamheid en grondzaken zullen de velden zijn waarop je je vooral gaat bewegen,

maar ik ga ervan uit dat ook in Helmond de regel van collegiaal bestuur actief wordt ingevuld. Ik ken je ook niet anders dan iemand die aan de brede strategische visie en ontwikkeling van de stad mee politiek leiding wil geven. Het is een mooie, eervolle en geweldige kans voor jouw partij maar ook voor jou persoonlijk. Helmond is de stad waar je acht jaar geleden begonnen bent. Als politiek actieve burger heb je daar als commissielid de eerste stappen in de politiek gezet. Die lijn heb je ook hier doorgezet. Je bent niet als Statenlid begonnen maar als commissielid, burgerlid heette dat toen. Je was erg actief in de commissie voor Economie, Mobiliteit en Grote Stedenbeleid. Je hebt daarbij zo je passies, bijvoorbeeld het fietsen, liefst snel en in de versnelling. Bij dit soort thema's heb je niet alleen een persoonlijke betrokkenheid, maar je ziet ook het belang daarvan in voor de langetermijnontwikkeling van de kwaliteit van onze provincie. Dat is ook typisch de rol die je hebt willen spelen: langetermijninfrastructuur ontwikkelen op een zodanige manier dat je de keuzes van burgers de in het belang zijn van onze samenleving maximaal bevordert. Het was ook een weidse en voorzienende blik, want wie had nu kunnen verwachten dat die versnelling niet alleen door fietspaden wordt gerealiseerd, maar door allerlei innovaties in de sfeer van automotieve en fietsmotieve in de regio Helmond. Vorige week hebben wij kunnen lezen dat er fietsen in de maak zijn die het zelfs voor mij mogelijk maken om een keer met jou de Mont Ventoux te beklimmen, want dat doe je ook. Ik denk dat ik daarbij wel wat elektrische hulp nodig heb, maar jij doet dat maar liefst vijf of zes keer en dan ook nog met een oog op anderen. Het was voor die befaamde stichting. Later werd het wat lastig met die stichting, maar al die mensen deden het om andere mensen beter kunnen maken. En dat alles doe je op nog maar 26-jarige leeftijd. Op jou is het begrip jong in van alles van toepassing: jongste commissielid, jongste fractievoorzitter, jongste wethouder, en ik ga niet voorspellen waar dat ooit gaat eindigen.

Ook jou hoef ik niet uit te leggen dat het leven soms een bijzondere wending kan nemen. Wij herinneren ons jouw overleven van die vreselijke ramp op de boot naar Zanzibar. Je hebt daar ervaren dat er tussen dood en leven soms een klein maar bepalend moment zit. Toch is dat moment ook vormend voor je geweest. Je hebt op mij persoonlijk en op veel andere mensen indruk gemaakt door de manier waarop je na dat vreselijke incident toch snel het leven weer hebt kunnen herpakken zonder dat je eraan voorbij bent gegaan. Je hebt het meegenomen in je bagage op weg naar een carrière die ik nog een grootse toekomst voorspel. Ik heb je al heel wat jaren mogen kennen. Je was een van de studenten die ik onder mijn hoede mocht hebben. Ook toen al viel je op door je persoonlijkheid die in balans is en een grote betrokkenheid bij de samenleving toont. Natuurlijk hoop ik dat je je talenten die je toen al liet zien verder zult ontwikkelen. De ervaring die hier hebt opgedaan maar zeker de ervaring die je nu in Helmond zult opdoen, zullen je daarbij helpen. Met de filosoof Marta Nussbaum, die we indertijd al bestudeerden Paul, wil ik graag het citaat van John Stuart Mill onder je aandacht brengen: "Politiek kan niet voor eens en altijd worden geleerd uit een handboek of via instructies van een meester. Wat ons over dat onderwerp moet worden geleerd, is dat we onze eigen leraar moeten zijn. Het is een onderwerp waarvoor we geen meesters moeten volgen, ieder moet het voor zichzelf ontdekken en onafhankelijke oordelen vellen." Dat maakt het ambt van politicus, en in het bijzonder dat van volksvertegenwoordigers zo verschrikkelijk moeilijk, maar tegelijkertijd fascinerend en ook interessant.

Jij hebt een groot talent voor die onafhankelijke oordeelsvorming. En ik hoop dat je dat ook in je verdere carrière zult ontwikkelen, natuurlijk in voortdurende symbiose met de

carrière van je broer. Het was altijd wel mooi de twee Smeuldertjes hier samen aan de interruptietafel. Ik heb daarvan nog eens een foto gemaakt voor jullie moeder. Ik hoop dat die in de toekomst nog eens tevoorschijn kan worden gehaald.

Je hebt hier veel werk verricht. In de bestuursperiode die wij nu bijna gaan afsluiten heb je hard meegewerkt in de themacommissie voor Transitie Stad en Platteland, sterker nog je was zelfs een van de mensen die het idee van een themacommissie mee ontwikkeld hebben en vormgegeven. Bij de evaluatie van de commissie in december vorig jaar zei je nog dat die thematische manier van werken in meer commissies zou moeten worden toegepast. Ik vind dat persoonlijk ook een interessant idee waarover wij eens verder zouden moeten spreken. Het past ook bij de manier waarop de samenleving zich ontwikkelt: steeds minder in termen van de categorieën die wij hier in huis bedenken en steeds meer in samenhangen en combinaties die in de samenleving zelf ontstaan en waarmee wij als overheid intelligent moeten meebewegen en die wij zeker niet moeten blokkeren door de manier waarop wij kijken naar de maatschappelijke problemen.

Het geeft aan, Paul, dat ik zeer aan je gehecht ben, ook persoonlijk, in de contacten die wij al jaren hebben. Wij zullen je echt gaan missen. Jouw goede invalshoek zal ongetwijfeld doorklinken in de debatten van jouw fractiegenoten die achterblijven. Ik feliciteer ook de nieuwe fractievoorzitter. Patricia, je gaat dat ongetwijfeld fanstastisch doen.

Maar jij gaat weg, Paul, en namens de Staten van Brabant dank ik je voor je enorme inzet. Het weggaan is wat dubbel, want je gaat weg uit deze zaal maar in het bestuurlijk team Brabant in de context van BrabantStad zullen wij elkaar nog veel tegenkomen.

Paul, ik wil je namens ons allen buitengewoon veel dankzeggen voor je enorme inzet, je betrokkenheid ook in persoonlijke zin bij het lief en leed in deze zaal. Je bent iemand waar wij heel trots op zijn. Dat hoort op dit moment bezegeld te worden met die befaamde Roemer en ook voor jou is er een mooi wit en rood boeket. Ik vraag je daarvoor naar voren te komen. Wanneer ik je die heb overhandigd zal je opvolgster, Patricia Brunklaus, jou ook graag wat woorden toevoegen.

Paul, dank je wel!

De voorzitter overhandigt de heer Paul Smeulders de Roemer en een boeket

(applaus)

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Beste Paul! Ik weet dat je al heel lang hebt uitgekeken naar mijn afscheidswoord. Daar gaat ie dan!

Echt verrast door het bericht dat jij naar Helmond ging, was ik niet. Dat deze of een andere politieke overstap zou komen, was voor iedereen duidelijk, maar toch duurde het even voordat Theo en ik aan het idee konden wennen. Inmiddels ben je wethouder en ga je een andere weg. Dat is heel erg leuk voor je en voor de mensen met wie je gaat samenwerken.

Afgelopen weekend zaten wij bij het kampvuur in de Ardennen en gingen wij bevers kijken. Dit heilweekend was al lang gepland maar nu werd het ook een afscheid. Ik word er zelfs emotioneel van. Je vroeg mij of ik mijn speech al klaar had, want die van jou had je al weken af. Dit typeert jou zo, Paul. Je hebt je zaken altijd zo goed op orde. Je denkt er goed over na en natuurlijk gok je er ook soms op dat het wel goed zal gaan.

Toen ik gisteravond na zat te denken over de rode lijn van deze afscheidsspeech schreef ik op "de groene Brabander". Ik dacht daarbij ook aan de Spaanse Brabander, maar jij bent de groene Brabander. Dat ben jij in je levensstijl. Heel consequent zet je je in voor de groene zaak, zowel in de politiek als in je persoonlijke leven: vegetarisch, geen leren schoenen, maar ook je geiten, je werk bij Natuurmomenten en natuurlijk je politieke inzet voor GroenLinks in de Staten. Je bent van de nieuwe generatie groen binnen GroenLinks: geen geitenwollensokken maar een actieve twitteraar en blogger. Je bent binnen onze partij behoorlijk actief en je hebt meer dan 2000 volgers. Je wordt in de gaten gehouden, dat weet je.

Voor mij en Theo is het wel een bijzondere ervaring geweest om met jou in de fractie te zitten. Allereerst was het ontzettend leuk, want je hield ons scherp, je was nooit chagrijnig en je kwam altijd wel weer met een flitsend idee aanzetten.

En dan de wapenfeiten. Je hebt een grote bijdrage geleverd in de Statenvergaderingen in de transitiediscussie en op het laatst heb je de hele oppositie aangevoerd in verband met de vragen rondom het uitlekken van de bouwstop. In je interrupties wist je altijd prima je zegje te doen en de samenwerking die je liet zien met Stijn was bijzonder komisch.

Je hebt gevochten om de megastallen weg te krijgen. Dat was echter niet makkelijk en dat was van te voren bekend. De biggetjes in onze verkiezingscampagne waren illustratief voor het motto "schone stallen". Je hebt ook altijd veel aandacht gekregen van de pers en dat is vast en zeker omdat je zo toegankelijk bent.

Oppositie voeren is een vak en niet altijd even bevredigend. Dat zei je ook wel eens hier in de Staten. Al dat werk om moties en amendementen te maken en niets wordt aangenomen. Dat is soms heel frustrerend, zeker als je snel vooruit wilt. Maar jij weet net als ik dat het hartstikke belangrijk is om een ander geluid te laten horen. Als ik denk aan de tijd waarop ik jouw leeftijd had, moet ik constateren dat een aantal partijen toch wel veel ideeën van ons overgenomen hebben waarvan wij dachten dat het nooit wat zou worden. Ik denk aan duurzame energie, biologische landbouw en nog veel meer.

Behalve groen ben je ook een echte Brabander, een echte fan van het Brabantse volkslied, altijd gezellig en altijd in voor een gezellige avond. Je zult vast nog wel eens terugdenken aan de gezellige IPO-avonden en Statenweekenden.

Paul, ik mag het nu van je overnemen. Ik heb veel van je geleerd en ik ga de lijn vasthouden samen met Theo en met Hagar die op jouw lege stoel in de Staten komt. Ik hoop dat wij elkaar nog vaak gaan zien. Ik denk dat je ons, en daarmee bedoel ik al je collega-Statenleden, de goede sfeer, de gedeputeerden en de commissaris, best zult gaan missen, maar daar heb je het nu te druk voor. Wij gaan jou zeker missen en dat is een goed teken, maar je bent nog niet van ons af, want over een tijdje komen wij een keer bij je in Helmond vergaderen.

Paul, het ga je goed en wij zien elkaar!

(applaus)

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Dank u wel voorzitter. Dan sta je daar plots om afscheid te nemen van Provinciale Staten. U mag allemaal weten: dat had ik niet gepland. Toen het verzoek kwam vanuit GroenLinks in Helmond of ik wethouder zou willen worden, heb ik dat aanvankelijk afgehouden. Ik heb namelijk een fantastische baan bij Natuurmonumenten, ik heb het hier echt heel erg goed naar mijn zin en ik wilde graag nog een keer lijsttrekker in Brabant worden bij de Statenverkiezingen van komend jaar.

Toen bleek dat het om een parttime wethouderschap ging, zette ik de deur op een kier. Dan hoefde ik immers niet beide op te geven. Natuurmonumenten stond open voor de combinatie, met als resultaat dat ik voor 0,6 fte in Helmond ga werken en voor 0,4 fte bij Natuurmonumenten. Dat zal druk worden, dat realiseer ik mij, maar de combinatie van een bijna fulltime baan Natuurmonumenten met het lidmaatschap van de Staten was dat ook. Velen van jullie weten dat. Ik merk nu al dat voor een wethouder de ondersteuning beter en anders geregeld is, dat maakt het wel wat gemakkelijker.

De keus voor Natuurmonumenten en niet voor de Staten werd me heel makkelijk gemaakt. GroenLinks staat binnen de partij namelijk geen stapeling van functies toe, dus ik moet hier wel weg.

Dat doe ik met pijn in het hart. De afgelopen zes jaar, waarvan drie jaar als commissielid en drie jaar als fractievoorzitter, heb ik me volledig ingezet voor het realiseren van de speerpunten van GroenLinks in Brabant: ruimte voor groen, schoon vervoer, duurzame economie en gezonde stallen. Daar was ik dolgraag nog jaren mee doorgegaan, omdat ik geloof in onze idealen, maar ook omdat ik heb genoten van de provinciale politiek.

Acht jaar geleden -- ik was toen net 19 -- zette ik voor het eerst voet over de drempel van het provinciehuis. Dat was in het najaar van 2006. Toen liep ik een halfjaar stage bij het Programmteam Innovatie van deze provincie. Ik heb in mijn leven nooit zo veel geleerd als in dat halve jaar en ik vond het alleen al een voorrecht dat ik iedere dag in dit indrukwekkende gebouw mocht werken. Op vrijdag ging ik dan wel eens op de ambtenarentribune zitten hier in de Statenzaal en dan dacht ik: goh, je zou daar toch mogen zitten, je zou daar toch besluiten mogen men over Brabant. Een aantal jaren later was het zover en nam ik zelf plaats in deze zaal.

Ik kijk echt met genoeg terug op die jaren, vooral ook door de samenwerking met iedereen die de Brabantse politiek maakt tot wat die is. Daarvoor wil ik een aantal mensen bedanken en complimenteren. Te beginnen met onze commissaris van de Koning en mijn voormalig hoogleraar bestuurskunde Wim van de Donk. Met "Het Nieuwste Brabant" treedt u in de voetsporen van voormalig commissaris van de Koningin Jan de Quay, maar eigenlijk zie ik u vooral in de traditie van Frank Houben. Beiden bent u ontzettend slim en buitengewoon warm. Brabant kan zich geen betere commissaris van de Koning wensen en ik hoop van harte dat u dit ambt nog lang mag blijven vervullen.

Ook de overige leden van het college van Gedeputeerde Staten wil ik bedanken. We waren het niet altijd eens -- lang niet altijd -- maar ik heb het debat en de samenwerking altijd als prettig ervaren. Jullie weten je ook gesteund door meer dan duizend kundige ambtenaren, die volgens goede Brabantse traditie altijd bereid waren om vragen van Statenleden te beantwoorden. En via de ambtelijke organisatie kom ik bij de griffie. Ik heb heel erg lang nagedacht over wat ik over jullie moest zeggen. Uiteindelijk is het één zin geworden: Cathalijne en je team: ik ga jullie ontzettend missen!

Dan ben ik bij jullie, mijn collega's in de Staten. Voor jullie heb ik een oproep. Voor mijn werk bij Natuurmonumenten ben ik geregeld in de Tweede Kamer. Daar is het vaak hyperig, is iedereen vooral met zichzelf bezig en heb ik zelden het idee dat de fracties het beste voor Nederland willen. Dat idee heb ik hier vaak wel. Ik heb hier vaak wel het gevoel dat we samen gaan voor het beste voor Brabant. Over de manier hoe wij dat kunnen bereiken, verschillen wij over maar over de intentie heb ik niet vaak getwijfeld. Dat gezamenlijke gevoel is heel erg veel waard. Ik hoop dan ook van harte dat het zo blijft.

Ik wil jullie bijzonder bedanken voor het medeleven na de bootramp bij Zanzibar. Dat deed mij echt heel erg veel.

Voordat ik bij mijn eigen fractie uitkom, heb ik één speciaal woord voor één ander Statenlid: Stijn. We hebben er zelf niet zo heel vaak bij stilgestaan, maar het is natuurlijk heel bijzonder dat wij als broers hier drie jaar samen in Provinciale Staten hebben gezeten. Jij voor de PvdA, ik voor GroenLinks. Ik denk dat we later als we kinderen en misschien ook wel kleinkinderen hebben daarop trots zullen terugblikken en over vertellen. Een beetje onverwacht ben ik nu degene die teruggaat naar de Helmondse raadszaal, maar ik hoop echt van harte dat onze politieke carrières elkaar in de toekomst nog eens gaan kruisen.

Last but not least mijn eigen fractie, de vorige periode bestaande uit Johan Martens en Evert van Schoonhoven en nu uit Patricia Brunklaus en Theo Bouwman en natuurlijk onze fractiemedewerkster Anjo Breuers, die al meer dan 15 jaar de steun en toeverlaat is van heel veel Statenleden van GroenLinks. Ik heb de samenwerking binnen de GroenLinks-fractie als heel plezierig ervaren, binnen, maar vooral ook buiten het provinciehuis. Jij Patricia at geregeld bij me voor onze fractievergaderingen die wij gewoon bij mij aan de keukentafel hielden. Theo en ik hebben vorig jaar Alpe d'Huez gereden en zijn een week samen in Zuid-Frankrijk geweest. Dat was heel bijzonder.

Het vertrek uit de Staten valt me echt zwaar. Dat mogen jullie best weten, maar het is voor mij een hele geruststelling dat ik als fractievoorzitter en als Statenlid wordt opgevolgd door kanjers als Patricia Brunklaus en Hagar Roijackers. Ik ben ervan overtuigd dat jullie samen met Theo GroenLinks tot aan de Statenverkiezingen uitstekend zullen vertegenwoordigen. Ik vond het een enorme eer om namens GroenLinks in Brabant in de Provinciale Staten te zitten, en wil daar in het bijzonder Karin van de Berg bedanken. Karin is voorzitter van het bestuur van GroenLinks in Brabant én degene die het drie jaar geleden aandurfde om met een 23-jarige lijsttrekker de verkiezingen in te gaan. En zoals straks al gezegd, dat was ik in 2015 graag nog eens geworden. Uiteindelijk heb ik toch besloten om ja te zeggen op de vraag uit Helmond. Helmond is de stad waar ik geboren en getogen ben en GroenLinks gaat daar nu voor het eerst in de historie echt meebesturen. Ik zie het als een unieke kans om Helmond met de ervaring die ik de afgelopen jaren onder meer hier heb opgedaan vanuit het college van burgemeester en wethouders groener en socialer te maken. In Helmond ben ik wethouder van Financiën, Duurzaamheid en Grondzaken, maar ik heb ook fondsen- en subsidiewerving in mijn portefeuille, dus ik zal hier ongetwijfeld nog regelmatig te vinden zijn. Graag tot dan en het ga jullie goed.

(applaus)

De **voorzitter**: Paul van Liempd, een andere Paul, ik richt ook graag een aantal woorden tot jou. Het was bijzonder Paul om eerder deze week elkaar al tegen te komen in het tijdelijke onderkomen van het gemeentebestuur van Waalre. Wij herinneren ons allemaal dat het prachtige gemeentehuis aldaar door een daad van terreur is vernietigd, maar het komt allemaal goed in Waalre en je mag je daar met je collega's zelf ook sterk voor gaan maken.

Het is altijd een bijzondere ervaring om je te ontmoeten en ook om mails van je te krijgen. Die mails eindigen systematisch met een in het Engels gestelde boodschap: Darkness cannot drive out darkness; only light can do that. Hate cannot drive out hate; only love

can do that. Marten Luther King is de auctor intellectualis van dit citaat. Het citaat dat ik zelf eerder aanhaalde, komt uit het nieuwste boek van Marta Nussbaum. Dat boek heeft als titel: Politieke emoties. Waarom een rechtvaardige samenleving niet zonder liefde kan.

Ik denk dat het een belangrijk boek is. Ik raad het u allen aan. Het laat zien dat we er alleen met de begrippen vrijheid en gelijkheid niet komen. Begrippen als liefde en broederschap, gebruiken wij niet zo vaak meer in het publieke domein, en Nussbaum laat overtuigend zien dat dan de kwaliteit van onze politieke besluitvorming zelf in het geding kan zijn. In jouw geval maak ik me daarover overigens weinig zorgen. Mededogen en omzien naar anderen zie je zelfs als kernopgaven van degenen die in politieke ambten mogen functioneren. Het is prachtig om te zien hoe je dit doet. Ik zie daarbij ook een relatie met jouw uitspraak op de Brabantsite waarin je aangeeft dat de belangrijkste reden om politiek actief te worden is: "Mijn allergie tegen onrecht, klein en groot."

Je hebt gezegd dat je programma is "Een eerlijk, sterk en gastvrij Brabant waarin niemand aan de kant staat." Je persoon en je politieke programma komen samen. Dat is in alles in je optreden te zien. Je bent in jouw ontslagbrief weer reflectief daarop en zegt dat een van de redenen waarom je nu deze stap gaat zetten, is om weer eens even dichtbij de burgers zelf te zijn. Wij moeten hier ook maar eens het debat voeren over de vraag of de afstand tot de burger werkelijk zo groot is, wat afstand eigenlijk is en hoe dat precies in elkaar zit. Ik denk dat de langetermijnbeslissingen die wij hier nemen betrekkelijk rechtstreeks op het leven van burgers kunnen ingrijpen. Maar daar gaat het nu even niet om, het gaat om jouw passie om vanuit de belangen van mensen die soms niet allemaal gelijk zijn, toch stevige beslissingen te nemen. Je doet dat echter wel vanuit de sfeer en de filosofie van betrokkenheid, van het dicht bij mensen blijven.

Je bent iemand die goed kan luisteren en dat doe je al heel lang, want jouw ervaring in het openbaar bestuur is intussen behoorlijk indrukwekkend aan het worden. Je was al tien jaar raadslid in Eindhoven, drie jaar Statenlid en nu ga je het wethouderschap doen in het mooie Waalre. Jij kwam in de Staten als opvolger van Geert Snijders. Er wordt weleens wat twijfelachtig gesproken over de toekomst van het wethouderssocialisme, maar jullie leveren daar een behoorlijke bijdrage aan.

Je gaat het politieke bedrijf nu van een andere kant zien. Je gaat in een voor gemeenten niet de gemakkelijkste tijd naar Waalre toe. Er komt veel op de gemeenten af. Wij voelen ons als provinciebestuur collega's van onze gemeentebesturen om ook samen die uitdagingen aan te gaan. Dat is niet een kwestie van geld alleen. Daar wordt het politieke debat wel heel sterk op teruggebracht, maar het gaat met name om ons vermogen om samen echt vernieuwingen aan te brengen in de domeinen die voor burgers zo ontzettend belangrijk zijn. Jij gaat je daar zeer voor inzetten in Waalre. Met jouw bagage en ervaring moet dat terugkomen.

Je was eigenlijk altijd wel een beetje bestuurlijk. Ik kan je nu niet helemaal nadoen, maar ik heb zelden iemand gezien die zo bestuurlijk kan interrumperen. Jouw interrupties waren zelden kort en krachtig, het waren meestal betogen. Ook de aanloop naar de microfoon ging meestal op deze manier. Ik doe het toch maar even voor omdat ik het niet kan nalaten. Je liep weer terug omdat je er nog even iets beter over wilde nadenken. Besturen, Paul, zit je volgens mij in het bloed. Je weegt af je wikt, je weet waarom je het doet maar je bent niet iemand die makkelijk wil scoren. Je bent denk ik een bestuurder waarvan wij nog veel gaan horen in het mooie Waalre.

Hier heb je je sporen nagelaten. In veel debatten was je aanwezig en zette je de lijnen mee uit. Wat Paul Smeulders net zei, kan ik mij heel goed voorstellen. Sommige mensen denken dat het hier alleen maar gaat om het afhechten van de besluitvorming, maar jullie moesten zelf eens weten hoe belangrijk de signalen die hier worden uitgegeven zijn voor de toekomst van Brabant. Daar heb je aan meegedaan en daar heb je hard voor gewerkt. Ook voor jou heb ik bij dit afscheid de Roemer en een Brabants boeket.

Maar..... , gelet op jouw bijzondere staat van dienst als volksvertegenwoordiger en je grote inzet op een breed vlak in onze samenleving mag ik nog iets extra's doen bij jou. Ik kan je mededelen dat het Zijne Majesteit behaagd heeft om jou met grote waardering voor je enorme en jarenlange inzet te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

(applaus)

Het is mij een eer en groot genoegen jou de bijbehorende versierselen te mogen uitreiken. En als ik dat heb gedaan, zal ook jouw fractievoorzitter, Henk Leenders, graag nog enkele woorden tot je spreken.

Mag ik je vragen naar voren te komen Paul?

De voorzitter spelt de heer Van Liempd de versierselen op behorende bij zijn benoeming tot Lid in de Orde van Oranje Nassau en overhandigt hem tevens de Roemer en een boeket

(applaus)

De heer **Leenders** (PvdA): Paul, mooi man, hartstikke gefeliciteerd. Je hebt het verdiend. Behalve jou wil ik ook Ingrid, jouw kinderen Mette en Mans, jouw ouders en de delegatie van de Partij van de Arbeid uit Eindhoven die hier vandaag aanwezig is, van harte feliciteren. We waren hier al even mee bezig -- ik wil mijn grote dank uitspreken aan de griffie en de medewerkers van het protocol van het kabinet van de commissaris die dit allemaal snel voor elkaar hebben gebracht -- maar wij kregen pas drie dagen geleden te horen dat het allemaal gelukt was om jou vandaag deze onderscheiding te doen toekomen. Fantastisch, maar vervolgens moesten wij er wel even voor zorgen dat jouw familie op de hoogte werd gebracht, want het leek ons wel belangrijk om hen mee te laten delen in dit fantastische succes voor jou. Wij gingen dus Ingrid bellen op jullie privénummer en dat doen wij nooit. Wij bellen jou altijd op je 06 en dat doen wij vaak, maar in dit geval moesten wij jou dus niet hebben. En verdorie, wie neemt enkele keren de telefoon op? Paul van Liempd. Eerste belde Stijn en toen ik. Alle twee hadden wij een smoesje. Ik weet niet of je dat doorhad, maar als dat niet zo was, was je wel erg naïef, want ik heb je een aantal weken terug wel even gepolst want je weet bij PvdA'ers maar nooit hoe het aankomt, voorzitter. Wij weten dat je het als eer hebt ervaren. Het is gelukt, want uiteindelijk de derde keer toen ik het zoveelste smoesje had bedacht, kreeg ik Ingrid aan de telefoon. Ik heb haar aangevraagd of je erover gesproken had. Ik kreeg de indruk dat je er niet echt mee bezig was en dat het vandaag toch wel enige verrassing is geweest.

Ik weet niet of de collega's hier je binnenkomst in de Staten nog herinneren, nu drie jaar geleden als opvolger van inderdaad Geert Snijders. Wij weten dat nog heel goed. Ik heb het dan vooral over jouw kledingstijl. Een echte linkse jongen! Zo zag je eruit. Wij vroegen

of je een pak had want je kwam uiteindelijk in de Provinciale Staten van Brabant. Wij zijn hier tenslotte niet in het linkse Eindhoven! En dat had je maar wel voor zeer speciale gelegenheden en je trok het een keer aan. En het stond je goed man! Het stond je hartstikke goed. Gelukkig ben je ook een beetje ijdel. Deze Staten en ook wij hebben jou geholpen om je imago als bestuurder te vestigen en daar zijn wij best een beetje trots op. Ik heb al gezegd dat je kwam uit een omgeving waarin de PvdA het altijd voor het zeggen had: Eindhoven, nog steeds een links bolwerk. Dat is in deze Staten niet het geval, zoals je al snel merkte. Overigens Eindhoven kon hier redelijk beperkt aanwezig zijn, omdat vandaag het nieuwe coalitieakkoord voor deze periode wordt ondertekend. Om die reden kunnen de aspirant-wethouders niet hier zijn ondanks het feit dat zij er wel graag geweest waren. Zoals je al snel merkte in deze Staten is dat linkse gedachtegoed van ons hier iets minder voor de hand liggend, dat heb je snel gemerkt en daar moest je erg aan wennen. Je vindt het soms moeilijk te accepteren dat er niet meer in zit en je kunt daar ook best emotioneel van worden. Ik denk dat wat de commissaris net zei over je interruptiestijl daar ook wel een beetje bij past. Wij denken het als wethouder nodig zal zijn om daar soepel mee om te gaan.

Paul, illustratief voor jou was die PS-vergadering vorig jaar waarin je de hele dag heen en weer sjouwde met de motie over taalachterstanden. Dat probleem hield jou zeer bezig! Politiek sjouwwerk van de bovenste plank, duidelijk zichtbaar aan je houding wat je er van vond, bijna opgegeven gedurende de middag maar dan toch de doorzettingskracht om een motie er doorheen te krijgen aan het einde van de dag. Ik ben niet emotioneel. Paul, maar gewoon heel erg verkouden!

Jij onderscheidt je door je slimheid en je politiek inzicht. Lang niet iedereen weet dat vanwege je bescheiden opstelling. Ik heb een rondje gemaakt langs mijn collega's om iets over jou te zeggen. Een collega zei: het is geen Knoet of Leenders. Ik denk dat zij het overigens vooral over zichzelf had. Je was ons linkse geweten, erg welkom in een nogal praktisch en bestuurlijk ingestelde fractie. Door jou duurden de Statenvergaderingen soms wat langer vanwege de schorsingen die we nodig hadden om je erbij te houden. Er werd ook af en toe wel een gezucht: moet dat nu alweer? De Statenvergaderingen zullen nu dus wel wat korter zijn en sommigen zullen dat waarderen, maar laat mij duidelijk zijn, onze fractie vindt dat absoluut geen voordeel. Het is erg jammer.

Paul, we zullen je ontzettend missen! Dank voor je inzet. Wij nemen geen echt afscheid want wij zien jou weer terug in het mooie Waalre! Dank je wel!

(applaus)

De heer **Van Liempd** (PvdA): Voorzitter. Het is onverwacht dat ik deze onderscheiding heb mogen ontvangen. Ik ben er erg dankbaar voor. Ik ben zelf overtuigd republikein en het is in het republikeinse kamp niet altijd vanzelfsprekend dat mensen gelukkig zijn met zo'n onderscheiding. Ik ben dat wel. Ik ben er erg trots op en dankbaar voor de waardering die daarmee wordt uitgesproken.

Voorzitter, geachte leden van provinciale en gedeputeerde staten en andere aanwezigen. Ik snap nu ook waarom mijn familie er is, terwijl ik gezegd had: jongens, laat maar. Leuk. Ik sta hier met gemengde gevoelens. Aan de ene kant is er het afscheid van uw Staten en ook het einde van mijn rol als gekozen volksvertegenwoordiger waar ik dertien jaar lang met plezier en dankbaarheid invulling aan heb mogen geven, eerst in Eindhoven, daarna in uw midden.

Door het plezier en enthousiasme waarmee ik in Waalre aan de slag mocht gaan, leek het gevoel van afscheid snel naar de achtergrond te verdwijnen. Maar nu ik hier zo sta en zeker nu ik hier zó sta en het moment van afscheid nemen is gekomen, besef ik al te goed welk voorrecht ik gehad heb om mijn stad, regio en provincie op deze indringende manier te leren kennen: in al zijn facetten, groot en klein, mooi en lelijk.

Ik ben iedereen die mij geïnspireerd heeft deze weg te gaan, iedereen die mij terzijde heeft gestaan, maar ook onze inwoners, instellingen en bedrijven die zoveel nieuwe inzichten verschaften, dankbaar voor alles wat ze mij geleerd en gegeven hebben.

Voorzitter, ik zei het al, het zijn gemengde gevoelens. Want ik begin ook aan een mooie klus, aan de spreekwoordelijke "andere kant van de tafel". Ik ga terug naar de lokale politiek in een mooie, toekomstgerichte en zelfbewuste gemeente, met een portefeuille die heel dicht bij mensen staat. Daar ben ik enorm blij mee. Het zal u ook niet verbazen dat ik daar in dit huis de meeste moeite mee heb gehad. U refereerde daar ook al aan: de afstand van het middenbestuur tot de inwoners van onze provincie. Het is mijn stellige overtuiging dat het ontstaan van deze afstand te vaak wordt teruggevoerd op de aard van de kerntaken van de provinciale overheid. Ik hoop oprecht dat een spoedige herijking van de Agenda van Brabant ertoe zal leiden dat de menselijke maat er een prominentere rol in krijgt.

Waar de provincie wel of niet over gaat, is echt een politiek keuze en geen opgelegde wetmatigheid. En een mensgericht gezicht zou onze provincie, zo is mijn overtuiging, weer dicht bij haar kiezers kunnen brengen.

Voorzitter, leden van Provinciale Staten en van Gedeputeerde Staten, ik wens u veel wijsheid toe en dank u voor de samenwerking. Ik dank ook de griffie, de ambtelijke organisatie en alle andere medewerkers in dit huis. Een speciaal woord van dank gaat naar mijn fractie en de PvdA Brabant voor de kansen die zij mij geboden hebben.

Tot slot mijn onmetelijke dank aan mijn familie, Ingrid, de kinderen. Zonder jullie had ik dit nooit kunnen doen. Dank jullie wel.

Ik wil de onderscheiding die ik net heb mogen ontvangen, ook aan mijn kinderen opdragen voor de toekomst en voor de eeuwige liefde. Dank u wel.

(applaus)

De **voorzitter**: Dank je wel Paul voor je mooie woorden.

Dames en heren. Ik kan mij heel goed voorstellen dat de verleiding tot feliciteren alsmaar toeneemt alsmede de behoefte aan koffie, maar wij gaan nadat ik namens ons allen afscheid ga nemen van een zeer kleurrijk Statenlid, een grande dame in ons midden, Marusjka Lestrade, ook nog de opvolgers beëdigen. Daarna gaan wij koffiedrinken. Wij nemen er even de tijd voor, maar wat zijn dit mooie momenten in onze Staten. Meer dan bij menig onderwerp raken wij aan de kern waarom wij hier bij elkaar zijn. Ieders persoonlijke motivatie komt ook zo mooi over het voetlicht. Dat zouden wij misschien vaker moeten doen, waarbij ik absoluut niet wil bevorderen dat er nog een golf van afscheid wordt ingezet.

Ik zei het al: Marusjka is een kleurrijk Statenlid, een grande dame in ons midden: ervaren, wijs en betrokken. Ook bij jou is het eigenlijk geen verrassing dat het lokale niveau zo'n talent met zo'n inzet en betrokkenheid in beeld had en dat je wethouder bent mogen

worden in het mooie Boxtel. Wat je erover gezegd hebt, heb je ook hier uitgestraald: passie, enthousiasme en betrokkenheid. Ook jij weet waarom je het doet.

Kleurrijk heb ik je ook genoemd. Dat was je in je verschijning en in je ideeën. Er gaan zelfs geruchten dat er in de fractiekamer van D66 nog een voorraad halskettingen beschikbaar is van een buitengewoon gevarieerd kleurenscale. Ik zeg het maar even voor degenen die belangstelling mochten hebben! In de stijl van je kleding liet je ook zien waarvoor je stond. Een persoonlijke stijl is heel belangrijk; stijl is misschien wel meer een politiek thema dan menig een zich realiseert. Je hebt daarin werkelijk geïnvesteerd om die productief te maken voor Brabant op buitengewoon veel manieren. Je hebt al drie perioden hier gediend. Dat is echt een heel lange tijd. Ik zal straks aangeven dat je nog veel meer dan dat hebt gedaan. Je bent begonnen in een driemansfractie en daarna als dappere eenling doorgegaan met gelukkig de zeer gewaardeerde steun van jouw toenmalige commissielid Paul de Beer. Ik zag hem daarstraks. Hij is speciaal voor jou vandaag gekomen. Het moment daarna was fantastisch toen je heel breed glimlachend zei: "Mijn fractie." Ik zie het je nog doen in de eerste vergadering van het presidium. Het succes dat je boekte bij de verkiezingen heb je zelf in belangrijke mate georganiseerd, hier in deze Staten maar vooral ook daarbuiten. Je was daar aanwezig, je luisterde naar wat er onder de bevolking leefde, je legde verbindingen tussen verschillende mensen met het oog op de toekomst van onze provincie. Je hebt enorm veel onder handen gehad hier. Je bent bij alle grote belangrijke politieke besluiten betrokken geweest. Wat daarbij opvalt, is dat je ook altijd belangrijk werk hebt verricht voor de manier waarop wij hier besluiten. Je was een van degenen die vooraan gingen in het nadenken over de werkwijze. Hoe komen wij tot goede besluiten? Wat is daarvoor belangrijk? Wat zijn belangrijke waarden als het gaat om de kwaliteit van de besluitvorming? Je hebt sterk ingezet op het belang van evaluatie en naar mijn mening terecht. Het is mooi om besluiten te nemen maar het vooral belangrijk dat zij ook worden uitgevoerd en tot resultaten leiden. Dat is niet altijd een vanzelfsprekende neiging van politici. Hier was jij iemand die dat wel heel scherp op het netvlies bracht. Dat lijkt soms techniek en is misschien niet zo sexy, maar het is wel heel belangrijk dat het gebeurt. Ik herhaal wat ik straks ook bij Judith heb gezegd. Dat deed je bovendien op een manier die de voeling van het menselijke karakter van het werk nooit uit het oog verloor. Besluitvorming is uiteindelijk nooit wiskunde of techniek, het gaat om mensenwerk. Je moet met elkaar deugdelijke afspraken maken en heldere procedures ontwerpen om het werk menselijkerwijs aantrekkelijk en overzichtelijk te houden. Daarin heb jij enorm veel energie gestoken.

Ik breng ook in herinnering je enorme inzet bij het Essent-dossier. Zeker in tijden dat hier nieuwe problemen en nieuwe kwesties op tafel kwamen, heb je werkelijk een belangrijke rol gespeeld. Ik noem niet al die inbrengen die je jarenlang hebt geleverd bij de Voorjaarsnota, bij de begrotingsbehandeling etc. Als fractievoorzitter heb je er een tijd echt alleen voor gestaan. Niemand heeft dat eigenlijk gemerkt omdat je bijdragen van een hoog niveau en van een buitengewoon scherpe inbreng getuigden. Je hebt veel aan Brabant gegeven.

Mag ik ook nog vermelden dat je een soort van persoonlijke stijl in het digitale domein wist te ontwikkelen? Je hebt er zelfs een prijs voor gewonnen en ik moet zeggen dat ik een regelmatige bezoeker ben van jouw persoonlijke blogpagina. Ik heb gezien dat je intussen een vloeiende beweging naar het wethouderschap hebt gemaakt en je blog al bestuurlijk invult. Je deed zelfs verslag van de eerste wat teleurstellende ervaring toen

een burger die je dacht te ontmoeten, er niet bleek te zijn. Die ontmoeting wordt ongetwijfeld digitaal ingehaald, want je hebt een neus voor nieuwe ontwikkelingen in dat domein. Ik denk zelfs dat ik mag stellen dat jouw persoonlijke passie voor dat onderwerp veel mensen hier in huis heeft geïnspireerd om op die weg mee te gaan. Ook de provincie als geheel weet het digitale pad steeds beter te bewandelen, getuige ook het feit dat wij onlangs een prijs gewonnen hebben voor ons digitale magazine dat mede onder jouw inspirerende invloed tot stand gekomen is.

Dan heb ik het nog niet gehad over al die inhoudelijke thema's die je al die jaren hebt behartigd. Mag ik vooral zeggen, Marusjka, dat jouw collegialiteit in het presidium en het nemen van medeverantwoordelijkheid voor het functioneren van de Staten indruk op mij en op ons allen hebben gemaakt? Het was buitengewoon plezierig om met je samen te werken. Er was altijd gevoel voor humor, een beetje relativering en plezier in het werk. Dat was voor jou, en ik begrijp dat heel goed, een van de drijfveren om hier zo lang actief te zijn.

Je was niet alleen hier actief. Ook in Boxtel was je een bezige bij vanaf het moment dat je daar kwam wonen met vier toen nog jonge kinderen. Ik noem je inzet voor Amnesty International, slachtofferzorg, raadslid, bestuurslid van de Theaterschool, bestuurslid van de Brede Scholen Boxtel, beschermvrouwschap van De Geitenwei en je enorme inzet voor Circo Circolo. Dat festival is in de kiem daar ontstaan en heeft nu een grote internationale allure waar de wereld jaloers op is. Je bent daar niet altijd mee aan het pronken, maar ik weet dat je achter de schermen beslissende invloed hebt gehad op dat soort ontwikkelingen. Het is mooi om te zien dat die ontwikkelingen vrucht hebben gedragen.

Je bent ook een ambassadeur van onze provincie. Ik heb vanochtend gelezen dat je de maat en schaal van onze provincie zelfs buitengewoon adequaat vindt om verder te opereren. Ik zou zeggen: meld dat hier en daar nog eens in Den Haag, je weet nooit waar het goed voor is! Juist omdat je hier zo actief bent geweest, kun je de dingen goed beoordelen. Je bent niet iemand die over één nacht ijs gaat. Je weegt af, je wikt en als het nodig is kom je tot een heldere oordeelsvorming en geef je ons een duidelijke richting. Je was een warme persoon in onze Staten. Ook bij persoonlijk lief en leed, en dan denk ik niet alleen aan de mensen hier in de zaal maar ook aan de mensen die de koffie rondbrengen, de mensen die schoonmaken in het gebouw, had jij een groot persoonlijk engagement met deze mensen en gaf hun ook aandacht. Dat is niet onopgemerkt gebleven. Je was er ook voor hen. Wij doen het hier in deze zaal samen in de politieke arena, maar iedereen weet hoe wij ondersteund worden: van griffie tot ambtelijke medewerkers tot medewerkers van de facilitaire dienst. Zij maken ons werk hier mogelijk.

Je was wel kritisch als het niet innovatief en fris genoeg was. Zo was je dan ook wel weer, maar dat geeft aan dat je hier niet zat om je tijd te verdoen; je wilde hier iets bereiken en dat heb je ruimschoots gedaan.

Ik denk ook persoonlijk aan de mooie gesprekken die wij hadden toen je lid was van de commissie die de voordracht voor mijn benoeming voorbereidden.

Ik denk vandaag ook terug aan de al even kleurrijke Ellen Wöltgens, met wie wij zo gezellige momenten beleefden tijdens die procedure waarin wij elkaar vonden op het belang van Brabant. Dat belang is niet klaar en af, maar verdient geïnnoveerd en voortdurend vernieuwd te worden. Dat sta je voor, dat is je stijl en dat is fijn voor Boxtel, mijnheer de burgemeester. U krijgt een wethouder die wat wil, die meer dynamiek gaat

organiseren in die gemeente. Het is jammer voor ons, want wij moeten hier nu afscheid van je nemen. Ook voor jou, Marusjka, geldt dat wij elkaar zullen blijven zien in al die contacten die wij in interbestuurlijk Brabant hebben, maar het is nu wel het moment van afscheid na al die jaren in onze Staten. Namens de Staten en de bewoners van Brabant wil ik je danken voor al je inzet al die jarenlang hier en ook voor jou heb ik een Roemer en een Brabants boeket.

Maar degene die goed geluisterd heeft, heeft ook gelet op het voorgaande misschien wel door dat ik ook voor jou iets bijzonders heb. Want een nog maar korte en met het oog op de tijd lang niet volledige bloemlezing van jouw enorme inzet voor onze provincie heeft ook Zijne Majesteit geïnspireerd tot de benoeming van jou tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Het is mij een grote eer en bijzonder groot genoegen jou de bijbehorende versierselen te mogen uitreiken.

Daarna zal Annemarie Spierings die jou als fractievoorzitter mag opvolgen -- van harte gefeliciteerd, Annemarie -- jou nog graag toespreken. Als jij bijgekomen bent van dit bericht, verzoek ik je naar voren te komen want dan zal ik je graag de versierselen opspelden. Dank je wel, Marusjka.

(applaus)

De voorzitter spelt mevrouw Lestrade-Brouwer de versierselen op behorende bij haar benoeming tot Lid in de Orde van Oranje Nassau en overhandigt haar tevens de Roemer en een boeket

(applaus)

Mevrouw **Spierings** (D66): Lieve Marusjka. Wij weten dat jij het lintje niet wilde hebben voor twaalf jaar zitten, maar je hebt zo veel meer gedaan dan alleen maar hier in de zaal zitten. Onze commissaris heeft al veel mooie woorden gezegd en daar kunnen wij nog zo veel meer aan toevoegen. Dat is ook niet zo verwonderlijk met zo'n historie hier in de Staten, met jouw kleurrijke persoonlijkheid en alles wat je hier hebt gedaan en dat naast al die andere functies die je er nog even bij deed. Ik zal proberen zo min mogelijk te herhalen van wat al is gezegd, want anders zitten wij hier vanavond nog.

Al bij jouw start als Statenlid werd je tot fractievoorzitter gebombardeerd: jij gaat het doen. Na die eerste periode met een driekoppige fractie heb je het de tweede periode alleen moeten doen. Gelukkig had je daarbij Paul de Beer als commissielid. Jullie waren twee handen op één buik. Er was eens een quiz op een bijeenkomst van het IPO en jullie gaven op alle vragen dezelfde antwoorden zonder het van elkaar te weten. Heel bijzonder. En druk als je altijd was, had je de gewoonte om 's avonds heel laat Paul te bellen als je de honden aan het uitlaten was in het bos.

Je hebt het grotendeels alleen moeten doen en je hebt je daarbij bijzonder ingezet die vier jaar. Jij agendeerde waterkracht na een voorzet van onze Kees de Wit. Je maakte van Circo Circolo een traditie. Je zorgde ervoor dat gezondheid een belangrijk element werd in de discussies in deze Statenzaal. Je zat in de Programmaraad van de Zuidelijke Rekenkamer. Je zette je in om de begrotingscyclus beter en transparanter te maken, iets dat Jeroen Hageman deze periode onverminderd voor ons voortzet. En je was als een van de eersten actief op social media: twitteren en bloggen. En dat zou en moest elke dag. Ik herinner mij de anekdote -- ik was er zelf nog niet bij -- dat er na de Brabantse

avond op het IPO-congres gewoon nog een blog uit moest. Vooral degenen die een Brabantse avond hebben meegemaakt, weten wat voor een opgave dat is. Je hebt daarvoor een prachtige prijs ontvangen die je overigens van harte mee mag nemen. Dit is een inside joke!

Naast jouw rol als volksvertegenwoordiger heb je ook nog eens vier kinderen grootgebracht. En hoe! Acht academische studies, waarvan vier cum laude! Je bent al zo'n slordige 40 jaar getrouwd. Ik begrijp uit de wandelgangen dat dat een hele opgave is geweest, maar ik weet niet of dat voor jou of voor jouw echtgenoot gold. Hoe dan ook, jullie hebben het geweldig voor elkaar gekregen. Volgens mij is je man daar ontzettend gelukkig mee, want hij zei: "Zonder Marusjka had ik nu mijn jeugdvrienden niet meer als vrienden gehad." Ik weet niet of hij dat ooit tegen jou heeft uitgesproken. Bij dezen mag ik dat hier doen.

En je was of bent als vrijwilliger actief: kinderboerderij, Lions club, bestuur Brede Scholen Boxtel, helpen opzetten theaterschool en nog veel meer. En nu spring je bij waar mogelijk om je kleinkinderen groot te brengen én om je ouders en schoonmoeder te ondersteunen bij wie de gezondheid soms ook wel wat te wensen overlaat.

D66 doet net als GroenLinks niet aan dubbelfuncties, maar ook zou je daarvoor niet geopteerd hebben. Jouw gezin, je kinderen, je kleinkinderen en je man zijn jou veel te lief om alleen maar aan het werk te zijn.

Tussendoor ben je nog even naar Frankrijk, Hongarije of Suriname. Wij vragen ons wel eens af hoe je het allemaal voor elkaar krijgt. Gelukkig is er WiFi. Want waar je ook bent, je wilt geen moment van politiek Brabant missen. Soms verbazen we ons over al die reizen. Want hoewel je heel Brabant hebt gezien en echt overal kwam, was dat eigenlijk nooit gepland. Een navigatiesysteem mocht daarbij ook niet baten. Jouw strategie was gewoon extra vroeg vertrekken en de sightseeing als een onvermijdelijke karaktereigenschap te beschouwen.

Marusjka, ook op vele andere manieren zet jij je in voor anderen. Als politicus ben je fel tegen racisme en discriminatie. Dit blijkt diepe wortels te hebben, zo hoorde ik deze week van je echtgenoot. Want toen je net naar Brabant was gekomen, hield jij je voor Amnesty International al bezig met het opzetten en geven van een training voor artsen over de manier waarop ze met slachtoffers moesten gaan en dat in een Brabant waar een vrouw niet hoorde te werken als ze jonge kinderen had! Deze ervaring heeft vast meegespeeld in jouw aanmoediging richting vrouwen om zelfstandig te zijn en niet te schromen de politiek in te gaan.

Toen ik ooit begon met werken was dat in een overwegend mannenbedrijf. Ik heb het als leerzaam, inspirerend en heel bijzonder ervaren om in jou voor het eerst een vrouwelijk rolmodel te hebben. Ik hoop dat je nog vele vrouwen meer hebt geïnspireerd en zult mogen inspireren.

Sinds deze periode voel je je de koning te rijk met een vijfköppige fractie en wij voelen ons rijk met jou. De vrijheid die je ons hebt gegeven om invulling te geven aan de rol van volksvertegenwoordiger was heel groot. Tegelijkertijd was je er altijd om ons te coachen op het politieke vlak. Wij herinneren ons ook de gezellige openingen van het politieke seizoen bij jou in de tuin en de uitgebreide diners die je voor ons kookte met kerst. Jij bent van alle markten thuis. En laten we daarbij de schoenen, tassen en sieraden vooral niet vergeten!

Nog vrij onverwacht ga je ons verlaten. Het was immers je planning om deze periode gewoon hier met ons af te maken en ons daarna in de steunfractie op alle mogelijke

manieren te blijven helpen. Wij kunnen inmiddels wel op eigen benen staan. Toch zullen we je ontzettend missen, jouw energie, aanmoedigingen, warme persoonlijkheid, aandacht voor de mens achter de politicus, creativiteit, dichtkunst, inspiratie en enthousiasme. Dat was je niet alleen voor ons, maar ook voor anderen. Ik geef even een mooi voorbeeld. De wijze waarop jij de commissie voor Stad en Platteland voorzat, was ongeëvenaard!

Als wethouder in Boxtel ga je een nieuwe, leuke tijd tegemoet. Wij hebben maar één zorg over jou en die betreft je schoenen. Want als wethouder moet je toch echt meer met je voeten in de klei staan dan op het provinciehuis. Komt dat wel goed met die hoge hakken, prachtige borduursels en mooie stoffen die wij altijd op jouw schoenen aantreffen? Daarom hebben we voor jou een uniek cadeau gekocht: een klomp. Wij beginnen er met een om te kijken of het een beetje past. We weten dat je toen je in Suriname op slippers moest lopen, je voeten het gebrek aan hakken niet aankonden en je nog maanden last van je kuiten heb gehad, Natuurlijk hebben wij die klomp versierd met rode en witte linten, want rood en wit zijn niet alleen de kleuren van Brabant, maar ook die van Boxtel tijdens de carnaval.

Marusjka, ontzettend veel dank voor alles en heel veel plezier en succes in Boxtel!

(applaus)

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Even de klomp weggewen en de kathedraal wat hoger zetten. Ik heb water meegenomen want ik heb net geleerd dat het helpt om een slokje water te drinken als je emotioneel wordt. Ik word hier namelijk wel lichtelijk geëmotioneerd van. Als ik dus wat drink, weten jullie dat ik dat doe om mijn ademhaling te beheersen.

Het is echt een onvoorstelbare verrassing. Ik wist het echt niet. Ik dacht al waarom wordt er zoveel opgenoemd van wat ik doe. Nu weet ik, de fractie heeft daar natuurlijk achteraan gezeten. Ik heb steeds geroepen dat ik die standaarduitreiking voor twaalf jaar volksvertegenwoordigerschap niet wilde hebben, maar alleen als waardering voor. Ik ben er heel blij mee. Dank u wel, ik vind het echt heel bijzonder.

De overgang naar het wethouderschap is voor mij heel plotseling en onverwacht gekomen. Ik had er absoluut geen rekening meegehouden. Dat heb ik ook tegen iedereen verteld. De meeste mensen zeiden dat zij het wel hadden zien aankomen. Blijkbaar weer een element van mijn onnozelheid in dat opzicht.

Toen ik ervoor gevraagd werd, heb ik een aantal voorwaarden gesteld, namelijk dat ik onderwijs en economie wilde en maximaal 0,8 fte wilde werken. Economie zou dan de regionale economie zijn. Dat was nog even een punt van onderhandeling. D66 vindt dat onderwijs en economie bij elkaar horen. Dat is dus gelukt. Daarnaast zit er ook nog cultuur in mijn portefeuille. Ik heb al zitten bedenken dat ik Bert ga opbellen want die heb ik nodig, dat ik Brigitte ga opbellen want die heb ik nodig, dat ik Ruud ga bellen want er zit een PHS-verhaal in. Zo heb ik nog allemaal gezellige contacten. Op jullie kom ik straks nog terug, maar de contacten zijn er en ik weet de weg.

Ik weet dat het laat is, maar ik heb toch de vrijheid genomen om even wat terug te kijken in de geschiedenis. Ik weet dat hier kindjes zijn die eigenlijk weg zouden willen gaan, ook mijn kleinkinderen. Ik weet dat er nog een zoon is die zo moet gaan werken. Het zijn allemaal zaken die eigenlijk vragen om een korte toespraak, maar dat doe ik niet, ik neem de tijd.

Ik ben gekomen in de tijd dat Provinciale Staten bestond uit 75 leden. Ik was toen met Truus en Art-Jan. Ik vind het zo leuk dat zij nu hier zijn. Ik heb mij gerealiseerd dat uit alle politieke gremia waarin ik gewerkt heb of ga werken mensen hier zijn. Ook de burgemeester van Boxtel is hier en wethouder Peter van de Wiel: schaliegas, als je hem nodig hebt, hij zit hier. Iedereen is er en dat vind ik ontzettend leuk. Ik vind het ook heel bijzonder dat Toon Essed uit mijn tweede periode hier is. Toon Essed is mij zeer dierbaar, dat weet hij. Ik ben heel blij dat hij er ook is. Ik ben inderdaad meteen tot fractievoorzitter gebombardeerd, maar het was toen een andere tijd. Het was een tijd waarin het CDA nog meer dan 30 leden hier had en onder leiding van Jan Melis, die wij dan ook de onderkoning van Brabant noemden, het hele gebeuren hier regelde. De enige fractievoorzitter die er nog is uit die periode is still going strong Nico. Wij tweeën zijn al die tijd fractievoorzitter gebleven. Ik geloof dat ik vier of vijf VVD-fractievoorzitters heb meegemaakt. Met name in mijn eerste periode wisselde dat nogal.

Ik heb ook vier griffiers meegemaakt, waaronder Ellen Wöltgens. Ik heb een speciale herinnering aan haar. Er waren drie CdK's. Twee daarvan wil ik speciaal noemen. Hanja Maij-Weggen heeft heel veel betekend voor vrouwen in de politiek. Zij heeft zich enorm actief ingezet om vrouwen op bestuurlijke functies te krijgen. Ik herinner mij nog goed dat wij op bezoek waren in Marokko op een plek waar een aantal burgemeesters bijeen was en waar vrouwen geen toegang hadden tot welke functie dan ook. Toen heeft zij die bestuurders ongelooflijk de mantel uitgeveegd. Zij zei: als jullie maar de helft van de hersens gebruiken die in jullie gemeenschap aanwezig zijn, komt er hier niets van de ontwikkeling terecht. Dat werd niet zo gewaardeerd, maar wij vonden het een geweldige uitspraak. In die tijd was de Brabantse politiek lichtelijk ingeslapen maar zij heeft die met de haren Europa in gesleept. Onze bezoeken aan Brussel zijn door haar ingevoerd en onze blik op Brussel heeft zij verruimd. Die lijn is intensief voortgezet door onze huidige commissaris van de Koning. Ik had inderdaad het voorrecht deel te mogen uitmaken van de sollicitatiecommissie. Dat was een heel bijzondere tijd en ik heb nooit spijt gehad van onze keuze. Wij hebben in jou een inspirerende voorzitter die ons naar buiten laat kijken en die ons wijst op de taken die wij hebben als Statenlid en die ons wijst op grondrechten en plichten als dat nodig is.

Bij ons werk hier in Provinciale Staten worden wij aan alle kanten door de organisatie ondersteund. Ik noem als een verzamelnaam de bodes, daaronder valt iedereen die ons hier helpt. Ik wil hen en de mensen van de catering heel hartelijk danken voor hun niet aflatende zorg voor ons. Zij staan altijd voor ons klaar en maken het ons zo gemakkelijk mogelijk. Heel veel dank voor alle koppen thee die zonder dat ik het hoeft te zeggen, onder mijn neus geschoven worden; voor alle keren dat ik mijn badge kwijt was en weer een nieuwe moest aanvragen; voor alle hulp die gevraagd en ongevraagd werd aangeboden. Ik heb het allemaal heel erg gewaardeerd.

De inhoudelijke ondersteuning komt van de kant van de griffie en van de ambtenaren. Om bij de ambtenaren te beginnen, na al die tijd heb ik het gevoel velen van jullie redelijk goed te kennen. Ik heb bewondering voor jullie inzet, voor het harde werken en jullie toewijding. Het is heel goed mogelijk dat jullie weleens uit je vel springen van ergernis en irritatie -- ik zou die neiging wel hebben -- maar ik heb het nog nooit gemerkt en alleen dat al vind ik een compliment waard. Heel veel dank voor alle steun!

Maar nu onze griffie, want jullie zijn echt van ons. Cathalijne, ook nog gefeliciteerd, Alex, Hans, Eugène, Inge, Jos maar ook Eefje, Ellie, Anouk, Machteld en Kozar en voor mij speciaal Eugene als ondersteuner in de commissie. Wat jullie allemaal doen voor ons is

fantastisch. Wij hebben een griffie die zich voor meer dan 100% inzet en daar boffen wij ontzettend mee. Maar de manier waarop wij dat georganiseerd hebben, is al een flink aantal jaren geleden bedacht. Als wij het hele huis van Brabant op de schop gooien en alles reorganiseren omdat werkstructuren en informatiesystemen veranderen, denk ik dat de systematiek van onze ondersteuning, dus de werkwijze van onze griffie ook aan een make-over toe is. Ik had het heel leuk gevonden om daaraan mee te werken, maar ik ga nu Boxtel met mijn innovatieve belangstelling lastig vallen en gewoon voortzetten.

Dat betekent dat ik afscheid ga nemen van de collega's hier. Van Mieke met wie ik regelmatig een lunch heb gedeeld om weer eens wat uit te praten, waarna wij als prettige collega's van elkaar afscheid namen totdat de volgende noodzaak tot een lunch zich weer aandiende. Iedere keer ging dat weer op een bijzonder plezierige manier. Van Conny die zo heerlijk West-Brabants rechtdoorzee haar mening verkondigt. Van Nico die ik deze periode helemaal kwijt was geraakt als bevlogen politicus, maar die ik de vorige Statenvergadering weer terugvond in zijn vlamme betoog over Marokkanen die toch echt bij ons horen. Van Alexander die ik, hoewel ik veel moeite heb met een aantal denkbelden van zijn partij, respecteert om zijn harde werken. Van Henk, die ik waardeer om zijn oprechte sociaaldemocratische opvattingen. Van Paul. Ik ben zo benieuwd waar je politieke aspiraties in combinatie met al je talenten toe leiden. Van Marco. Ik ben blij dat er een dierenpartij is die ons gewezen heeft op uitwassen waartegen nu alle partijen zich verzetten. Herman. Van jou neem ik geen afscheid, want jij zit in Boxtel onder mijn portefeuille. Martijn is er niet maar hij is de man die in alle zorgvuldig opgestelde verordeningsteksten toch nog fouten weet te ontdekken.

Niet alleen van de collega's neem ik afscheid, maar ook van de gedeputeerden. Over het algemeen was de manier van omgaan met elkaar plezierig. En waar dat niet zo was lieve Johan heb je geestig op mijn kritiek gereageerd. En wat humor maakt bijna alles goed. Ik wil uiteraard speciaal Yves bedanken voor de manier waarop wij samengewerkt hebben rondom de Themacommissie voor Transitie Stad en Platteland. Ik zal de spreuken van de dag missen en de manier waarop jij iedereen in de discussie in zijn waarde laat, vind ik buitengewoon; overigens ook de handigheid om vervolgens in een lang betoog niet veel of veel niet toe te zeggen. Het gaat ons in die commissie en in ons andere Statenwerk om het belang van Brabant; Brabant dat een omslag moet maken en om zich heen moet kijken naar de rest van de wereld. Die wereld is iets groter dan het auteursveld van het Nieuwste Brabant doet vermoeden. Ik heb een inventarisatie gemaakt. De bijdragen zijn geleverd door 30 auteurs, waaronder 1 priester en 8 vrouwen. Van de 29 levende auteurs zijn er 27 afkomstig van Brabantse universiteiten en 3 uit Antwerpen. Noordelijker dan Utrecht wordt het niet. Ik denk dat een ander geluid over Brabant, bijvoorbeeld uit Groningen, wel leuk had gestaan. Kritiek is toch een soort van gratis managementles, ook als het uit Den Haag komt. Ook zijn in het Nieuwste Brabant weinig nieuwe Brabo's opgenomen. Ik heb één foto kunnen ontdekken.

Wij moeten met iedereen samenleven in Brabant, of de mensen nu uit Den Haag komen of uit Marokko. Afkomst zou er niet toe mogen doen. Mijn achternaam laat zien dat de familie oorspronkelijk uit Frankrijk komt. Het zou natuurlijk leuk zijn om te kunnen zeggen dat het hooggeleerde Hugonoten waren, maar volgens mij was de eerste Lestrade die zijn toevlucht zocht in Nederland een arme sloeber, een ketellaper op weg naar een beter bestaan. En zie waar dat toe geleid heeft. Uiteindelijk kun je als aangetrouwde afstammeling van een arme immigrant zelfs Statenlid worden. Maar er zijn ook andere verhalen te vertellen. Een andere tak van de familie kwam ooit uit Portugal. Ook zij

kwamen naar Nederland om een beter leven te krijgen, maar van hen zijn er niet veel meer over. Zij zijn vanwege hun afkomst vernietigd.

Ik wens Brabant een toekomst toe waarin geen angst hoeft te zijn voor discriminatie op grond van afkomst; een Brabant waarin wij met elkaar werken aan een toekomst waarvan wij nog niet weten wat die ons gaat brengen, waarin wij begrip hebben voor de onrust die deze onzekerheid met zich brengt. Ik weet dat mijn fractie zich voor zo'n Brabant blijft inzetten. En om met die voor mij zo belangrijke mensen te eindigen: ik wil Anne-Marie, Tineke, Jeroen, Suat en uiteraard ook onze Ineke bedanken voor hun vriendschap en collegialiteit. Na een periode van fractievoorzitter van mijzelf alleen was het heel bijzonder om een fractie van vijf personen te mogen leiden. Het was een voorrecht om met jullie te mogen werken en ik geef met een heel trots gevoel het stokje over aan mijn opvolger Anne-Marie.

(applaus)

De **voorzitter**: Dank je wel, Marusjka, voor je indrukwekkende famous last words in deze Statenzaal van Brabant waar je zo lang in ons midden was.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuwe leden van Provinciale Staten

De **voorzitter**: Het afscheid betekent dat wij vijf nieuwe collegae in ons midden gaan verwelkomen. Wij zijn toe aan de installatie van vijf opvolgers. Annegien Wijnands, een oude bekende in dit huis, voor de PvdA en Hagar Roijackers voor GroenLinks. Guus Mulders voor het CDA, Bram Bouman voor de Partij van de Arbeid en Sjo Smeets voor D66.

U kent de procedure. Er zijn geloofsbrieven onderzocht door een commissie uit uw Staten onder leiding van Willemieke Arts. Margrietha Prins en Joyce Kardol waren de leden. Ik wil de voorzitter van de commissie, Willemieke Arts, vragen verslag uit te brengen van de werkzaamheden.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter. De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de dames Wijnands en Roijackers en van de heren Mulders, Bouman en Smeets onderzocht en in orde bevonden.

De nieuw benoemde leden voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen, volgens hun eigen opgave, geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten.

De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de dames Wijnands en Roijackers en van de heren Mulders, Bouman en Smeets.

De **voorzitter**: Mevrouw Arts, ik wil u en de overige leden van de commissie danken voor uw werkzaamheden. Ik stel aan de Staten voor het voorstel van de commissie over te nemen en tot toelating te besluiten. Ik zie dat dit kan. Aldus is besloten.

Wij komen nu toe aan de beëdiging van onze vijf nieuwe collegae. Ik vraag de bodes de nieuwe te beëdigende leden hier naar voren te vragen.

Ik verzoek allen te gaan staan.

De **griffier**: "Ik zweer/ik verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer/ik verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer/beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen."

In handen van de voorzitter leggen de heer Smeets, de heer Bouman, mevrouw Wijnands en mevrouw Roijackers de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven verklaring en belofte af en de heer Mulders de eed.

De **voorzitter**: Aan mij de eer u als eerste te feliciteren. Ik wens u veel succesvolle arbeid toe in onze Staten met veel collegialiteit. Gefeliciteerd!

De voorzitter overhandigt elk van de nieuw benoemde Statenleden een bos bloemen in de Brabantse kleuren

(applaus)

De vergadering wordt van 11.20 uur tot 11.45 uur geschorst

De **voorzitter**: Ik zie dat intussen de wethouder van Oosterhout, de heer Mark Vissers, ook weer in ons midden is. Ik heb u daarstraks gefeliciteerd en een bos bloemen in het vooruitzicht gesteld. Ik had al aanstalten gemaakt om die bij u te laten bezorgen. Het zou mooi zijn als ik u straks persoonlijk de hand kan drukken. Fijn dat u dat werk in Oosterhout wil gaan doen. Van harte gefeliciteerd.

PS 27/14: Notulen vergadering PS van 14 maart 2014

De **voorzitter**: Deze notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

PS 28/14: Ingekomen stukken

De **voorzitter**: Er wordt besloten conform de voorstellen van de griffier.

Dan beginnen wij nu met de voorstellen. Er zijn twee A-stukken.

PS 16/14: Wijziging in het PIP N279 Noord

PS 44/14: Benoeming (plv.) voorzitter Themacommissie TSP

De **voorzitter**: Deze voorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Er zijn geen B-stukken, wij gaan verder met de C-stukken.

PS 06/14: Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer

De **voorzitter**: Namens de Programmaraad zal mevrouw Brunklaus hier aan de voorzitterstafel aanschuiven om te reageren op eventuele opmerkingen. De stoel staat al klaar. Van harte welkom, mevrouw Brunklaus.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De PVV heeft geen bezwaar tegen de instelling van een bedrijfsreserve van maximaal 5% voor de ZRK (Zuidelijke Rekenkamer), zoals de tekst lijkt te suggereren. De suggestie dat die reserve besteed moet worden in het jaar daarna vinden wij wel een slecht idee. Het woord "bedrijfsreserve" suggereert feitelijk ook iets anders dan wat hier wordt bedoeld, namelijk het overhevelen van een deel van het lopende budget naar volgend jaar. De nadere toelichting bood wat ons betreft geen duidelijkheid daarover. Daarom willen wij een amendement indienen dat ertoe strekt dat er een structurele bedrijfsreserve van 5% in het leven mag worden geroepen voor de ZRK.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Van der Kammen wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 16 mei 2014, ter bespreking van Statenvoorstel 06/14: Wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer Noord-Brabant en Limburg 2013,

Besluiten:

Ontwerpbesluit 06/14 B als volgt aan te passen:

"Artikel 1 Wijziging

Aan artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer Noord-Brabant en Limburg wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

7. In afwijking van het zesde lid mag de Zuidelijke Rekenkamer maximaal ten bedrage van 5% van de in enig jaar netto beschikbaar gestelde middelen toevoegen aan de middelen van het komende jaar als een gemaximeerde en flexibele buffer ten behoeve van de uitvoering van de in artikel 3 omschreven taak.

Het gereserveerde bedrag van 5% dient in het jaar daarop besteed te worden."

Wordt vervangen door:

"Artikel 1 Wijziging

Bij artikel 8 van de Gemeenschappelijke Regeling Zuidelijke Rekenkamer Noord-Brabant en Limburg wordt het zesde lid als volgt gewijzigd:

"6. De Zuidelijke Rekenkamer mag een algemene bedrijfsreserve hebben van maximaal 5% van de in enig jaar netto beschikbaar gestelde middelen. Deze fungeert als een gemaximeerde en flexibele buffer ten behoeve van de uitvoering van de in artikel 3 omschreven taak."

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging. Het krijgt nr. A1.

De **voorzitter**: Alleen nog de heer Leenders heeft het woord gevraagd bij dit onderwerp.

De heer **Leenders** (PvdA): Ik zal daar geen gebruik van maken, voorzitter.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus heeft nog geen kennis kunnen nemen van het amendement. Misschien is het toch een idee om dit soort amendementen al eerder aan de griffie te geven?

Ik vraag u in de zaal te blijven, maar ik schors de vergadering vijf minuten zodat het amendement gekopieerd en verspreid kan worden.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik wil mij uiteraard niet te veel met de orde bemoeien, want daar gaat u over. De SP-fractie heeft er geen bezwaar tegen om nu over te gaan naar het volgende agendapunt en dit punt aan het einde van de vergadering af te handelen.

De **voorzitter**: Dat idee schoot ook even door mijn hoofd. Er is echter een bijzondere reden, namelijk dat onze collega's in Maastricht wachten op de besluitvorming hier. Het is belangrijk om het snel af te tikken zodat zij daar de vergadering kunnen beëindigen. Het spijt mij. Ik had hetzelfde idee als u, mijnheer Heijmans. Dat betekent dat ik veel van u geleerd heb, maar het moet nu maar even zo. Er wordt hard aan gewerkt.

De vergadering wordt vijf minuten geschorst

De **voorzitter**: Namens de Programmaraad heeft mevrouw Brunklaus het woord.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb met mijn medelid van de Programmaraad het artikel bekeken. In onze ogen staat het er al. In het zesde lid staat dat de Zuidelijke Rekenkamer een buffer kan opbouwen die de 5% niet mag overschrijden. De buffer hoeft niet in dat jaar opgemaakt te worden. Het gaat eigenlijk op dezelfde manier als in onze fractiebudgetten. Ik ben blij dat de PVV geen moeite heeft met de ruimte die er gecreëerd wordt. Wij denken dat een verandering van het artikel een probleem gaat geven bij onze collega's in Limburg omdat dit voorstel daar als A-stuk is behandeld. Een verandering van dit artikel betekent dat zij het voorstel opnieuw moeten behandelen. Ik zou mevrouw Van der Kammen dan ook willen vragen om het voorstel te laten zoals het is. De strekking is hetzelfde.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Praktische problemen zijn er om opgelost te worden. Ik lees toch echt heel duidelijk in het stuk en in de toelichting dat het in de begroting van het komende jaar al duidelijk moet zijn waar een eventueel overschot van maximaal 5% aan besteed moet worden. Mevrouw Brunklaus suggereert alsof het alleen maar een praktisch issue is, maar het maakt wel degelijk veel verschil uit. Het wordt bedrijfsreserve genoemd, maar dat is het niet. De besteding wordt namelijk al vastgelegd. Het is dus puur een overheveling.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het is natuurlijk geld dat overblijft in enig jaar en meegaat naar het volgende jaar tot een maximum van 5% van het totale budget, dus €30.000. Dat bedrag kan ingezet worden om in het dan lopende jaar onderzoek te doen dat nog nodig is. Het principe is precies hetzelfde als bij onze fractiebudgetten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Als dat inderdaad zo is, zou dat betekenen dat je de begroting van het jaar waarin dat geld zogenaamd gaat overblijven, pas in de lopende jaar kunt opstellen. Dat lijkt mij helemaal niet aan de orde. Je maakt een begroting waar die 5% al bijzit.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De Rekenkamer heeft een eigenstandige functie. Het kan gebeuren dat men een onderzoek wil doen. Natuurlijk zijn er onderzoeken begroot en gepland voor het jaar daarop, maar het kan zijn dat in een lopend jaar een onderzoek nodig is en dat de Rekenkamer dat wil inzetten. Op dit moment vindt de Rekenkamer dat heel erg moeilijk, omdat men denkt dat er waarschijnlijk te weinig budget voor is. Het zou de Rekenkamer enorm helpen als dat onderzoek toch kan worden ingezet in de wetenschap dat er aan het einde van de rit een buffer is.

De heer **Hageman** (D66): Uiteindelijk zijn wij het er allemaal over eens dat er een bedrijfsreserve ingezet gaat worden. Het enige punt waarover onduidelijkheid is, is de vraag of die reserve in een volgend jaar ingezet zou moeten worden. Dat lijkt ons erg onpraktisch. Wij hebben daarover een vraag gesteld. Als mevrouw Brunklaus nu heel duidelijk kan zeggen dat het nooit de bedoeling is dat de aangelegde reserve in enig jaar ingezet zou mogen worden en als dat ook in Limburg duidelijk is, ben ik daar tevreden mee. Als mevrouw Brunklaus dat niet kan toezeggen, moeten wij het amendement steunen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter. Het feit dat wij hier moeten praten over de uitleg van zo'n artikel, vind ik niet goed. Het moet voor iedereen duidelijk zijn: dit is het en niet anders. Het feit dat wij daarover verschil van mening hebben, betekent dat er iets niet goed is. U kunt het wel zo bedoelen, mevrouw Brunklaus, maar dan moet u het ook zo opschrijven. In het amendement wordt het duidelijk verwoord. Ik ben het met mevrouw Van der Kammen eens dat praktische problemen er zijn om opgelost te worden. Dat kan dus nooit het argument zijn, maar het gaat wel om de helderheid van de regeling.

De **voorzitter**: Misschien mag ik als uw voorzitter opmerken dat ik met de collega in Limburg overleg heb gehad puur in procedurele zin. Mij is niet gezegd dat er een soort druk op staat. Wij kunnen het onderwerp van de agenda halen en opnieuw agenderen. Het is een technisch probleem. Zij kunnen niet vergaderen over het onderwerp dat daar geagendeerd is als het hier een ander ontwerp wordt. Het is een puur technisch probleem dat wij moeten oplossen. Wij moeten de inhoud vooropstellen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik vind het prima. In het amendement staat het misschien wat korter en krachtiger geformuleerd, maar de strekking is precies hetzelfde. Wij hebben geen bezwaar tegen het amendement. Ik denk dat wij allemaal hetzelfde verstaan.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter. Pikant is juist dat de redactie exact gelijk is, maar in het Statenvoorstel staat er nog een zin bij, namelijk: "Het gereserveerde bedrag van 5% dient in het jaar daarop besteed te worden." Daar hebben wij problemen mee. Wij zullen het amendement van de PVV steunen als dat in stemming wordt gebracht. Ik

begrijp nu van de voorzitter dat er nog ruimte is om met Limburg te overleggen. Onze bedoeling is hetzelfde, maar naar ons idee is het in het Statenvoorstel uitermate ongelukkig opgeschreven.

De heer **Heijmans** (SP): Ik begrijp niet zo dat men moeite heeft met de zin: "dient in het jaar daarop besteed te worden." Er staat niet dat het in de reserve mag blijven als het niet besteed wordt. Er wordt uiteraard bedoeld dat het bedrag terugvalt in de algemene middelen als het niet besteed wordt. Het lijkt mij duidelijk dat daarmee aangetoond is dat de bedrijfsreserve nooit de 5% kan overschrijden. Het lijkt mij een heldere tekst.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Het amendement verschilt op twee belangrijke punten van de tekst en de suggestie van mevrouw Brunklaus over de bedoeling: ten eerste de verplichting om het te besteden in het komende jaar en ten tweede het feit dat vooraf begroot moet worden waaraan die 5% besteed gaan worden. Maar mevrouw Brunklaus zegt echter zelf dat het gaat om nieuwe onderzoeken. Dat is echt een heel andere insteek.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik denk dat het niet zo is. In uw voorstel, mevrouw Van der Kammen, creëert u net wat meer ruimte voor de buffer.

Voorzitter. Ik zou u willen vragen om een korte schorsing om te overleggen met het andere lid van de Programmaraad.

De vergadering wordt twee minuten geschorst

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Wij hebben even beraad gehad en zijn tot de conclusie gekomen dat het beter is om het voorstel nu even aan te houden, met name omdat het als hamerstuk voorligt in Limburg. Als het daar wordt aangenomen en wij hier iets anders doen, hebben wij geen twee gelijke voorstellen. Dat maakt het lastig. Wij willen het aanhouden en komen daarop terug in een volgende vergadering.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de griffier om te kijken of het technisch mogelijk is om dit voorstel aan te houden. Dat is inderdaad mogelijk. Wij zullen ervoor zorgen, mevrouw Van der Kammen, dat de strekking van uw amendement wordt meegenomen in de besprekingen die leiden tot een nieuw voorstel zowel hier als in Limburg. De consequentie van deze stap is wel dat de collegae in Limburg het vandaag ook van de agenda afhalen. Ik verzoek de griffier daartoe contact te zoeken met haar collega, zodat wij in ieder geval de inhoud van het amendement van mevrouw Van der Kammen in beide provincies kunnen meenemen in de voorbereiding van het voorstel. Dat gaan wij dus zo doen. Waarvan akte!

Statenvoorstel PS 06/14 en amendement A1 zijn van de agenda afgehaald en maken derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit

PS 10/14: Kaderstellende nota "Risicobeleid externe veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen"

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter, geachte leden van de Staten. Al in de commissievergadering heb ik namens mijn fractie aangegeven dat de onderliggende nota helder en goed geschreven is. Op zich is het geen revolutionair verhaal maar toch had mijn fractie bedenkingen vanwege de plusvariant. Na de behandeling van dit stuk en de beantwoording van de gedeputeerde in de commissie voor Ecologie en Ruimte hebben wij deze nota opnieuw bestudeerd. Met de uitleg van de gedeputeerde zijn wij tot de conclusie gekomen dat de nota niet alleen alles keurig op een rijtje zet, maar dat de plusvariant minder bureaucratie meebrengt dan wij dachten. De plusvariant zit met name in de regisserende en verbindende rol van GS in een aantal situaties. Wij hebben ook begrepen dat er geen extra kosten verbonden zijn aan dit bovenwettelijke risicobeleid. Voor de VVD is dat erg belangrijk omdat dit beleid geen extra lastenverzwaring voor de Brabantse belastingbetaler mag brengen.

GS stellen dat de berekeningen omtrent risicocontouren en plaatsgebonden risico's, de onderliggende optelsommen en de daarop gebaseerde strakke normen leiden tot schijnzekerheid. Graag horen wij waarop GS dit baseren. Als dit werkelijk zo is, steunen wij het voornemen van GS om hierover met het Rijk in overleg te treden. Er doet zich overigens enige gelijkenis voor met de berekeningswijze van de geurhinder, het V-stacksmodel. Dit model leidt ook tot cijfers die niet kloppen volgens het onderzoek van Witteveen en Bos dat in opdracht van de provincie is uitgevoerd. Wij vinden het opmerkelijk dat GS dit steeds constateren. Hoe ligt dat in andere provincies? Bestaat daar dezelfde twijfel?

De bestaande wettelijke regelingen zijn uitgangspunt bij het risicobeleid en de besluitvorming daarover. Als de wettelijke regeling GS beleidsvrijheid biedt, vindt er volgens de nota een integrale brede belangenafweging plaats waarbij niet langer uitsluitend wordt gekeken naar het potentiële gevaar en de mogelijke schade maar ook naar de maatschappelijke opbrengsten, zoals de bijdrage aan de economie, het aantal arbeidsplaatsen, et cetera.

In het nieuwe bij deze nota, namelijk dat er rekening wordt gehouden met de Brabantse economie, kunnen wij ons geheel vinden. Wel vragen wij GS om PS jaarlijks een korte evaluatie te doen toekomen over het uitvoeringsprogramma dat uit deze nota voortkomt. Wij hebben graag een toezegging van het college.

Ook de voortzetting van de samenwerking tussen de Brabantse veiligheidspartners kan binnen de huidige bezetting gebeuren, al zal dat afhankelijk zijn van de mate waarin een rijksbijdrage beschikbaar blijft. Herprioritering van taken en temporisering van activiteiten in het uitvoeringsprogramma kunnen nodig zijn als het rijksbudget wordt verkleind. Heeft dat consequenties voor de samenwerking tussen de Brabantse veiligheidspartners? Blijft deze dan wel in stand?

Hetzelfde geldt voor Moerdijk. Wij ondersteunen de regisseursrol bij Moerdijk, mede omdat de gemeente Moerdijk dit ook wenst. Dit moet echter niet leiden tot meerkosten van het bestuurlijke apparaat. Kan het college dat bevestigen?

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Het nieuwe risicobeleid externe veiligheid waar we nu over praten zorgt ervoor dat we als provincie een rationeler risicobeleid gaan toepassen dat iets meer is gebaseerd op een bestuurlijke afweging en wat minder eenzijdig op normen. Betrokkenheid van het maatschappelijk veld en een goede risicocommunicatie zijn onderdeel van dit beleid. Dat zorgt voor meer begrip bij de mensen die blootgesteld zijn aan de risico's.

Door dit alles geeft het nieuwe beleid soms wat meer ruimte aan initiatieven waarvan de maatschappelijke baten opwegen tegen het vergroten van het groepsrisico. Ook kan er met dit risicobeleid worden voorkomen dat er onevenredig hoge kosten worden gemaakt voor een relatief kleine afname van de risico's. Overigens is de verwachting dat een bestuurlijke afweging niet heel vaak voor gaat komen.

Het nieuwe risicobeleid staat ook toe dat we soms met relatief goedkope en snelle maatregelen boven de risiconormering gaan zitten. Daardoor kan met relatief weinig geld en moeite meer veiligheid gecreëerd worden.

De provincie blijft met dit beleid de intergemeentelijke dialoog aanjagen en fungeert zo als aanspreekpunt voor andere overheden waar het bovenlokale risico's betreft. Risico's houden zich immers niet aan gemeente- of landsgrenzen.

Al met al bevalt deze visie het CDA wel: maatwerk durven toepassen als het gaat om risicomanagement. We gaan uit van vertrouwen en de commissie Ecologie en Ruimte heeft reeds afgesproken om over een jaar verschillende casussen door te nemen om te zien of dit beleid functioneert. Want het risicobeleid waarover wij nu spreken, is nog wel een beetje nieuw. Wij moeten er nog aan wennen en zonder concrete casussen is het ook nog vrij abstract. De volgende Statenperiode gaan wij de Statenleden hierover goed inlichten. Tot die tijd geven we dit beleid volop de ruimte, waarbij gezegd moet worden dat de wettelijke veiligheidsnormen natuurlijk gehandhaafd blijven.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voorzitter. De SP kan zich vinden in de kaderstellende nota "Risicobeleid externe Veiligheid 2014-2018: naar een maatschappelijke afweging van belangen."

Een belangrijk aspect hierbij is voor ons wel dat de burger geen onaanvaardbaar risico ondervindt en zich niet onveilig voelt. De SP vindt maatschappelijke opbrengsten zoals werkgelegenheid belangrijk, maar dat geldt ook voor de veiligheid en de gezondheid van de Brabanders. Doordat een brede belangenafweging en veiligheid vanaf het begin integraal worden meegenomen bij de besluitvorming, de samenwerking tussen de Brabantse veiligheidspartners gestimuleerd en ondersteund wordt en de provincie de rol van verbinder en regisseur vervult, wordt het doel van deze kaderstellende nota bereikt: een nieuw beleid waarin na een zorgvuldig afwegingsproces de risico's in balans zijn met maatschappelijke baten. Op relevante terreinen als milieu, economie, sociale en fysieke veiligheid, maatschappelijk aantrekkelijk wordt er bewust besloten of een risico aanvaardbaar is of niet!

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Ik ga niet onze commissie-inbreng herhalen. Ik wil enkele hoofdpunten aanstippen en nog ingaan op enkele punten waarvoor tijdens de commissievergadering helaas onvoldoende tijd was.

Ik heb nog een antwoord van de gedeputeerde tegoeed over de natuurbranden. Volkomen terecht wordt in het stuk de Task Force natuurbranden als een belangrijk gegeven genoemd. Mijn zorg is echter dat de website natuurbrandgevaar.nl alleen signaleert voor

de regio Noordoost-Brabant en niet voor de andere veiligheidsregio's. Daardoor kan er verwarring ontstaan of er voor een bepaalde regio wel of niet een code rood geldt ten aanzien van natuurbrandrisico's.

Ik kom dan bij mijn voornaamste bezwaar bij deze kadernota. Er is in algemene zin sprake van samenwerking met de veiligheidspartners. De gedeputeerde gaf in de commissie aan niet bereid te zijn om met deze partners het niveau en de kwaliteit van de brandweezorg te bespreken omdat dit geen wettelijke taak is van de provincie maar van de veiligheidsregio. Ik wil benadrukken dat wij dit ook niet bedoelen als een wettelijke rol maar als onderdeel van het integrale overleg. Gelet op de bezuinigingen op de brandweezorg is het vanuit een oogpunt van risicobeleid belangrijk dat er voldoende brandweercapaciteit en de juiste blusmiddelen aanwezig zijn bij risicobedrijven en risicovolle locaties in deze provincie. Is de gedeputeerde bereid tot dergelijk overleg en wil hij daarin de brandweezorg meenemen?

In algemene zin vinden wij de kaders van deze nota onvoldoende helder en behoorlijk wellig.

Tot slot stip ik nogmaals aan dat in deze nota windturbines worden genoemd als een veiligheidsrisico. Als dat zo is, roep ik het college op om dergelijke risicovolle windturbines überhaupt niet te laten plaatsen in onze provincie Brabant.

De heer **Kuijken** (CDA): De heer Van Hattem zegt dat het stuk onvoldoende helder en behoorlijk wellig is. Dat klinkt een beetje makkelijk. Wil hij de gedeputeerde nog even de gelegenheid geven om een en ander toe te lichten? Het is mij nu namelijk niet duidelijk wat hij niet helder en wellig vindt?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik ben begonnen met de opmerking dat ik niet mijn commissiebijdrage wilde herhalen. Ik heb in de commissie aangegeven wat ik wellig aan de nota vindt. Er worden heel veel voorbeelden genoemd maar er wordt niet uitgegaan van strikte kaders. Het gaat om "bijvoorbeeld" en "alsdan" en dat soort teksten. Het blijft allemaal hangen op samenwerking en overleg, maar er wordt niet heel scherp aangegeven wat die samenwerking en dat overleg concreet moeten inhouden, op enkele specifieke punten na, zoals de verplaatsing richting Moerdijk en dergelijke. In algemene zin vind ik het geen scherpe nota.

De heer **Kuijken** (CDA): In algemene zin vind ik uw uitleg niet heel erg duidelijk, mijnheer Van Hattem.

De **voorzitter**: Mag ik u erop wijzen dat in de orde van de vergadering is voorzien dat de gedeputeerde nog het woord voert? Wie weet, levert dat nog wat op.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voorzitter. Wij danken het college voor de memorie van antwoord. Die is gisteravond binnengekomen. Ik heb daarin ook gezien dat ik in de commissie een verkeerde vraag gesteld heb. Ik heb in mijn verhaal deze kadernota gekoppeld aan de Verordening ruimte terwijl dat niet mijn bedoeling was en daarover een vraag gesteld. Nogmaals, dank voor het antwoord maar u krijgt een nieuwe vraag. Wat gebeurt er in de praktijk? Een beoordeling van de veiligheid zou een onderdeel moeten zijn van het ruimtelijk beleid. Dan ligt het dus formeel bij de gemeente die heel veel vast kan leggen in een bestemmingsplan. Mijn vraag aan de gedeputeerde is, of de provincie

bereid is dit over te dragen aan het ruimtelijke domein om te voorkomen dat veiligheid aan het eind van de rit komt en er daardoor problemen ontstaan bij de vooruitgang van bestemmingsplannen?

Er is heel veel wettelijk geregeld. Daar is geen discussie over. Rijksregelingen zitten er ook in. Ook daar is geen discussie over. Maar het is de vraag of het allemaal goed landt in de voorbereidingen voor nieuwe bedrijventerreinen.

Er staat expliciet vermeld dat de provincie speciale aandacht heeft voor het gebied Moerdijk. Moerdijk is een groot bedrijventerrein, dat heeft een hoge milieucategorie, maar ik neem aan dat het voor de hele provincie geldt.

Natuurlijk is overleg met en samenwerking tussen de verschillende veiligheidsregio's nodig, gevaar in Oost-Brabant is hetzelfde als gevaar in West-Brabant. Wellicht spelen bepaalde zaken in het ene deel van de provincie meer dan in het andere. De rol van de provincie moet in het bijzonder zijn het begeleiden van zowel de veiligheidsregio's als de gemeenten. Ik neem aan dat dit ook de bedoeling is.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Ik herinner mij nog goed hoe inmiddels meer dan 1,5 jaar geleden de startnotitie over het risicobeleid voorlag in de commissie. Wij waren daarvan absoluut niet gecharmeerd omdat wij die nota echt vaag en onduidelijk vonden. Die is toen ook van tafel gegaan. Sindsdien is er veel gebeurd. Wij hebben professor Helsloot hier gehad om ons het een en ander uit te leggen over risicobeleid.

Wij vinden de voorliggende nota helder en duidelijk, maar dat betekent niet dat het af is. Als wij hiermee vandaag instemmen, kiezen wij ervoor om veiligheid vanaf het begin integraal mee te nemen. Dat lijkt ons helemaal prima. Wij zijn ook voor het blijven ondersteunen van de samenwerking tussen de Brabantse veiligheidspartners. De rol van verbinder lijkt ons mooi bij de provincie te passen en het is ook goed dat de provincie regisserend is ten aanzien van Moerdijk. Wij als fractie vinden dat wij zeker een taak hebben bij Moerdijk. Dat hebben wij in de commissie al eerder aangegeven. Wellicht dienen zich in de toekomst nog een aantal onderwerpen aan waarmee wij ons als provincie dusdanig bemoeien dat wij op het terrein van de veiligheid ook regisserend zouden mogen zijn.

Op het moment dat wij dit beleidsstuk vaststellen kiezen wij ook voor het hanteren van een brede belangenafweging. Daar knelt het bij ons een beetje, niet zozeer omdat wij tegen een brede belangenafweging zijn maar omdat in de nota staat: "Het nieuwe risicobeleid biedt uitsluitend waar zinvol en aanvaardbaar meer ruimte aan het bedrijfsleven voor vestiging en uitbreiding." Wij zijn niet tegen meer ruimte voor het bedrijfsleven maar wel voor een goede afweging. Hoe kun je een goede afweging maken als de begrippen "zinvol" en "aanvaardbaar" niet zijn ingevuld? Uitwerking van die begrippen is voor ons onderdeel van het kader en daarmee onderdeel van de rol van Provinciale Staten, want wij stellen hier de kaders. Wij hebben dit ook gevraagd in de commissie. In de memorie van antwoord gaat het college hierop in, maar concludeert uiteindelijk dat "zinvol en aanvaardbaar" nog nader moeten worden uitgewerkt. Wij vragen daarom aan de gedeputeerde om de uitwerking van de begrippen "zinvol" en "aanvaardbaar" op een later moment alsnog aan Provinciale Staten voor te leggen, zodat wij die kaders ook hier nog kunnen stellen. Wij begrijpen dat het lastig is om die begrippen nu al uit te werken, want wij beginnen net met de invulling van onze provinciale rol in dezen. Totdat die begrippen zijn uitgewerkt, dienen zich misschien wel casussen aan waaruit wij kunnen leren wat zinvol en aanvaardbaar is. Daarom vragen wij de

gedeputeerde om de casuïstiek die zich tot die tijd aandient in ieder geval even aan de commissie voor te leggen en de afwegingen te bespreken, zodat de commissie meegenomen wordt bij de invulling van de begrippen "zinnig" en "aanvaardbaar" en op een later moment een evaluatie kan plaatsvinden, zoals ook al door de VVD is gevraagd. Dat is dan wellicht het moment om de begrippen "zinnig" en "aanvaardbaar" echt invulling te geven. Dit zijn voor ons heel belangrijke aspecten. Ik hoop dat wij een goed antwoord krijgen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. GroenLinks is blij met deze kaderstellende nota. Daarmee wordt een begin gemaakt met een nieuw helder beleid van de provincie ten aanzien van veiligheid. GroenLinks vindt het belangrijk dat het standpunt van de provincie in deze klip en klaar is: duidelijkheid voor burgers en bedrijven in Brabant. Dit beleid komt niet in de plaats van, maar is een extra schep er bovenop samen met bedrijven, gemeenten en organisaties. Uit een ronde langs gemeenten bleek dat vooral de kleinere gemeenten baat hebben bij extra veiligheidsbeleid. Dat is ons een lief ding waard. Wij vinden het niet meer dan logisch dat de maatschappelijke belangen worden gewogen bij de beoordeling of een risico kan worden aanvaard. Geen regels om regels maar kijken voor wie je het doet en in welke situatie is zeer vanzelfsprekend. Daarmee zijn wij het van harte eens.

Wij zien echter nog wel een probleem. Kun je alle situaties goed en gelijk afwegen? D66 wees hier ook al op. Met de format brede belangenafweging lijkt dit goed mogelijk, maar wij weten dat niet zeker. GroenLinks zou graag in het beleid opgenomen zien dat het werken met deze format tijdig geëvalueerd wordt.

Wij zijn zeer te spreken over het voorstel om veiligheid vanaf het begin integraal mee te nemen bij andere dossiers. Ook hier weer vragen wij: bij welke wel en bij welke niet. Wat ons betreft zou ieder dossier een veiligheidsparagraaf moeten hebben. Dat geldt ook voor het thema gezondheid. Wij hebben dat in 2012 al eens in de commissie voorgesteld, maar daar was toen de VVD helaas erg op tegen. Jammer!

De provincie als regisseur van de veiligheid op het industrieterrein Moerdijk heeft onze volledige steun.

Tot slot vraag ik nogmaals aandacht voor een oplossing voor het vervoer van gevaarlijke stoffen door een aantal Brabantse woonkernen. Na het vreselijke ongeluk in het Belgische Wetteren is de bezorgdheid van mensen over hun veiligheid sterk toegenomen. Dit probleem moet echt worden aangepakt. Wij kunnen straks nog zo'n goed veiligheidsbeleid geformuleerd hebben, maar als hier iets gebeurt zijn de gevolgen niet de overzien.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Het stuk is prima, maar kun je er iets mee verhinderen? Een hoop wel maar uiteindelijk zullen er altijd ongelukken gebeuren. Ik verwijs naar de Wet van Murphy. Twee of drie onbegrijpelijke dingen komen samen en kunnen dan een enorme catastrofe veroorzaken. Daaraan kun je vaak niets doen, zo vrees ik.

Wat je wel kunt doen, is de bevolking tijdig waarschuwen. Het moet niet zo zijn dat de brandweer een halve dag later langskomt om te zeggen dat de mensen de ramen en de deuren dicht moeten houden, er moet eerder gemeld worden dat er iets aan de hand is. Ik denk aan de teletekst van Brabant of aan Alert, maar dat moet dan wel goed werken. Er zijn fly-overs gemaakt om de boel te verbeteren, maar als er iets gebeurt, kunnen wij

er niet bij. Wij moeten denken aan nieuwe blusmiddelen. Het gaat niet meer met brandweerwagens. Misschien moeten wij ergens in Brabant iets klaar hebben staan waardoor wij vanuit de lucht kunnen ingrijpen, zodat een kleine catastrofe onmiddellijk in de kiem wordt gesmoord. Dat kan, dat moet klaarstaan. Je hoeft dan alleen maar wat helikopters erbij te hebben en je kunt van bovenaf blussen. Wij lachen er wel om, maar misschien hadden wij dan in Moerdijk niet zo'n grote catastrofe gehad.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Ik heb ook in de commissie gezegd dat ik alle begrip ervoor heb dat het een wollige notitie is en niet scherp zou zijn. In zekere zin klopt dat. Het is geen verordening met regels, normen en cijfers, waaraan men moet voldoen. Ik snap dat de notitie wat lastig leest. Het is ook geen verordening in de zin van dat morgen de bestaande regels wijzigen. De norm blijft de norm. Daar gaan wij ook niet onder, die zijn wettelijk vastgesteld. Wij hebben echter wel wat beleidsruimte en grijze gebieden. Tot nu toe werden die automatisch opgevuld richting maximale veiligheid. Deze nota maakt gebruik van de beleidsvrijheid in die grijze gebieden om een meer rationele afweging te maken.

Volgens de heer Burger Dirven is het geen revolutionaire nota. Ik wil hem niet helemaal tegenspreken maar wel een klein beetje. Sinds wij hier in Brabant bezig zijn met dit nieuwe risicobeleid ben ik ook betrokken bij het bestuurlijk overleg voor het voorbereiden van een rijksnota over externe veiligheid die precies dezelfde kant opgaat als onze nota. De nieuwe ideeën die hierin staan over het kijken naar veiligheid zijn nu al onderdeel van een proces om ook op rijksniveau te komen tot een andere visie in dezen.

De heer Burger Dirven heeft gevraagd wat de gedachten daarover zijn in andere provincies. Zoals reeds gezegd, het Rijk begint nu ook al te werken met de andere manier van naar risico's kijken. Er zitten mensen uit verschillende provincies bij die overleggen. Ik hoop dat deze manier zijn weg vindt naar andere provincies.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Het ging mij met name over de twijfel over de normen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij zeggen dat het houden aan de risiconormen schijnveiligheid kan creëren. Dat is volgens mij ook zo. Ik ben het met de heer Mondriaan eens dat er geen risicoloze samenleving is. Ook al hangen alle stickertjes op de juiste plek daarmee wordt het niet brandveiliger. Het lijkt wel zo omdat je voldoet aan allerlei regels, maar het is niet zo dat een stempel dat men voldoet aan alle normen, garandeert dat er geen ongelukken meer gebeuren, hoewel burgers dat wel verwachten. Dat zie je als er een ramp gebeurt. Dan is de reactie vaak: waarschijnlijk hebben zij zich niet aan de normen gehouden en heeft de overheid daar niet goed op toegezien. Ook als men zich wel aan de normen houdt, kunnen twee of drie rare dingen bij elkaar komen en voor een ongeluk of een ramp zorgen. Het benadrukken van het veiligheidsbeleid en het streng erop letten dat alle normen worden gehaald, stralen de boodschap uit dat men dan veilig is en dat is niet het geval.

Er is gevraagd wat er gebeurt als de rijksbijdrage naar beneden gaat. Wij spreken in deze nota af dat er geen extra kosten bijkomen. Als de financiering wijzigt, zullen wij opnieuw keuzes moeten maken. Dan moeten wij óf taken laten vallen óf verschuiven óf bijbetalen, net wat de Staten op dat moment willen. Dat betekent ook dat de regierol in Moerdijk niet leidt tot extra kosten of extra bureaucratie.

Er wordt gevraagd naar een jaarlijkse evaluatie. Er zal in de gewone P&C-cyclus geëvalueerd worden. Verschillende fracties hebben gevraagd om de casuïstiek te behandelen in de commissie juist omdat het lastig is om uit de nota op te maken wat er precies gaat veranderen in de praktijk. Dat snap ik. Dat vind ik ook. Volgens mij is het zinvol om over een jaar in de commissie enkele casussen te bespreken, zodat wij kunnen zien wat er verandert en daarmee ook te laten zien hoe wij invulling geven aan de begrippen "zinvol" en "aanvaardbaar". Het is zinvol als iemand erom vraagt. Als bedrijven, instellingen of burgers vragen iets meer beleidsruimte te creëren, dan pas is het zinvol om er op die manier over na te denken. Aanvaardbaar houdt in dat het op zijn minst blijft binnen de normen zoals die wettelijk zijn vastgelegd. Hoe die twee begrippen in de praktijk uitpakken, kunnen wij het beste zien over een jaar in de commissie aan de hand van de casuïstiek.

De site Natuurbrandgevaar.nl is van de veiligheidsregio's en die moeten zelf hun spulletjes maar in orde brengen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Ik wil toch even een interruptie plegen naar aanleiding van de opmerking van de gedeputeerde over het bespreken van de casuïstiek over een jaar. Als dat betekent dat er tot die tijd door het college besluiten worden genomen over casussen en wij achteraf een opeenstapeling van casussen kunnen bespreken, zijn wij daar niet zo gelukkig mee omdat de invulling van de begrippen "zinvol" en "aanvaardbaar" er nog niet is. Ik heb de indruk dat het geen 100 casussen worden. Als het één casus per kwartaal is, lijkt het mij prima dat wij die in de commissie kunnen bespreken voordat er een besluit wordt genomen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat denk ik niet. Volgens mij is het een mandaat van het college om te besturen en besluiten te nemen en komt het terug naar de Staten om te evalueren hoe de kaders die zij gesteld hebben in de praktijk uitpakken. Zeker als het gaat over de invulling van wat ambigue begrippen als "zinvol" en "aanvaardbaar". Zinnvoller is om dat achteraf te bespreken. Je krijgt pas een beeld als je een aantal casussen op een rijtje ziet. Misschien geldt ook voor ons dat het ons pas na een aantal casussen duidelijk wordt wat het precies betekent. Het is verwarrend als wij elke casus die zich aandient vooraf in de commissie zouden bespreken.

Mevrouw **Spierings** (D66): Precies omdat nog niet duidelijk is hoe wij zinvol en aanvaardbaar ermee omgaan, vindt mijn fractie dat wij als PS onvoldoende kaders stellen. De uitvoerende rol is inderdaad aan het college, maar wel vanuit goede kaders. Dat is precies ons probleem. Mag ik vragen hoeveel casussen de gedeputeerde verwacht tegen te komen in een jaar?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat is een beetje het lastige van dit beleid. Vaak gaat het niet om casussen, maar om een manier van denken over hoe bijvoorbeeld gemeenten omgaan met een bestemmingsplan of met het toestaan van bebouwing. Vaak zijn het niet eens casussen die als beslispoint in het college of bij mij terechtkomen. Het is meer dat wij samen -- de provincie en de gemeenten -- kijken hoe wij dit veiligheidsbeleid invullen. Het zijn vaak geen casussen met beslispointjes. Het is niet zo dat wij naar aanleiding van deze nota zoveel procent kunnen afwijken van wat wij voor deze nota zouden toestaan.

De heer **Kuijken** (CDA): Ik heb een vraag aan mevrouw Spierings. Ik heb begrepen dat de D66 van mening is dat de bestuurlijke afweging, de visie, een goede weg is. Als wij dan de term aanvaardbaar gaan kwantificeren, wordt er eigenlijk weer een nieuwe norm gecreëerd terwijl het eigenlijk meer over een bestuurlijke afweging zou moeten gaan. Als de omwonenden de risico's aanvaardbaar vinden, vinden wij dat ook en dan maakt het ons niet uit welk percentage je daaraan hangt.

Mevrouw **Spierings** (D66): Het is niet onze bedoeling om het begrip aanvaardbaar te kwantificeren maar wel om daaraan kaders mee te geven. De heer Kuijken zegt, als de bewoners het aanvaardbaar vinden, vinden wij het ook aanvaardbaar. Dat zou een helder kader kunnen zijn, maar dat is nu niet zodanig geformuleerd.

De **voorzitter**: Ik stel voor deze gedachtewisseling nu te stoppen. Dit punt is ook ruimschoots aan de orde geweest. Ik vraag de gedeputeerde zijn betoog af te ronden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb nog een interruptie op een eerder punt, voorzitter. Ik wil even terugkomen op de website van Natuurbrandgevaar.nl. De gedeputeerde doet daar een beetje laconiek over en zegt dat de veiligheidsregio's hun spulletjes op orde moeten hebben. Dit is echter wel een belangrijke vorm van risicocommunicatie en dat is nadrukkelijk onderdeel van de nota. De gedeputeerde kan daaraan niet voorbijgaan als tegelijkertijd wordt gesteld dat integraal overleg en een integrale aanpak in dezen belangrijk zijn. Wij moeten natuurbranden niet onderschatten. Kijk maar eens wat er op dit moment in Californië gebeurt. Wij willen toch niet dat dit gebeurt bij uw mooie ecologische hoofdstructuur. Doe er niet zo laconiek over.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Elk bedrijf heeft risicocommunicatie. Wij gaan ons daarmee niet bemoeien. Hetzelfde geldt voor de veiligheidsregio's. Die hebben echt een eigen taak en die moeten wij vooral daar laten. Ik zou ook niet willen dat de veiligheidsregio's zich gaan bemoeien met uw verantwoordelijkheden, mijnheer Van Hattem. Natuurlijk hebben wij overleg.

Voor de kwaliteit van de brandweezorg geldt eigenlijk hetzelfde. Dat is geen provinciale taak. Ik kan daar niet iets over zeggen tegen iemand, maar bij de besprekingen over de veiligheidsrisico's komen dit soort onderwerpen wel op tafel. Het zijn vooral de gemeenten die dagelijks ervaren wat de capaciteit van de brandweer is. Als zij dat onvoldoende vinden, wordt het daar wel aangekaart.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik wil even naar de praktijk. Er ligt hier een ontwerp voor voor de aanwijzing van een bedrijventerrein met bijvoorbeeld een milieucategorie 5. Vanuit de provinciale rol wordt gekeken of die locatie geschikt is. Stelt de gedeputeerde zich dan niet de vraag of er rondom die locatie voldoende en adequate brandweercapaciteit plus voldoende blusmiddelen aanwezig zijn. Wij hebben toch bij Moerdijk gezien dat de inzet van een crashtender die hals-over-kop gehaald moest worden van de vliegbasis Woensdrecht, essentieel was bij dit soort calamiteiten. Dat lijkt mij toch een heel belangrijke factor voor het risicobeleid, ook in het kader van onze eigen rol waarbij wij niet de ander hoeven aan te spreken maar wel onze eigen afwegingen moeten kunnen maken.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, dat speelt een belangrijke rol in het risicobeleid van de veiligheidsregio's en niet van ons. Ik kan er niets anders van maken.

De heer Wagemakers vroeg naar het effect van deze nota op het ruimtelijke domein. Volgens mij wordt die vraag beantwoord met het beslispunt waarin staat dat deze nota integraal wordt meegenomen bij besluitvorming, zeker in het ruimtelijke domein. Gemeenten moeten externe veiligheid betrekken bij hun afweging van bestemmingsplannen. Zij zijn daar meer mee bezig dan de provincie. Externe veiligheid wordt meegenomen bij het begin van elk proces in het ruimtelijk domein.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat het risicobeleid een integraal onderdeel is. Bij die integrale afweging ook in het ruimtelijke domein laat hij echter de brandweezorg buiten beschouwing? Wat is dan de toegevoegde waarde van dit risicobeleid?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het lijkt alsof u het niet wilt begrijpen, mijnheer Van Hattem. Ik heb gezegd dat wij waar dat aan de orde is externe veiligheid integraal meenemen bij de besluitvorming. Dat betekent dat wij onze verantwoordelijkheid met betrekking tot externe veiligheid aan het begin van elk ruimtelijk proces een plek zullen geven. Brandweezorg hoort daar niet bij. Er zijn heel veel dingen in het veiligheidsdomein die wij hier niet behandelen. Ik noem bijvoorbeeld Sprinklerinstallaties.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wat is er dan nog integraal aan dit beleid? Kan de gedeputeerde dat duidelijk maken?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De integraliteit zit niet in het veiligheidsbeleid maar bijvoorbeeld in het ruimtelijk beleid waarvan veiligheid een integraal onderdeel uitmaakt. Het is de volgorde. Integraliteit zit in al het beleid dat wij hier ontwikkelen. Wij zorgen ervoor dat het veiligheidsaspect daarin benoemd wordt. Het is niet zo dat het veiligheidsaspect alles omvat wat je maar kunt bedenken in het kader van veiligheid. Het is een andere richting van integraliteit.

Mevrouw Brunklaus van de fractie van GroenLinks vraagt of alle risicosituaties wel afgewogen kunnen worden. Dat is heel lastig. Zoals de heer Mondriaan zei, je kunt het goed voor elkaar hebben en dan gebeuren er twee of drie rare dingen en dan komt er alsnog een ongeluk. Wij proberen de risico's af te wegen maar dat levert niet een risicovrije samenleving op.

De zorg over het vervoer van gevaarlijke stoffen is terecht. Die wordt ook door ons en de betreffende gemeenten gedeeld. Daarom is collega Van Heugten bezig om te bevorderen dat het over de Betuwelijn plaatsvindt of wij moeten misschien een boog bij Meteren aanleggen om Brabantse gemeenten verder te ontlasten van het transport van gevaarlijke stoffen door hun centrum. Het is echter geen onderdeel van deze nota, maar bij het mobiliteitsbeleid wordt daar zeker aan gewerkt.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het heeft wel degelijk met veiligheid te maken.

Kan de gedeputeerde nog even reageren op mijn vraag over de evaluatie van het gebruik van een format om de maatschappelijke belangen af te wegen? Hoe moet dat gaan

werken en hoe snel wil het college dat met ons gaan delen? Het ligt eigenlijk in het verlengde van de vraag van D66.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Op een vraag van het CDA heb ik al gezegd dat het mij zinvol lijkt om dit over een jaar aan de hand van de casuïstiek in de commissie te bespreken. Veel eerder lijkt mij niet zinvol.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): De trein rijdt langs een tank met ammoniak. Het is niet gevaarlijk dat die tank daar staat, maar als er een ongeluk gebeurt kunnen er honderden doden vallen. Wij moeten de ogen daarvoor niet sluiten. Dat zijn gevaarlijke zaken!

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat klopt inderdaad. Het is een onderdeel van de normstelling in het risicobeleid, zowel voor groepsrisico, als voor individueel risico als voor plaatsgebonden risico. Treinen die te dicht langs ammoniakopslag rijden, vallen daaronder. Dat moet worden afgewogen, maar dan nog kun je niet alles uitsluiten.

De heer Mondriaan vraagt of wij een helikopter nodig hebben voor hulpverlening bij fly-overs. De provincie in ieder geval niet. Volgens mij heeft de brandweer helikopters en mocht de nood aan de man komen dan kunnen wij terecht bij onze vrienden in Oirschot.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Die helikopters komen er wel maar de blusmiddelen staan niet klaar.

De **voorzitter**: Ik kijk even of er behoefte is aan een tweede termijn en constateer dat dit inderdaad het geval is bij de heer Van Hattem en mevrouw Spierings. Ik geef hun graag de gelegenheid voor een korte tweede termijn en daarna de gedeputeerde. Ik wil eigenlijk proberen om dit onderwerp voor de lunchpauze af te ronden. Dan kunt u daarmee alvast rekening houden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik kom even terug op de wolligheid en vaagheid van dit stuk waarover ik in eerste termijn heb gesproken. Ik heb nog even de beslispunten op een rijtje gezet. Bij een daarvan staat: "Het betrekken van alle relevante maatschappelijke belangen. En het stimuleren en ondersteunen van de samenwerking en de rol van verbinder te vervolgen o.a. bij - en dan volgt er een aantal 'onder andere' ...en de regisserende rol." Ik vind dit geen scherpe kaders.

Je kunt je ook afvragen of brandweezorg dan ook niet gewoon valt onder "alle relevante maatschappelijke belangen." Als de gedeputeerde nu al de brandweezorg uitsluit van alle relevante maatschappelijke belangen omdat hij dit niet ziet als een taak voor de provincie, vraag ik mij naar mijn mening terecht af wat de toegevoegde waarde is van deze nota. Ik kan die niet ontdekken en uit de beantwoording van de gedeputeerde kon ik die ook niet opmaken. Het was een volstrekt onduidelijk verhaal.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik hoor de heer Van Hattem zeggen dat de gedeputeerde brandweezorg uitsluit van alle maatschappelijke belangen. Wanneer heeft de heer Van Hattem de gedeputeerde dat horen zeggen?

De heer **Van Hattem** (PVV): Hij heeft heel duidelijk gezegd dat dit niet onze rol is en dat de veiligheidsregio dat maar moet uitzoeken.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Van Hattem, als iemand zegt dat dit geen taak van ons is, wil dat niet zeggen dat je het uitsluit van alle maatschappelijke belangen. Bent u het met mij eens dat uw bewering dat deze gedeputeerde brandweezorg uitsluit van alle relevante maatschappelijke belangen onjuist is? Dat heeft hij namelijk niet gezegd en ook niet gesuggereerd en niemand hier vindt dat. U moet ophouden met te interpreteren en iemand woorden in de mond te leggen die hij niet gesproken heeft!

De heer **Van Hattem** (PVV): Uit de woorden van de gedeputeerde kon ik duidelijk opmaken dat hij brandweezorg echt niet als een taak ziet en dat hij daarbij niet betrokken wil zijn. Hij wil het aan de veiligheidsregio overlaten. Als dat niet zo is, zou ik zo meteen graag van de gedeputeerde horen dat hij de kwaliteit en het niveau van de brandweezorg expliciet wil betrekken bij de bespreking van alle relevante maatschappelijke belangen. Als hij dat doet, schept hij in ieder geval duidelijkheid, maar dat heb ik hem tot nu toe niet expliciet horen zeggen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Ik zal de woorden taken en maatschappelijke belangen in ieder geval niet met elkaar gaan verwarren.

Ik wil nog even terugkomen op casuïstiek en evaluatie. Wij willen meegenomen worden in het denkproces van het college als het bezig is met de casuïstiek om de begrippen "zinnig" en "aanvaardbaar" nader in te vullen. Wij weten dat het college ervaring heeft hoe zij ons moeten meenemen bij de beantwoording van de vraag hoe wij met nieuwe begrippen moeten omgaan. Ik geef als voorbeeld de proactieve aanwijzing. De TSP wordt met enige regelmaat ingelicht over de wijze waarop het college daarmee omgaat en de daarbij gehanteerde overwegingen. Wij begrijpen niet zo goed waarom dat niet vaker kan als het om risicobeleid gaat. Een keer per jaar bij de P&C-cyclus is de beste manier om iets te laten ondersneeuwen. Wij zullen dat niet toestaan. Wij willen graag een handreiking van de gedeputeerde dat hij ons op zijn minst een keer per halfjaar meldt welke besluiten er genomen zijn waarbij dit afwegingskader een rol heeft gespeeld. Het gebeurt misschien bij een provinciaal inpassingsplan of bij een Wabo-vergunning (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) voor een Brzo-bedrijf (Besluit risico's zware ongevallen 1999). Het is voor ons nog zo abstract en zo moeilijk te grijpen dat wij er echt behoefte aan hebben om meegenomen te worden. Ik hoop dat daarvoor toch een goed voorstel komt.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Ik begin met de laatste opmerking van mevrouw Spierings. Het is een beetje herhaling van de vraag om casuïstiek opdat zij een beeld krijgt van de begrippen "zinnig" en "aanvaardbaar". Volgens mij kan dat het beste over een jaar, want ik kan niet inschatten hoeveel zinvolle casussen wij de eerste maanden kunnen verzamelen om te bespreken. Ik zeg graag toe dat wij binnen een jaar in de commissie te spreken komen over casussen die een meer helder beeld moeten geven van wat wij bedoelen met "zinnig" en "aanvaardbaar".

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter. Het wordt een beetje flauw, maar als de gedeputeerde over een halfjaar meldt dat er geen enkele casus is geweest, zijn wij ook tevreden. Ik snap niet wat het dilemma is waarom de gedeputeerde niet wil toezeggen

dat er over een halfjaar inzicht wordt gegeven. Als dan gezegd wordt dat er niets is geweest, is dat ook een inzicht.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Als er dan twee casussen zijn geweest, gaan wij die dan bespreken of vinden wij dat onvoldoende? Vanwaar de haast? Volgens mij doen wij helemaal niets verkeerd als wij over een jaar met voldoende casuïstiek kunnen komen om een beeld te geven van wat er veranderd is. Ik denk dat een halfjaar te kort is. Als deze nota wordt vastgesteld, gaat die onderdeel uitmaken van onze insteek bij de gesprekken die wij hebben met partners. Juist omdat het geen verordening is die iemand iets oplegt, moeten wij onze partners ervan overtuigen om rationelere om te gaan met de afwegingen die worden gemaakt. Het is ook een leerproces dat wij nu starten met de partners met wie wij samenwerken. Ik denk bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio's en de gemeenten. Het is net zo wollig als de heer Van Hattem zegt.

De **voorzitter**: De discussie lijkt mij nu echt gevoerd. Het wordt een herhaling. Ik vraag de gedeputeerde zijn beantwoording af te ronden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Tegen de heer Van Hattem zeg ik dat wij natuurlijk samenwerken met gemeenten en de veiligheidsregio's. Alles wat ter tafel komt, wordt daar besproken, maar sommige taken zijn niet van ons en daar gaan wij dus niet over en dat is maar goed ook. De samenwerking kan soms een concrete vorm aannemen, zoals de taskforce natuurbanden. Daarin zitten zowel de brandweer, als de politie, als de veiligheidsregio's etc. Iedereen die daarmee te maken heeft, werkt samen om te kijken hoe wij die banden kunnen voorkomen of klein kunnen houden. De veiligheidsregio's staan onder het toezicht van de commissaris van de Koning. Hij heeft een toezichthoudende rol. Dat wil niet zeggen dat hij bij elke vergadering over iedereen schouder meekijkt en meeschrijft. Als de kwaliteit van de brandweerborging een pijnpunt is of als dat door een veiligheidsregio niet goed wordt opgepakt, dan kan de commissaris vanuit zijn toezichthoudende rol een goed gesprek aangaan met die veiligheidsregio om dat aan te kaarten.

De **voorzitter**: Ik heb genoteerd dat de gedeputeerde namens het college heeft toegezegd dat binnen een jaar het format (de toepassing van manier van denken) en casuïstiek (met name tot invulling van de termen 'aanvaardbaarheid' en 'zinnigheid') aan de hand van concrete casussen achteraf in de commissie ER wordt besproken, vanuit de insteek om met elkaar hiervan te leren en waar nodig te komen tot concretisering.

In stemming komt Statenvoorstel 10/14B

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Wij zijn wel voor een duidelijk risicobeleid, maar wij vinden de kaders van dit stuk niet scherp genoeg en daarom kunnen wij daarmee niet instemmen.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Voorzitter. Wij vinden de begrippen "zinnig" en "aanvaardbaar" onvoldoende uitgewerkt. Wij hebben ook het gevoel dat ons onvoldoende handreiking is gedaan om ons mee te nemen in de nadere gedachtevorming hierover in het college.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig.

Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, GroenLinks en 50PLUS voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

De vergadering wordt geschorst van 13.00 uur tot 13.45 uur

PS 24/14: Jaarstukken 2013

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Voorzitter. Het is dit jaar een genoegen de jaarrekening te mogen bespreken, en, dat geef ik maar meteen namens de VVD Noord-Brabant aan, met instemming vast te kunnen stellen. Het is vooral zo'n genoegen -- en dan kijk ik naar de tafel aan mijn rechterzijde -- omdat er de afgelopen periode met klinkend resultaat keihard is gewerkt aan een bereikbaar Brabant met een krachtige innovatieve economie, met een gezond en duurzaam ruimtelijk beleid, met een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven en met een zo effectief en efficiënt mogelijke, kleiner wordende provinciale overheid. Het is ook belangrijk om te constateren dat de provincie dit niet alleen heeft gedaan, maar in een brede belangenafweging met betrokken partners in bestuur, bedrijven, inwoners. De resultaten zijn er dan ook naar. En hoewel het percentage van 98% behaalde doelstellingen toch wel enige nuance behoeft, het is voorwaar een resultaat dat ons aller complimenten verdient en die van de VVD Noord-Brabant heeft u bij dezen.

De bespreking van de laatste jaarrekening van deze bestuursperiode zullen wij meer algemeen inhoudelijk, noem het politiek van aard, laten zijn dan vorige edities. Van ons hoeft u deze editie niet te verwachten dat wij inzoomen op details, enkele duizenden euro's of de beleidsprestaties, oftewel wat doen we ervoor. Het gaat ons vooral om de beoogde beleidseffecten. Wat willen we bereiken? Dat, voorzitter, is volgens de VVD het begin van alle inzet. Wij geven dat als PS intussen stevast, met meer of minder succes, vorm aan de hand van het concept van Sturen met Kaders.

De VVD wil daarom bij dit ultieme moment van controleren van wat wij hebben bereikt, een bijpassend nieuw concept introduceren: Controleren met Kaders. Met oog op de toekomst, niet achteruitkijken op zich.

Welke kaders zijn dat dan? Het eerste is kijken met het oog op de toekomst en niet achteruit kijken op zich. Een ander belangrijk kader is hoe met spaarzame publieke middelen de meeste publieke waarde kan worden gecreëerd; inzetten op waar je de meeste invloed hebt. Voor de kenners onder ons: ook wel het model van Moore genoemd. Omdat wij nog maar 527,3 miljoen euro autonome middelen hebben en het niet moeten hebben over bijna een miljard euro aan totale begroting en wij met krimpemde reserves te maken hebben, wordt de inzet van die beperkte publieke middelen steeds belangrijker.

Een ander kader is het controleren op hoofdlijnen, op de beleids- of maatschappelijke effecten en niet op beleidsprestaties. Ik zei al dat de werking daarvan vanzelf aan de orde komt als de effecten uitblijven. Dat controleren op hoofdlijnen moet gebeuren vanuit een gezond vertrouwen. De techniek houdt de accountant wel voor ons in de gaten.

Het volgende kader is niet alleen, maar samen, en hoe dan. Eerder was 2018 Culturele Hoofdstad het voorbeeld, nu hebben we de fondsen, complexe bestuurlijke systemen met complexe financiële sturing en dus ook complexe controle. Hoe borgen wij dat in onze stukken?

Wij moeten niet controleren voor 4 jaar, maar over de bestuursperiode heen. Een bestuursperiode is slechts een virtuele grens. De fondsen hebben een looptijd van vele tientallen jaren en zullen ons -- althans bestuurlijk -- verre overleven. Ik zou nogmaals willen beklemtonen dat we hier ook maar eens grensontkennend te werk moeten gaan. Dat betekent bijvoorbeeld dat we niet nu al moeten willen ingrijpen in de systemen die nog maar net zijn opgestart, omdat de maatschappelijke effecten nog niet zichtbaar zouden zijn, of zelfs enkele beleidsprestaties zouden achter blijven bij de gestelde doelen.

Voordat ik aan de inhoudelijke thema's kom, wil ik twee opmerkingen maken over de techniek. Het reeds in bestemming zetten van wat we voorheen een risico noemden. Dat is een belangrijke verandering in techniek. Ik weet dat de accountant dat voor de goedkeuring als wenselijk heeft aangemerkt. Er is zelfs discussie over de vraag of dat wettelijk noodzakelijk zou zijn. Wij willen dat toch nog eens in de Rekeningcommissie agenderen.

Een andere verandering in de techniek betreft het boeken op moment van bestemmen in plaats van op het moment van betalen. Op zich zijn we het daar mee eens, maar we hebben de indruk dat dit niet altijd even consequent is weergegeven in de stukken. En, misschien nog wel belangrijker, wij vragen aandacht voor de controleerbaarheid van deze techniek. Tussen het moment van boeken en betalen en dus ook van maatschappelijk beleidseffect kan een behoorlijke tijdspanne -- in ieder geval een jaarschijf zitten -- waarmee de controleerbaarheid mogelijk vermindert. Wij willen ook dat punt graag op de agenda over de verbeteringsdiscussie van de cyclus.

Om verder zelf het goede voorbeeld te geven van het controleren op kaders, vragen wij GS om PS voor de resterende vrij beschikbare middelen van 18 miljoen euro binnen de eerder gestelde kaders goede voorstellen te presenteren bij de Voorjaarsnota. Overigens bestaat er uiteraard geen verplichting tot uitgave en wat mijn fractie betreft is doorschuiven naar de algemene middelen ook is toegestaan.

Er is een stevig economisch beleid. De beleidsplannen voor alle topsectoren zijn klaar en - belangrijk -- Brabant wordt erkend, getuige de vele internationale awards en topposities op de diverse relevante scoringslijsten! Brabant investeert met 50 miljoen euro in breedband in de toekomst van een ook digitaal bereikbaar Brabant. Als enige provincie in Nederland heeft Brabant een arbeidsmarktbeleid geformuleerd samen met alle werkgevers en werknemers. Den Haag erkent ons daarom, Brabant is pilotprovincie. De toekomst in Brabant ziet er wat dat betreft zo zonnig mogelijk uit.

We hebben ervoor gezorgd dat de toegankelijkheid van de fondsen ook geldt voor het mkb (het midden- en kleinbedrijf). De uitvoeringsorganisaties doen hun werk en alleen al de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) zorgt in 2013 voor 1000 nieuwe banen, en die blijken maar hard nodig helaas!

Brabant is bereid om te luisteren, om samen met partners kansen te herkennen en te benutten.

Wat de resultaten van het proces veerkrachtig bestuur betreft, merk ik op dat de urgentie en het draagvlak voor de VVD cruciaal zijn voor vernieuwing op Brabantse wijze en, zo mogen wij zeggen, dat heeft al effect! We doen dit allemaal met een kleine overheid. Het aantal fte's is met 400 teruggebracht, wij zijn klantvriendelijk en wij zijn de enige provincie waar iedere ondernemer 24/7 digitaal terecht kan.

Vanaf dit najaar hebben wij 300 miljoen euro Europese middelen dankzij inzet van de afgelopen periode op lobby en focus op internationalisering en op Europa. Ook hier doen we het niet alleen. Namens de VVD wil ik hier maar eens benadrukken dat die internationalisering van fundamenteel belang is voor de Brabantse toekomst. Het Platform internationalisering zit wat ons betreft nog niet genoeg tussen de oren van ons allemaal. Wat nu bij enkele enthousiastelingen goed is ondergebracht, mag, nee móet wat ons betreft veel prominenter op de agenda.

We maken Brabant leefbaarder via de lijn Mooi Brabant en de met de gemeenten bereikte akkoorden over de ruimtelijke kwaliteit. We vergroten en verduurzamen tegelijkertijd de economische kracht. In de relatie stad en platteland komen we tot het sterk stedelijk netwerk en samen met de gemeenten zijn stappen gezet inzake de woon- en werklocaties. Voorwaar resultaten om te memoreren! U zult begrijpen dat wij blij zijn dat de dossiers ruimte en economie van Den Haag naar Brabant zijn gekomen; gelukkig maar!

Mijn volgende punt betreft de Transitie Stad en Platteland en de Landschappen van Allure. Aanvankelijk werden er projecten met weinig allure ingediend, maar omdat er vanuit GS extra energie in is gestoken, is het uiteindelijk toch gelukt om het hiervoor gereserveerde geld te kunnen investeren in projecten die er toe doen; projecten waardoor Brabant aantrekkelijk wordt voor bedrijven om zich in onze provincie te vestigen en voor hun werknemers om hier te willen wonen. In 2013 hebben GS samen met diverse partners heel veel tijd en energie gestoken in de ontwikkeling van beleid om de transitie naar een zorgvuldige veehouderij te realiseren. Er werd eerst een testversie van de Brabantse zorgvuldigheidsscore opgesteld. Er was veel geduld en veel wijsheid nodig om alle kikkers in de kruiwagen te houden. Er zijn heel veel partijen bij betrokken en wederom kunnen wij spreken van een integrale belangen afweging pur sang. Dit alles is thans geborgd in de Verordening ruimte. Hulde, wat een tour de force!

Brabant is op het gebied van innovatie elektronisch vervoer koploper. Voor de slimme mobiliteit krijgen we Europese erkenning en via de Automotive Campus Helmond wordt stevig aan de weg getimmerd.

We hebben weliswaar een prachtige vernieuwing in het busvervoer met de pilot van de 15 elektrische bussen, maar het zal u niet verbazen dat de VVD Noord-Brabant nog niet tevreden is op dat openbaar vervoer dossier. De concessie is naar onze mening veel te weinig innovatief is geweest. Wij hebben dat keer op keer gezegd. Gelukkig, zo zou ik met een knipoog willen zeggen, duurt het maar tot 2023 voordat we weer aan zet zijn. De VVD-Noord-Brabant maakt zich grote zorgen over de mobiliteit en wegeninfrastructuur.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ik hoor de heer Ten Harmsen van der Beek namens de VVD-fractie zijn onvrede uitspreken over hoe het eraan toegaat op het ov-dossier. Wij kennen die gevoelens van de VVD-fractie, maar wij zijn benieuwd welke acties zij wil ondernemen om een en ander de komende tijd te verbeteren.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Als de heer Smeulders de afgelopen tijd maar één keer een poging had gedaan om naar de woorden van onze woordvoerder in de commissie voor Mobiliteit en Financiën te luisteren, had hij dat al geweten. Al drie jaar doen wij pogingen om de Partij van de Arbeid te overtuigen van eventuele alternatieve modellen. Ik denk niet dat de bespreking van de jaarrekening het moment is om technisch of inhoudelijk hierop in te gaan.

De heer **Smeulders** (PvdA): Ja, de heer Ten Harmsen van der Beek probeert inderdaad ons al jaren te overtuigen, maar dat is tot nu toe nog niet gelukt. Hij zegt dat hij er iets mee wil en wij vragen ons af wat dat dan is. Als hij zijn onvrede uitspreekt, moet hij wel een plan hebben. Waarom komt hij dan niet met een plan?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Dat plan hebben wij keer op keer in de commissie aan de orde gesteld. Ik weet niet of het zinnig voor degenen die met ons meeluisteren om nu de discussie te horen die wij in de commissie hebben gevoerd. Ik zou zeggen: sla de verslagen van de heer Smeulders erop na, die de plannen heel goed kent en weigert op inhoud te luisteren naar de plannen van de VVD.

Voorzitter. Wij maken ons grote zorgen over de mobiliteit en de wegeninfrastructuur. Wij willen graag weten hoe GS denken het draagvlak voor de Ruit buiten dit gebouw en deze Staten te vergroten en of GS uitvoering hebben gegeven aan de Statenbrede motie om naar geld te zoeken voor de problematiek van het Programma Hoogfrequent Spoor in Vught.

Dit laatste is een zeer urgent dossier omdat de staatssecretaris op 16 juni a.s. wil horen of de regio bereid is de kosten van het verdiepte spoor te co-financieren. Het is wellicht overbodig en daar gaan wij eigenlijk van uit, maar wij roepen GS nogmaals op om alle gewicht in de schaal te leggen.

Dan kom ik bij het thema cultuur en samenleving. Ik begon er niet voor niets mee, voor de VVD is dat aantrekkelijke vestigingsklimaat, met een gezond en bruisende cultureel systeem veel waard. Daarin willen we in investeren. Wij zijn dan ook niet voor niets altijd een groot voorstander van de nominatie Culturele Hoofdstad. Helaas is dat niet gelukt, maar de overwegingen staan nog altijd. Het is daarom ronduit teleurstellend dat de vertraging zo is geschoten in enkele culturele dossiers, zoals Brabant C met het Cultuurfonds. De sector weet nog altijd niet waar ze aan toe is en PS weten het ook niet. Proces en resultaat lopen erg achter bij wat we er ons van hadden voorgesteld. Het

persbericht van gisteren, de krantenartikelen van vandaag en zelfs de website Brabant.nl doen daar niets aan af; sterker nog, dat maakt het zelfs nog bonter! Het is wederom "Management by Persbericht." Wij krijgen een persbericht, het staat in de krant, het staat op de website en wij als PS mogen daar later nog een keer iets van vinden. Daar zijn we echt niet van gecharmeerd. Ik ga even naar onze website Brabant. Waar kan ik die regeling vinden? Met welke voorwaarden? Die staat nog niet op Subsidieregelingen.nl. En dan antwoordt een zekere mevrouw: "Nee, dat klopt, want dit is een voorstel van GS aan PS. Die behandelen het op 4 juli. Als ze dan akkoord gaan, gaan we het fonds inrichten." Deze manier van omgaan met besluitvorming staat ons erg tegen. Ik zou namens de fractie van de VVD het college willen verzoeken om dit recht te zetten.

Dezelfde vertraging geldt voor de herijking van de steunfuncties, nota bene een keiharde afspraak uit het Bestuursakkoord.

Het dossier Grootschalige Erfgoed Complexen is een, wel, complex dossier. Een stevige evaluatie is op zijn plaats. Moeten we hier wel mee doorgaan? Moet niet heroverwogen worden of we hier ons geld nog wel in moeten steken? Wat is er nog over, 50 miljoen euro, 60 miljoen euro? De tijden zijn veranderd. Moeten we dit bijvoorbeeld niet veel meer aan private partijen overlaten? De toezegging om te evalueren heeft wel heel grote urgentie. Wij vragen ons af hoeveel tijd het college nog nodig heeft. Als we daarbij dan optellen dat het sportplan nauwelijks voortgang boekt, dan zijn de resultaten -- het controleren op de kaders -- hier wel erg achtergebleven. Eerlijk gezegd weten we niet meer zo goed hoe we dat nog kunnen bijsturen.

Ondanks deze kritiek wil de VVD-fractie er bij deze controle van de kaders van uitgaan dat aan het einde van onze bestuursperiode het bestuursakkoord Tien voor Brabant geheel uitgevoerd zal zijn. Dat mag dan een knappe prestatie worden genoemd. Zo nodig zullen wij het komende en laatste jaar wat steviger bijsturen.

Ik wil graag afronden. Wij zijn erin geslaagd een kanteling te maken op vele fronten die Brabant werkelijk heeft klaargemaakt voor de 21ste eeuw waar wij overigens al enkele jaren inzitten. Nogmaals: hulde! Ik dank u zeer.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik had gehoopt dat de woordvoerder van de VVD-fractie nog iets over natuur zou zeggen; niet onbelangrijk in Brabant. Behalve over kikkers in de kruiwagen heb ik de heer Ten Harmsen van der Beek niets over dieren, natuur en milieu horen zeggen.

De doelstellingen voor natuur blijven ver achter. Vindt de heer Ten Harmsen van der Beek niet dat wij meer moeten doen en extra inzet moeten plegen?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik heb mij uitgebreid uitgesproken over de Landschappen van Allure en alles wat daarmee samenhangt. Ik weet niet of ik op dit moment op meer details zou willen ingaan. Dan zou ik immers mijzelf tegenspreken als ik controleren op de kaders propageer. Waar wij achterblijven bij het behalen van de doelstellingen, moet gekeken worden hoe dat komt en moet er eventueel inzet gepleegd worden. Extra inzet betekent niet per definitie extra geld als de heer Van der Wel dat bedoelt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik ben in ieder geval blij met dit antwoord. Dan zijn wij het er in ieder geval over eens dat er extra inzet gepleegd moet worden als blijkt dat de

doelen niet gehaald worden. Extra inzet kan ook meer aandacht zijn. Het betekent niet altijd meer geld.

In hoeverre de Landschappen van Allure allemaal natuur zijn, is nog maar de vraag. Het gaat daarbij voor een heel groot deel om economie. Ik doel echt op de natuurdoelstellingen.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Dat was niet echt een vraag. Misschien komt die nog in de eerste termijn van de heer Van der Wel.

De **voorzitter**: Dat zien wij dan wel.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voorzitter. Dit is alweer de laatste jaarrekening van dit college die wij in deze bestuursperiode behandelen. Als wij zo terugkijken dan is er hard gewerkt de afgelopen jaren en veel bereikt. Dat blijkt ook uit de geactualiseerde middellangetermijnagenda. Chapeau voor alle mensen die daar hard aan gewerkt hebben! Vrijwel alle speerpunten uit het Bestuursakkoord liggen op schema; vier ervan zijn zelfs al helemaal afgerond.

Waar vertraging is opgelopen, is daarvoor een verklaring gegeven. Wij sporen het college echter aan om ook daar snel "garen op de klos" te krijgen, om maar eens met een Tilburgse term te spreken.

Wij zijn ook zeer tevreden over de wijze van verslaglegging. De jaarrekening is steeds beter te lezen en ook de aanbeveling van de Zuidelijke Rekenkamer om zo veel mogelijk de specifieke prestatie zoals die is gepland, te verantwoorden en niet het proces daar naar toe is goed opgevolgd. Wij vinden het evenals de VVD heel positief dat 98% van de begroting is gerealiseerd. Het lukt ons blijkbaar steeds beter om zuiver te ramen.

Wij steunen het voorstel van het college om het netto besteedbaar rekeningresultaat van bijna 18 miljoen euro te betrekken bij de Voorjaarsnota.

Ook de accountant bewijst goede diensten bij de controle door PS van de jaarrekening. Uiteraard zijn ook wij blij met de goedkeurende verklaring over zowel de rechtmatigheid als de getrouwheid van de jaarrekening, maar het doet ons extra deugd dat deze accountant haar adviesrol goed invult. Wij noemen daarbij de te nemen maatregelen met betrekking tot het inkoopbeleid (ik kom daar zo meteen nog breder op terug) en de classificatie van de risico's. Ook wij vinden het beter om risico's met een grote kans dat ze zich voordoen, op te nemen in een voorziening. Het blijft natuurlijk een inschatting, maar ons lijkt 50% daarbij een heel goede grens.

Het afgelopen jaar is ook veel energie besteed aan de besluitvorming om tot instelling van de vier fondsen te komen in het kader van de tweede tranche Investeringsagenda.

Wij willen graag beter geïnformeerd worden over de implementatie daarvan en over de financiële inrichting en de beheersing van de fondsen. Dat heeft de gedeputeerde ook al toegezegd. Wij willen dit vooral om een vinger aan de pols te kunnen houden en in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Ook daar zegt de accountant iets over.

Volgens het Statenvoorstel komt de uitvoering van de eerste tranche Investeringsvoorstellen op stoom. Wij hopen daarover op zeer korte termijn bijgepraat te worden.

Veel energie is het afgelopen jaar gestopt in de dialoog om te komen tot een duurzame veehouderij in Brabant. De inzet van het college, maar ook die van onze partners en de ambtelijke organisatie waarderen wij in hoge mate. Dat geldt ook voor onze collega's in

Provinciale Staten die dat toch wel zeer ingewikkelde dossier onder hun hoede hebben genomen en daarin heel veel energie hebben gestopt. Dank daarvoor. Constructief en in gezamenlijkheid is er aan goede oplossingen gewerkt. Onze hoop is nu gevestigd op de aanwijzing van de urgentiegebieden door de gemeenten.

De Reconstructiecommissies zijn vervangen door de Streeknetwerken, maar wat het CDA betreft moeten die vlees op de botten krijgen en meer uitstraling naar buiten. Zij zijn te weinig bekend in het veld. Van de integratie stad en platteland is in 2013 naar ons idee ook nog niet genoeg terechtgekomen. Het Landbouw Innovatie Bureau daarentegen heeft in 2013 goede projecten afgeleverd, waarvoor hulde. Het is jammer dat ons streven om zeven ha glas te saneren, niet is gehaald. Hoe staat het daar nu mee? Misschien kan het college daarop reageren in zijn beantwoording?

Groot knelpunt in onze provincie op korte termijn blijft de teruglopende werkgelegenheid. Ogenschijnlijk kan het goed gaan met onze provincie en voorspelt ons kabinet op termijn weer een groeiende economie, maar door steeds meer Brabanders worden de gevolgen van de crisis aan den lijve ondervonden. Te veel mensen staan werkloos aan de kant en dat geldt in versterkte mate voor 50plussers en jongeren die een start moeten maken op de arbeidsmarkt. Voor hen is het vaak uitzichtloos. Graag horen wij wat het concrete effect is geweest van alle inzet die wij op het gebied van arbeidsmarktbeleid hebben gepleegd. Daarnaast vinden wij het heel belangrijk om ook op korte termijn de Brabantse economie extra impulsen te geven die concrete banen realiseren: werk voor mensen. Bij de Najaarsnota hebben we al extra geld beschikbaar gesteld om werk voor hen naar voren te halen. Wij pleiten er weer voor om beschikbaar geld bij de Voorjaarsnota in te zetten voor activiteiten die wel aansluiten bij onze agenda maar ook banen realiseren. Waar werk ligt bijvoorbeeld bij te restaureren monumenten, moeten wij dat zo veel mogelijk nu laten uitvoeren. Het CDA zou zich echter ook een inhaalslag bij het onderhoud van fietspaden kunnen voorstellen, dat is bovendien ook goed voor onze vrijetijdseconomie. Vaak kunnen bij dit soort projecten ervaren senioren optreden als leermeester van startende jongeren: twee vliegen in één klap! Goede voorbeelden daarvan zijn voorhanden in het land.

Ook omdat de provincie veel goederen en diensten inkoopt, moeten we er alert op zijn het regionale bedrijfsleven waaronder veel midden- en kleinbedrijf een kans te geven. Uiteraard moeten we ons aan nationale en Europese regelgeving houden bij aanbestedingen, maar ook daar moeten we op zoek naar de maximale ruimte om werk in Brabant voor onze mensen te organiseren. Ook is het een goede zaak om te kijken hoe andere provincies daarmee omgaan. In Gelderland bijvoorbeeld is een microkrediet beschikbaar gesteld voor startende ondernemers ter aanvulling op het project "Ik Start Smart" van de Kamers van Koophandel. Starters die deelnemen aan dit project, blijken er na vijf jaar veel beter voor te staan dan niet-deelnemers, ook vanwege de begeleiding die geboden wordt. Te vaak staan starters in gemeenten voor een gesloten deur vooral als het om financiering gaat. Als Brabant samen met de gemeenten kan helpen om een positief resultaat te bereiken, moeten we dat niet laten. In dat verband is de CDA-fractie ook benieuwd naar de stand van zaken bij haar voorstel van november 2013 voor de oprichting van kredietunies. Wij weten dat zich belangstellende partijen hebben gemeld die willen participeren. We hopen dat het college daarover in de beantwoording iets meer kan zeggen.

Ik kom tot een afsluiting. De CDA-fractie stemt met genoegen in met uw voorstel aangaande de jaarstukken. Wij danken u voor uw inzet het afgelopen jaar en in u alle

medewerkers van de provincie die vaak achter de schermen ijverig werken voor ons mooie Brabant. Dank u wel.

De heer **Vissers** (SP): Voorzitter. In de commissievergadering heb ik gezegd dat ik de complimenten voor de jaarstukken zou bewaren voor de behandeling in de Staten. Laat ik daar dus maar mee beginnen. Allereerst complimenten voor de ambtelijke organisatie. Het is elk jaar weer een behoorlijke klus. Wij zijn best tevreden over de kwaliteit. Tegelijkertijd is het wel een dikke bundel papier: meer dan 700 pagina's. Hoe kleiner de fractie des te lastiger om al die 700 pagina's door te nemen. Toch zijn er naar onze mening niet meer veel mogelijkheden om het volume te verkleinen, sterker nog bij onze fractievergadering bleek dat wij op sommige punten minder informatie uit de jaarstukken konden halen dan wij gewild hadden. Het is een lastig dilemma om de informatiewaarde van de jaarstukken verder te verhogen zonder het aantal pagina's eveneens te verhogen. Dat lijkt mij een mooie uitdaging voor het college.

Naast de organisatie wil ik nadrukkelijk onze nieuwe accountant complimenteren. Wij zijn erg tevreden over de rapportage. Daarin komen veel opmerkingen terug die wij zelf ook wilden maken. In het kader van doelmatig vergaderen zal ik al die punten niet noemen, maar het is een geruststellende gedachte dat er een overlap zit in onze opmerkingen en in die van de accountant.

Ik wil nog wel een opmerking maken over de lay-out van het rapport. Zoals heel vaak bij dit soort rapporten het geval is, er staan van die nietszeggende foto's in van een ketting en van een ernstig kijkende man. Ik realiseerde mij gisteravond dat er waarschijnlijk ook Statenleden zijn die de foto's juist het meest boeiend vinden. Dus laten wij er die dan toch maar in houden.

Een laatste compliment wil ik graag geven aan het college. Wij hebben de afgelopen drie en een halfjaar behoorlijk wat zaken weten te realiseren. Dat is een prettige constatering. Ook weer uit het oogpunt van doelmatig vergaderen ga ik die punten niet allemaal noemen. De heer Ten Harmsen van der Beek heeft er al een aantal genoemd. Ik wil wel zeggen dat ook wij een beetje met de vraag zitten of er middelen zijn gevonden voor het Hoog Frequent Spoor in Vught. Daarvoor vragen wij speciale aandacht.

Ik wil op een punt uit de accountantscontrole nader ingaan, namelijk de onrechtmatigheid. De accountant heeft voor 4,1 miljoen euro onrechtmatigheden vastgesteld. Op de hele begroting van de provincie stelt dat procentueel gezien niet zo heel veel voor. Wij blijven ruim binnen de controlemarge. Het is echter wel 4,1 miljoen euro die onrechtmatig zijn uitgegeven. Onrechtmatig betekent: niet volgens de regels of onwettig. De overheid dient in dezen absoluut het goede voorbeeld te geven. Het streven moet erop gericht zijn om onrechtmatigheden terug te brengen naar nul. Wij accepteren van de burger niet dat zaken onwettig verlopen en dan is het ondenkbaar dat wij daar zelf niet in slagen.

Ik wil ook even stilstaan bij het onderdeel personeel in de bedrijfsvoeringparagraaf. Er staat namelijk in de jaarstukken: "Het afzonderlijk sturen op fte's en inhuurnormen past niet bij de flexibiliteit die wij als organisatie nodig hebben om optimaal te kunnen inspelen op de maatschappelijke opgaven die er liggen." Dat stond nooit eerder in de jaarrekening, maar nu wel. Waar is die passage vandaan gekomen? Hebben wij als Staten een uitspraak gedaan dat wij sturen op fte's en inhuurnormen niet passend vinden? Ik kan mij dat niet herinneren. Dat wil niet zeggen dat het niet gebeurd is, maar ik hoor graag van

de gedeputeerde wat de overweging is geweest om deze passage nu op te nemen en in het verleden niet.

Mijn laatste inhoudelijke opmerking gaat over de TOM, de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij. Daar is een reserve gevormd van 3,5 miljoen euro om risico's op te vangen. Het zou echter weleens zo kunnen uitpakken dat er in totaal 10 miljoen euro moet worden afgeboekt. Dat leidt tot de vraag waarom de reserve bij de TOM slechts 3,5 miljoen euro is en roept ook twijfel op over onze risicobeheersing in het algemeen. Die beide aspecten wil ik graag toegelicht zien.

Wat ik nu ga zeggen, is al een beetje weerlegd door de manier waarop de voorgaande sprekers ermee zijn omgegaan. De jaarrekening is in mijn ogen het belangrijkste document van onze jaarcyclus, maar ik ben een financiële man. In het bedrijfsleven is het belang van de jaarrekening vanzelfsprekend. Er wordt met spanning afgewacht hoe de cijfers eruit zien. Bij ons in de politiek gaat dat heel anders. Daarbij maakt het overigens niet uit naar welke overheidslaag gekeken wordt. De beste indicatie daarvan is het fenomeen Prinsjesdag. Als SP'er en lid van het Nieuw Republikeins Genootschap vind ik Prinsjesdag overigens een wat ongelukkig gekozen naam voor wat het hoogtepunt van het parlementaire jaar zou moeten zijn. Veel treuriger is dat die derde dinsdag in september überhaupt het hoogtepunt is. De vraag: wat gaan wij doen, is blijkbaar veel belangrijker dan het antwoord op de vraag: Wat hebben wij gerealiseerd? Ik ben absoluut geen voorstander van de term BV Nederland en ik geloof niet dat de overheid als bedrijf kan worden bestuurd, maar wat dit betreft adviseer ik toch om eens goed naar het bedrijfsleven te kijken en de resultaten zwaarder te laten wegen dan de voornemens. Goede voornemens zeggen immers niet zo veel zonder resultaten. Voor zover u daaraan twijfelt, kunt u wellicht in uw eigen geschiedenis nog wat voornemens vinden die niet gerealiseerd zijn. Ik kan dat in ieder geval zonder problemen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): De heer Vissers vindt dit document heel belangrijk. De collegepartners hebben zojuist hun mening gegeven over tal van punten: vertragingen, zaken die toch niet helemaal uitgekomen zijn, evaluatie -- de erfgoedcomplexen zijn door de VVD genoemd -- knelpunten werkgelegenheid, etc. Er waren ook vragen over de eerste tranche van de fondsen en over de manier waarop dat gaat. Kan de heer Vissers aangeven wat voor de SP op de belangrijk items de herzieningen en het schot naar de toekomst voor de volgende verkiezingen zijn?

De **voorzitter**: Interrupties graag kort en krachtig.

De heer **Vissers** (SP): Ik kan natuurlijk zeggen dat ik dat niet kan, dan zijn wij meteen klaar. Ik zal u eerlijk zeggen dat ik niet zo diep ben, ingegaan op alle onderliggende onderwerpen om daar nu een uitspraak over te doen. Nee, in wezen was ik dat niet van plan.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. We bespreken vandaag de jaarrekening 2013. Dat hier veel werk inzit, staat buiten kijf, dank daarvoor aan de ambtelijke organisatie. Dat staat overigens los van de inhoud. Want inhoudelijk hebben wij als PVV nogal wat punten waar we vraagtekens bij plaatsen, en waarvan we hopen dat het college met een serieuze reactie zal komen.

Waarom er eigenlijk een jaarrekening wordt gepresenteerd met de kosten en de geleverde prestaties naast elkaar in dezelfde paragraaf, is de PVV een compleet raadsel. Door de stelselwijziging die vorig jaar is ingezet is het verband weg tussen de gepresenteerde kosten en de gepresenteerde beleidsprestaties. Dat verband is juist heel belangrijk bij de vraag of de burger waar krijgt voor zijn geld. Het college doet in de jaarrekening echter nog steeds voorkomen alsof die samenhang er wél is.

Letterlijk is de jaarrekening per productgroep opgebouwd rondom de volgende vragen. Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen? En heeft het gekost wat het mocht kosten?

Dat suggereert een samenhang tussen kosten en prestaties en die is er volstrekt niet.

Hoewel we dit vorig jaar al hebben aangekaart, is er kennelijk niets gedaan om ervoor te zorgen dat de jaarrekening voor de belastingbetaler wél inzicht biedt in het verband tussen beleidsprestaties en kosten. Graag hoort de PVV van het college waarom dit niet het geval is.

Het is bespottelijk dat accountantsopmerkingen over onrechtmatigheden in het kader van aanbestedingen inmiddels een grijsgedraaide langspeelplaat zijn. Hoe lang gaat het college nog door met het aan de laars lappen van de regels? Of komen de aanbestedingsregels gewoon niet zo handig uit? Waarom zegt het college dan niet gewoon hardop dat de Europese aanbestedingsregels vooral snel van tafel moeten? Dat is immers handiger om bijvoorbeeld regionaal te kunnen inkopen. De PVV zou dat van harte willen aanmoedigen. Graag een reactie van het college.

Ooit hebben PS hier kennelijk geroepen dat de externe inhuur niet hoger mag zijn dan 16,5 miljoen euro; een hard bedrag, zonder verdere voorwaarden en zonder een relatieve context. Dat is bizar. Bij een krimpende omzet, een dalend activiteitsniveau en een kleiner wordende organisatie is het logisch om te veronderstellen dat ook het volume aan externe inhuur daalt. Dat is echter geenszins het geval, en ik nodig het college uit om dat vandaag nog eens aan de belastingbetalers uit te leggen.

Als klap op de vuurpijl moeten we in technische vragen lezen dat de begroting 2015 een nieuwe opzet krijgt voor het sturen op inzet van personele capaciteit. Er staat letterlijk: "hiermee wordt een transitie gerealiseerd van sturing op fte's én externe inhuur naar sturing op één personeelskostenbudget, ongeacht of dit eigen provinciale medewerkers of ingehuurd externe capaciteit betreft." Dit meent het college hopelijk toch niet echt? Zo gaat de rem dus helemaal af van de externe inhuur en dat is een zeer slechte zaak. Bovendien daalt het bewustzijn als het gaat om de inzet van het eigen personeel. Ik wil het college dan ook de suggestie doen om andersom te denken: waar extra handjes nodig zijn, ga je die binnen de organisatie zoeken in plaats van een blik externen opentrekken.

Ook uit deze jaarrekening kunnen we weer afleiden dat de inkomsten aan opcenten motorrijtuigenbelasting de uitgaven aan provinciale wegen en fietspaden met meer dan een factor twee overtreffen. En dan is er nog sprake van een flinke onderbesteding ook. Krijgt de belastingbetalende automobilist die sowieso aan alle kanten al de hoofdprijs mag betalen nu zijn geld terug? Ik hoor graag het antwoord van de gedeputeerde, al denk ik dat al wel te kennen. Hoe kan deze provincie anders haar dure hobby's betalen? De Brabantse automobilist betaalt via de opcenten mee aan allerlei kunst- en cultuursubsidies waar de provincie zo graag mee strooit. Nou we het toch over cultuurcenten en strooien hebben: waar is nu de beloofde verantwoording van de meer dan tien miljoen euro uitgaven aan Culturele Hoofdstad? Met een hoop poeha kondigde

het collega aan dat de financiële verantwoording zou volgen bij de jaarrekening. Nu moet de belastingbetaler echter genoeg nemen met twee luttele nietszeggende totaalbedragen van alleen maar 2013. Het college zou zich kapot moeten schamen. Waarom probeert het college nog steeds onder het tapijt te schuiven dat er miljoenen aan belastinggeld door het putje zijn gespoeld, dat die zijn verbrast aan allerlei elitaire projecten waar vooral projectleiders en communicatiemanagers rijker van zijn geworden, maar waar de Brabanders niets aan hebben? Maar dat maakt niet uit, want tot overmaat van ramp staat de volgende pot van maar liefst 25 miljoen euro al klaar voor cultuursubsidies. Kan het college eens uitleggen waarom de Brabantse burger nog steeds geen fatsoenlijke tekst en uitleg heeft gehad over de besteding Brabant Culturele Hoofdstad?

De PVV is niet overtuigd door deze verantwoording van het belastinggeld in 2013 en wacht graag de beantwoording af van het college.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Ook mijn fractie wil haar bijdrage beginnen met het maken van complimenten aan de organisatie en aan onze nieuwe accountant E&Y voor het werk dat is geleverd. Ook het college verdient hiervoor een compliment, want de jaarstukken zien er in het algemeen prima uit. Wij hebben een korte opmerking van financiële aard en zullen daarna nog enkele inhoudelijke thema's aansnijden.

Wij zien blij dat E&Y het provinciebestuur ertoe heeft aangezet om beter na te denken over financiële risico's van projecten. Het is goed dat GS ervoor kiezen om de risicoreservering die onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen om te zetten in een voorziening, wat vreemd vermogen is. Het blijft voor ons nog steeds de vraag of wij dit niet eerder hadden kunnen voorzien. De commissie BBV (commissie besluit begroting en verantwoording) heeft daarover eerder uitspraken gedaan. Blijkbaar had onze vorige accountant daar een andere interpretatie van. Het zou fijn zijn als dat nog eens nader verklaard zou worden.

Het eerste inhoudelijke thema dat wij willen aansnijden betreft de stand van zaken in het Brabantse busvervoer. De reiziger geeft dit vervoer in 2013 slechts een 6,6, terwijl onze streefwaarde een 7,5 was. Dat is niet best, want wij doen het voor de reiziger en willen dan ook dat de reiziger het aangeboden product waardeert. In dit geval blijkt het niet te voldoen aan onze eigen streefwaarde. Wij hebben daar zorgen over, te meer omdat de gedeputeerde in de commissievergadering heeft gesteld dat deze lage waardering wordt veroorzaakt door het feit dat er in 2013 in het lijnennet wijzigingen hebben plaatsgevonden die niet gewaardeerd worden door de reiziger. Dan krijg je dan een lager punt. Volgend jaar gaat de nieuwe concessie in waardoor er in Oost- en West-Brabant wederom wijzigingen in het lijnennet zullen plaatsvinden. Wij vragen ons af welke invloed dat heeft op de toch al lage waardering. Wij maken ons daar zorgen over. Als het aan ons ligt, gaat de provincie een actieplan opstellen om ervoor te zorgen dat de reiziger het product dat wij gaan aanbieden zo veel mogelijk zal gaan waarderen. Wij vragen de gedeputeerde de commissie daarbij regelmatig te betrekken.

Mijn volgende inhoudelijke opmerking betreft de transitie Stad en Platteland. In de commissiebehandeling heeft mijn collega, mevrouw Knoet, aangegeven dat wij van mening zijn dat er in 2013 te weinig financiële ondersteuning was voor de ondersteuning van de transitie van de veehouderij. Wij vinden een grotere financiële inzet passend vanwege de omvang en de verstrekkenheid van die transitie. Financiële ondersteuning van gemeenten en omwonenden is vooral nodig om die transitie op een goede manier

vorm te kunnen geven. Tot onze vreugde zien wij in de Voorjaarsnota dat er in ieder geval extra middelen worden vrijgemaakt als transitiebudget. Het wordt zeer kort beschreven in de Voorjaarsnota en wij zijn benieuwd wat GS precies van plan zijn en of wij kunnen rekenen op een budget om omwonenden te ondersteunen bij het organiseren van draagvlak voor die transitie en of gemeenten echt ondersteund worden bij het in kaart brengen van de urgentiegebieden. Wij vragen GS een tipje van de sluier op te lichten.

Wij sluiten ons aan bij twee opmerkingen die de CDA-fractie heeft gemaakt. Dat betreft allereerst de uitvoering van de Investeringsagenda. Ook wij vinden dat het college ons hierover beter op de hoogte moet stellen. Ook wij zijn geïnteresseerd in meer informatie daarover.

Ten tweede de fietspaden. Wij hebben daar vorig jaar ook al een punt van gemaakt. Gelukkig hebben GS al 1 miljoen euro geïnvesteerd om extra werk te creëren om onze fietspaden in een betere staat te brengen. Volgens wordt daarmee echter nog niet voldaan aan de oude norm. Vorig jaar is die norm naar beneden bijgesteld. Wij vinden het een goed idee om hierin extra te investeren. Goede fietsverbindingen zorgen voor meer fietsers. Zij zijn meer comfortabel en dat voorkomt ongelukken. Het is ook goed voor onze vrijetijdseconomie en het creëert werk.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter. D66 wil de jaarstukken bespreken aan de hand van de volgende invalshoeken. Voldoen de stukken, als sluitstuk van een jaar planning en control, aan de informatiebehoefte van PS voor hun controlerende rol? Wat is volgens D66 het algemene beeld dat spreekt uit de jaarstukken? Zijn er nog opvallende zaken per productgroep te melden?

Laat ik beginnen met waardering uit te spreken voor de geleverde stukken. Wij zien dat een aantal wensen en opmerkingen uit het voorgaande jaar is verwerkt. Zo zijn wij natuurlijk met name blij dat het overzicht waar D66 al twee jaar om gevraagd heeft, nu als bijlage 11 is opgenomen; een bijlage waar we dan ook nog op terugkomen.

Wij zouden echter geen D66 zijn als we de waardering niet laten vergezellen van kritiekpunten. De eerste vraag of de stukken voldoen aan de informatiebehoefte van PS voor hun controlerende rol, kunnen wij hoogstens beantwoorden met "gedeeltelijk". Hoewel de meeste gegevens beschikbaar zijn, is er op punten onvoldoende samenhang en overzicht aangebracht om van gegevens informatie te maken. Een belangrijke plaats nemen de indicatoren in. Velen daarvan zijn niet concreet of relevant genoeg om PS hun controlerende rol te laten vervullen; een punt dat de Zuidelijke Rekenkamer ook al heeft geconstateerd.

Hoewel we snappen dat veranderingen tijd kosten, denken wij dat het tempo verhoogd kan én moet worden. De huidige discussies over de opzet van de begroting zijn zeker hoopgevend, maar bij de kaderstelling verwachten wij bij de komende Voorjaarsnota forse stappen in de concretisering van de indicatoren en in het benoemen van indicatoren die werkelijk iets zeggen over het succes van je acties.

Ik geef twee voorbeelden. Een indicator als "het percentage opdrachten dat bijdraagt aan de realisatie van provinciale speerpunten" zegt alleen maar dat je niet van plan bent om zinloze opdrachten te verstrekken.

Een indicator als "midtermreview PMP" is geen indicator, maar een processtap in de uitvoering en het zegt bovendien niets over de relevantie of kwaliteit van je handelen. Maar ja, zoals gezegd dit zijn zaken die D66 al vaker heeft aangekaart en die ook de

Zuidelijke Rekenkamer heeft gemeld en waarbij slechts stapsgewijs voortgang gemaakt wordt. De eerlijkheid gebiedt echter ook te zeggen dat deze opgave in gelijke mate bij GS en bij de partijen in PS ligt. Kan de gedeputeerde ons toezeggen dat bij de komende Voorjaarsnota er veel betere indicatoren worden voorgesteld?

Het algemene beeld laat zien dat we een provincie zijn met een goede reservepositie en dat de risico's zeer redelijk zijn benoemd en gekwantificeerd. Dat maakt dat we vertrouwen kunnen hebben in de toekomst van de provincie, tenminste op financieel gebied. Maar zo positief als dit college is over haar eigen presteren, is D66 zeker niet. Een groot struikelblok voor D66 is de eerste zin van de paragraaf over het rekeningresultaat dat in het Statenvoorstel staat. De zin luidt: "De jaarstukken laten zien dat 98 % van de begroting is gerealiseerd." Hierover waren VVD en CDA ook zo tevreden. Dit is echter alleen waar als je kijkt naar de totaalbedragen. Er is bij wijze van spreken 2% winst gemaakt. Wij vinden deze formulering bijna misleidend. Een begroting is voor ons meer dan een afspraak om een bepaald bedrag uit te geven. Op basis van de vastgestelde kaders willen wij erop kunnen vertrouwen dat dit college een goede inschatting maakt van de acties die strikt nodig zijn om de geformuleerde doelen te bereiken, dat het een goede inschatting maakt van een haalbare planning om de meest noodzakelijke acties uit te voeren en daaraan een goede inschatting koppelt van de kosten die hiermee gemoeid zijn. En omdat wij beseffen dat de provincie werkt in een omgeving die soms complex is en je dus niet met 100% zekerheid kan voorspellen, willen we een redelijke bandbreedte afspreken.

Bij de bespreking van de begroting hebben wij een voorstel ingediend om een bandbreedte van 15% per productgroep in te stellen. Dit vonden wij een redelijk percentage. De coalitiepartijen en het college waren hierop tegen. De jaarrekening laat mogelijk zien waarom. De door D66 zo bepleite bijlage 11 toont aan dat 63% van de productgroepen meer dan 15% onderbesteding kent; 42% van de productgroepen wijkt zelfs meer dan 30% af, met als uitschieter 94%. En hoewel er per voorval een verklaring gegeven wordt, is er dus voor bijna twee derde van de productgroepen sprake van meer dan 15% onnauwkeurigheid in het benoemen van de absoluut noodzakelijke acties en/of de haalbare uitvoeringsplanning en/of de benodigde kosten. Er zit als je de overhevelingen eraf haalt, bijna 124 miljoen euro in acties en/of bedragen die onvoldoende zijn ingeschat. Dat maakt de discussies tijdens een begrotingsbehandeling waar een vrije ruimte van 19,2 miljoen euro wordt gesuggereerd, dan ook wat bizar. Zeker wanneer je bedenkt dat wensen van partijen worden afgewezen vanuit het argument dat er geen geld beschikbaar zou zijn. Dit blijven wij onacceptabel vinden en wij vragen het college om met een voorstel te komen om de voorspelbaarheid van de begroting te vergroten.

Ik geef nog een ander voorbeeld hiervan. In november keuren wij als Staten nog een meerjarenplaatje goed waarin een algemene reserve van ruim 142,7 miljoen gepresenteerd is, terwijl die twee maanden later 191,1 miljoen euro blijkt te zijn. Dat is een derde hoger! Werden we maar allemaal zo snel rijk, dan was Nederland snel uit de crisis.

Die grotere voorspelbaarheid van de begroting hoort wat ons betreft ook doorgevoerd te worden in de bestuursrapportages. Ik wijs bijvoorbeeld op de indicator over het aantal vispassages. De streefwaarde bij de begroting van 60% is bij de bestuursrapportage verlaagd naar 40%; de realisatie is echter 75%. Dat kan toch makkelijk een idee geven dat, naast de problemen met juist voorspellen van wat je in het jaar gaat doen voor welk

bedrag, ook de interne controle gedurende het jaar niet altijd op orde is. Meer zelfreflectie zou ook helpen. Bij de indicator aantal gesubsidieerde projecten betere luchtkwaliteit Noord-Brabant staat dat de streefwaarde bij het vaststellen van de begroting 3 was. Bij de bestuursrapportage is dit al verlaagd naar 2 en er uiteindelijk is er 1 gerealiseerd. Het college is van mening dat het nagenoeg is gerealiseerd. D66 ziet dat van de afspraak uit de begroting maar een derde gerealiseerd is.

Wij zien vervolgens nog een zorgpunt in de algemene reserve en het eigen vermogen. Hoewel de vermogenspositie zeer riant te noemen is, is de algemene reserve wel met 68 miljoen euro afgenomen. De vasthoudende heer Verhoef vertaalt dit dan, conform een gangbare manier om naar balansen te kijken, naar een geleden verlies. Het college vertaalt het grosso modo naar het feit dat de eerste jaren meer gericht waren op beleid en plannen maken die nu tot uitvoering zouden komen. Wij zouden het opportunistisch kunnen opvatten als het regelen van leuke zaken voor de mensen richting verkiezingstijd. Wij vinden de toelichting op de mutaties in de reserve in ieder geval te summier om een afgewogen oordeel te kunnen geven. In de Rekeningcommissie zal mogelijk nog een discussie gevoerd worden over samenstelling en betekenis van de algemene reserve.

De vragen en opmerkingen die wij hadden bij de afzonderlijke productgroepen, zijn reeds in de commissies gesteld en beantwoord. Bij de Voorjaarsnota zullen wij in ieder geval nog aandacht vragen voor voortzetting van de startersleningen, iets waar ons jaarresultaat in ieder geval ruimte voor biedt.

Samenvattend zou ik willen zeggen dat we tevreden zijn met de goede financiële positie van de provincie, waardering hebben voor de verbeteringen in de verslaglegging die al gerealiseerd zijn maar nog niet tevreden zijn met de mogelijkheden om strak te toetsen op het halen van de doelen en ook niet tevreden zijn met de mate van voorspellend vermogen van de begroting en de signaleringen in de bestuursrapportages.

De **voorzitter**: De fractie van GroenLinks levert twee woordvoerders bij dit debat. Zij hebben ieder vier minuten spreektijd.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter. Evenals de andere sprekers wil ik ook graag mijn complimenten uitspreken. Het is de laatste jaarrekening van PS en de verkiezingen zijn begonnen. Ik heb het niet zozeer over de financiële resultaten maar wel over allerlei punten die te maken hebben met beleid. Wij zijn blij dat de adviezen van de Zuidelijke Rekenkamer grotendeels zijn opgevolgd: doelstellingen, kwantificeren, er is gepoogd het beleid handen en voeten geven en te laten zien wat bereikt is. Wat de indicatoren betreft sluit ik mij van harte aan bij de opmerkingen van de heer Hageman van D66. Alles voldoet aan de reglementen van het BBV en dan begint het.

Van de 49 speerpunten zijn er in deze bestuursperiode een heleboel gerealiseerd en een aantal is vertraagd. Er zijn er natuurlijk ook een aantal waarbij het gewoon minder gaat of heel slecht. Nu past dat niet altijd in de jaarrekening. In het kader van de Ruit hebben wij daarover gesproken, omdat daar een aantal ontwikkelingen later hebben plaatsgevonden, maar toch. Wij gaan praten over de eerste en de tweede tranche van de Investeringsagenda. Ik sluit mij aan bij de vraag van het CDA om ons daar snel nader over te informeren, maar het gaat traag bij de impulsen economie en werk, bouw, energiebesparing enz. Daarvoor is bij de Najaarsnota extra geld gevoteerd, maar het gaat traag. Ik kom daarop nog terug. Ook de accountant wijst op een aantal aspecten

daarvan en zegt dat de fondsen op een fatsoenlijke manier beheerd moeten gaan worden. Ook de aanbesteding verloopt traag. Zo kan ik nog even doorgaan.

Wij vinden het prima dat er een besteedbaar resultaat is van 18 miljoen euro. De suggestie is gedaan om het over te hevelen naar de algemene middelen, maar volgens ons kunnen er nog wel wat impulsen gegeven worden in de Voorjaarsnota om dat op een andere manier aan te pakken.

Bij de impulsen op economie en werk is er langzamerhand sprake van een probleem. Vandaag was er weer een berichtje in de pers dat wij eigenlijk nog niet uit de crisis zijn. In delen van de provincie gaat het crescendo, maar in andere delen niet. Eigenlijk vind ik dat in de Voorjaarsnota impulsen moeten worden gegeven om voortgang te boeken bij de voorstellen die in de Staten al gedaan zijn ten aanzien van de bouw, de energiebesparing en de relatie daartussen en dat daarvoor financiële middelen aangewend moeten worden.

Ik ben het eens met de kritiek van de PVV over de Europese aanbesteding. Dat heb ik al gezegd in de commissie. Er is een probleem bij de investeringsfondsen en bij latere voorstellen om energiebesparing op de rails te zetten in relatie met de bouw. De omvang van de projecten die genoemd worden en de managebaarheid door de BOM leveren een aantal problemen op. Omdat de BOM die projecten redelijk nauw wil controleren, worden die projecten te klein en valt het niet meer te bemensen. De BOM werft nu personeel o.a. voor die tweede tranche, maar ik denk dat dit te traag gaat en daarvan zullen wij later de effecten wel merken.

Wij zijn blij dat de tussentijdse evaluatie van de Energieagenda tranche 1 er komt, maar wij vinden eigenlijk dat de Energieagenda in ruimere zin aan de orde moet zijn.

Wij vragen ons ook af of de aansluiting met de Europese programma's op stoom is. Misschien kan daarover nog iets gezegd worden? Binnenkort moeten wij daarover maar eens uitgebreider praten.

Een van de voorbeelden waarin de jaarrekening zich inhoudelijk overschreeuwt, betreft het Logistiek Park Moerdijk of de Havenstrategie Moerdijk. Er staat dat iedereen is voor de Havenstrategie Moerdijk. Dat is gewoon niet zo. Er is ook veel kritiek op het Logistiek Park Moerdijk. Dat wordt nog een heel zwaar dossier. Mijn collega, mevrouw Brunklaus, zal zo meteen ingaan op andere projecten.

De **voorzitter**: U moet echt afronden, u hebt nog maar een paar seconden.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Met betrekking tot de Ruit stellen wij voor dat zeker bij de volgende jaarrekening een risicoparagraaf wordt aangewend, want ik voorzie dat de Ruit niet doorgaat gezien de huidige ontwikkeling.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Er zijn al veel complimenten uitgedeeld over de kwaliteit van de jaarrekening en wij hebben ons daarbij aangesloten. Maar ook de Staten hebben hun best gedaan om via het stellen van vragen meer duidelijkheid te krijgen. Jammer dat er af en toe een dikke mist wordt opgetrokken door de vaagheid van het antwoord. Ik zal dit illustreren aan de hand van twee voorbeelden.

In de memorie van antwoord wordt een antwoord gegeven op mijn vraag om over een uitgave van €75.000 aan een project om de luchtkwaliteit te verbeteren, maar het is geen echt antwoord. Nu weet ik nog niet welk project er met de hoofdprijs vandoor ging. Waren

het misschien de aardgasauto's uit de vleesindustrie? Of is er gekozen voor greencity delivery? Ik hoop dat de mist nog gaat optrekken in deze vergadering.

Bij Cultuur en Samenleving is er ook zo een. Wij hebben een aantal vragen gesteld over de verschillen in begroting en uitgaven bij BKKC en Kunstbalie. In de memorie van antwoord zeggen GS dat het bij BKKC en Kunstbalie ging om een niet aangepast bedrag in de begroting. Ik begrijp deze antwoorden niet, want volgens mij heeft BKKC gewoon meer geld uitgegeven dan begroot en Kunstbalie minder.

Beide onderwerpen -- natuur en cultuur -- betreffen thema's waar veel mensen bezorgd over zijn en waarover wij steeds heel veel hebben gesproken in de Staten. Onduidelijke antwoorden roepen meer vragen op. Als wij aardgasauto's in de vleesindustrie subsidiëren, ga ik me toch wel afvragen of goed bezig zijn. En nu er zo wordt gemillimeterd in de kunstensector, is het wel van belang dat de subsidies goed worden verdeeld. Ik denk bijvoorbeeld aan de amateurkunst.

Wij hebben geconstateerd dat een aantal van de dossiers ecologie op rood staat. Mijn collega van de Partij van de Dieren zal daarop ingaan.

Bij de commissie Cultuur en Samenleving zijn de dossiers goed op schema. Complimenten daarvoor.

Bij de grote investering van de Erfgoedcomplexen is de Erfgoedfabriek goed op gang gekomen. Er is een veelzijdig programma ontwikkeld om de zeven reeds aangekochte complexen te ontwikkelen. In de risicoparagraaf bij de projecten wordt summier weergegeven waar problemen liggen. Ik denk dat het voor een aantal complexen toch nog wel heel spannend wordt of de ontwikkeling positief zal verlopen. Op dit moment hebben wij vanuit deze jaarrapportage geen vragen en volgen wij het verloop.

Als laatste wil ik, net als mijn collega Bouwman, mijn zorgen uitspreken over een van die projecten van de provincie die destijds zo positief zijn ingestoken, maar weinig voortgang opleveren en een groot risico met zich brengen. De is de Tuinbouw Ontwikkelingsmaatschappij van de provincie en de ZLTO. Er waren grootste plannen om de tuinbouw in Brabant tot grote hoogte te brengen. Door allerlei, vooral externe, ontwikkelingen is dat echter heel moeilijk gebleken en leidt dit tot een verlies. De TOM heeft nu moeten vaststellen dat de looptijd van de projecten uitloopt, zodat extra financiering nodig is. Is het dan niet beter om te handelen zoals een goed spreekwoord zegt "Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald" en kijken wat de successen zijn geweest en de ontwikkelingen die niet tot een positief resultaat gaan leiden afboeken en er dan ook mee te stoppen? Nu staat de provincie garant voor 14 miljoen euro voor de schulden van de TOM en voor 15 miljoen euro voor de glastuinbouw in Deurne voor eventueel niet uitgegeven grond. Wij weten dat ook GS zich zorgen maken over de ontwikkelingen in de glastuinbouw. Wij hebben de afgelopen jaren veel vragen gesteld over dit onderwerp, omdat wij ons echt zorgen maken over de ontwikkelingen. Wij willen GS vragen om in 2014 voor de begrotingsronde te komen met een duidelijk toekomstvisie hiervoor. Met welke projecten wordt wel door gegaan en met welke niet en welke risico's zijn er? Wij denken dat er opnieuw een visie moet komen waarmee de Staten kunnen instemmen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Complimenten met deze jaarstukken en hartelijk dank voor het beantwoorden van onze vragen.

Natuur is een voorwaarde voor een gezond Brabant. Nu we de jaarstukken uitvoerig hebben besproken, missen wij daarin de inzet om doelstellingen te halen en te halen

binnen de afgesproken termijnen. Veel vaker dan ons lief is worden doelstellingen voor de natuur bijgesteld, teruggeschroefd, afgeblazen of niet gehaald.

We vragen ons af of het college zich wel voldoende bewust is van de serieuze taak die het moet uitvoeren en van de verantwoording die op zijn schouders rust. Stelt zij de juiste prioriteiten? Zet zij voldoende middelen in, of kiest ze nog steeds voor economische ontwikkeling ten koste van ecologisch kapitaal? Wij vinden Landschappen van Allure een project dat vooral inzet op de economische ontwikkeling. Wij missen hier enorm de inzet op ecologie.

Het vaststellen van natuurbeheersplannen is een absolute noodzaak, maar keer op keer, jaar na jaar, worden ze op de lange baan geschoven. Onbegrijpelijk!

De waterdoelstellingen worden veelal niet gehaald. De rapporten over de kwaliteit en kwantiteit van ons Brabants water laat verbeteringen zien, maar de doelstellingen staan nog steeds onder druk. De vraag is of de doelstellingen ooit worden gehaald? Hetzelfde geldt voor de bijbehorende flora en fauna doelstellingen, verbetering van de vennen, halt aan verdroging en vispassages zoals D66 zojuist opmerkte.

Meer natuur in de vertegenwoordiging in de waterschappen lijkt ons een absolute noodzaak om samen met de waterschappen de doelen beter te kunnen halen en op een redelijke termijn.

De doelstelling van de provincie om de afname aan biodiversiteit een halt toe te roepen lijkt verder weg dan ooit. Nog steeds is er minder dan 13% van onze flora en fauna over ten opzichte van 100 jaar geleden. En het lukt het college niet om daar een kentering in te krijgen. Dat is niet de verantwoordelijkheid van één gedeputeerde maar van het hele college!

Mede door de ontwikkelingen in de veehouderij worden Europese afspraken over bescherming van natuur niet gehaald. KEMA metingen laten ons ook zien dat de ammoniak uitstoot vanaf 2008 niet is afgenomen en in bepaalde gebieden zelfs toegenomen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, u hebt nog een halve minuut.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik had wat minder spreektijd aangevraagd, maar ik heb natuurlijk nog wel wat tegoed.

De **voorzitter**: Nee, volgens afspraak hebt u drie minuten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het provinciaal beleid voor de intensieve veehouderij van stimuleren en schaalvergroting, megastallen en luchtwassers heeft voor de natuur niets opgeleverd. Hier faalt het provinciaal beleid en dat mag het provinciaal bestuur zich zeer zeker aantrekken. Het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer over natuurcompensatie versterkt ons beeld dat het college natuur niet serieus genoeg neemt. Ik ga er nu niet verder op in. We willen het college wel graag helpen om de natuurdoelstellingen te behalen. Wij zouden bij de toekomstige begroting graag horen welke extra inzet GS willen gaan plegen om de doelstellingen wel op tijd te halen. Aangezien het college het geld voor natuur en natuurdoelstellingen hard nodig heeft, willen wij wel een helpende hand bieden. We hebben we ons verbaasd over het feit dat er zo ontzettend veel geld wordt besteed aan de hulp bij vergunningverlening, vooral bij de milieuvergunningen, en met name over het feit dat provinciale ambtenaren fungeren als hulploket voor

natuurbeschermingswetvergunningen. We hebben in de vergadering bevestigd gekregen dat het hier veel verder gaat dan de noodzakelijke inzet en het beoordelen van de vergunningen. Er worden taken uitgevoerd die verder gaan dan de wettelijke taak en die in essentie behoren bij de adviesbureaus. Wij horen graag de reactie van het college.

De **voorzitter**: Dank u wel, mijnheer Van der Wel. Ik heb u een minuutje extra gegeven. Ik moet mij houden aan wat wij hebben afgesproken. Excuses als daarover een misverstand gerezen is, maar dat lijkt mij niet het geval te zijn.

Ik kijk naar de klok en naar de leden van GS die zich uiteraard willen voorbereiden op de beantwoording van de vele vragen die gesteld zijn. Dat vergt zorgvuldig beraad. Dat is in mijn ogen intelligent te combineren met een koffie- en theepauze. Ik schat dat twintig minuten voldoende moeten zijn.

De vergadering wordt geschorst van 15.00 uur tot 15.20 uur

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Ik dank de leden voor hun inbreng in eerste termijn en voor de vele complimenten aan onze organisatie en aan het college. Ons college hecht eraan ook de Staten te bedanken voor de constructieve samenwerking bij het inzichtelijker maken van onze begroting en het verbeteren van onze stukken. Met de feedback die wij van de Staten krijgen, proberen wij de kwaliteit van ons besluitvormingsproces te verbeteren.

In het algemeen hebben wij kunnen constateren dat wij er bij het vertalen van ramingen in een begroting en uiteindelijk in de realisatie beter in slagen de zaken zo scherp mogelijk naar elkaar te brengen. Natuurlijk weten wij dat wij geen geld kunnen uitgeven dat niet gevoteerd en geautoriseerd is door PS. Af en toe hebben wij de neiging om de ruimte op te zoeken om iets sneller te kunnen doen als er sprake is van meevallers. Het realistisch ramen gaat echter steeds beter. Wij zien ook dat het karakter van de bestuursperiode ertoe leidt dat heel veel zaken in uitvoering zijn. Daaraan hebben wij met z'n allen heel hard gewerkt. Wij hebben veel beleid vastgesteld en veel zaken op gang gebracht. Dat vertaalt zich nu in de uitvoering daarvan. Naar mijn idee zal dit jaar daarin heel karakteristiek zijn.

De vraag van de heer Ten Harmsen van der Beek van de fractie van de VVD of het misschien goed is om ons zo veel mogelijk over de bereikte effecten te buigen, is een zeer goede vraag. Dat is ook een van de aanbevelingen van de ZRK. PS, als u een begroting vaststelt of naar uw eigen P&C-cyclus kijkt, probeer dan zo duidelijk mogelijk de effecten vast te stellen. Stop als niet uitvoerend deel van het provinciebestuur zo min mogelijk energie in de vraag hoe het allemaal tot stand gekomen is, langs weg A of langs B. Dat zijn uitvoeringstaken. Het gaat vooral om de vraag welke effecten een en ander heeft opgeleverd voor de Brabantse maatschappij. Ik denk dat wij moeten proberen om de denklijn zoals die door de VVD-fractie is aangegeven zo veel mogelijk te vertalen in onze cyclus en in de tussentijdse stukken.

De heer Ten Harmsen van der Beek heeft een paar kritische kanttekeningen gemaakt over de stelselwijziging. Hij vindt het lastig om daarmee een goede aansluiting te vinden. Er zijn keuzes gemaakt. Ook de PVV vraagt zich af of er nog wel een aansluiting is tussen wat wij hebben uitgegeven of geautoriseerd en de prestaties. Voor het grootste deel van onze begroting is dat inderdaad het geval, maar bijvoorbeeld voor projectsubsidies voor meerdere jaren hebben wij afgesproken dat wij de last nemen in het

eerste jaar terwijl de prestaties in de daarop volgende jaren gerealiseerd worden. Voor een deel klopt het omdat voor de prestaties die in 2013 zijn verantwoord de last al genomen is in 2012. Wij hebben dat bewust gedaan. Dat geldt overigens niet voor de hele begroting. Mevrouw Van der Kammen suggereert namelijk dat nu onze hele begroting op losse schroeven staat, maar dat is absoluut niet het geval. Het geldt in een aantal gevallen voor een deel van de projectbegrotingen en de langjarige subsidierelatie.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. De heer Van Heugten kan mijn opmerking nu wel bagatelliseren, maar ontkent hij nu dat er een scheefgroei is ontstaan tussen de gepresenteerde kosten en de gepresenteerde prestaties?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Er is geen scheefgroei ontstaan tussen kosten en prestaties. Er is een helder beeld van welke middelen wij nog hebben, welke middelen besteed zijn en welke middelen belegd zijn. Zijn die middelen belegd in een balanspost of zijn zij belegd in een exploitatie? Daarover hebben wij samen heldere afspraken gemaakt. Wij zijn niet aan het rommelen. Wij hebben daar vorige jaar uitgebreid over gesproken met onze accountant. Het is een heel goede manier om dingen vast te leggen. Wij moeten echter wel duidelijk aangeven of de prestaties boven of onder de verwachte raming zitten. Voor een aantal zaken nemen wij in enig jaar de last terwijl de prestaties in de daarop volgende jaren gerealiseerd worden. Vroeger deden wij dat anders maar nu hebben we dit op deze manier opgelost.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De concrete vraag van de belastingbetaler of hij waar krijgt voor zijn geld, kan niet meer beantwoord worden. Dat is de gedeputeerde toch met mij eens, hoop ik?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Mevrouw Van der Kammen zegt vaak dat de belastingbetaler hier moet kunnen zien of hij waar krijgt voor zijn geld. Ik zal haar uit de droom helpen: 1% van onze begroting wordt door de belastingbetaler opgebracht. Het betreft ongeveer 50 miljoen euro algemene uitkering uit het Provinciefonds en 200 miljoen euro wordt door de belastingbetalende automobilist in Brabant opgebracht. Daarmee zijn wij de laagste bij de tarieven voor de opcenten. De belastingbetalende Brabander hoest dit niet helemaal op. De bijna iconisch geworden belastingbetalende Brabander moet in een iets ander daglicht gezien worden. Ik blijf erbij dat wij een waarheidsgetrouwe jaarrekening hebben.

De heer **Van den Berg** (PVV): Het is nog erger: de automobilist draait eenzijdig voor al die hobby's op!

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik wil de heer Van Heugten een extra compliment maken voor het feit dat hij twee PVV'ers aan het lachen gekregen heeft. De gedeputeerde heeft zojuist uitgebreid stilgestaan bij de beleidsprestaties. Dat is nu juist het punt waarover wij in eerste termijn hebben betoogd dat wij daarop wat minder focus willen ten opzichte van de beleidseffecten. De discrepantie tussen het moment van uitgeven en de beleidseffecten is zo mogelijk nog groter dan het verschil tussen uitgeven en beleidsprestaties. Is de gedeputeerde het met ons eens dat wij die spanning goed in

gaten moeten houden en wil hij daar in het kader van het verbeteren van de begroting met ons op terugkomen?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Zeker. Ik denk dat dit precies een onderwerp is om in de Rekeningcommissie op terug te komen en wat langer bij stil te staan. Het gaat om een vraag die straks bij de begroting aan de orde komt en die ook bij voorgaande begrotingen en jaarrekeningen is gesteld: Wat hebben wij precies beoogd met deze stelselwijziging en helpt die ons de beoogde inzichtelijkheid en controlebewaking te realiseren?

Om nog even bij de belastingbetaler te blijven. De inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting zijn ruim twee keer zo veel als de uitgaven die wij doen op mobiliteit en ruim vier keer zo veel als het geld dat wij in wegen stoppen. Daar komt maar op een manier een einde aan, namelijk als de Staten een andere begroting vaststellen. De Staten hebben namelijk vastgesteld dat de opcenten motorrijtuigenbelasting een algemeen dekkingsmiddel zijn voor onze provinciale activiteiten.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor de verslaglegging: ik heb gesproken over ruim twee keer zo veel aan wegen en fietspaden, ik heb niet gesproken over mobiliteit.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Daar neem ik kennis van.

Verschillende leden spraken over de discussie die wij met de accountant gehad hebben over de vraag wanneer het een risicoreserve is en wanneer het overgebracht wordt naar een voorziening. In de Rekeningcommissie en in de commissie voor Mobiliteit en Financiën hebben wij daarover met elkaar gesproken. Als de Staten daaraan behoefte hebben, lijkt het mij goed om dit onderwerp in de Rekeningcommissie nog een keer met de accountant te bespreken. Dat geldt ook voor de opmerking van de heer Hageman. Wij snappen zijn reactie op de jaarrekening, maar willen toch een kleine correctie aanbrengen. Hij vraagt of het niet misleidend is als er wordt gezegd dat met een rekeningresultaat van 18 miljoen euro 98% van de begroting gerealiseerd is. Het staat onder het kopje "rekeningresultaat", dat wil zeggen het financiële resultaat van de jaarrekening. Daarmee wordt uitgedrukt dat er 98% financieel is gerealiseerd. Het is logisch dat wij het zo presenteren. De heer Hageman geeft ook aan dat het voor individuele beleidsprestaties anders is en zelfs op productgroepniveau anders is. Daar zitten onderschrijdingen en overschrijdingen in. Het overzicht geeft dat ook aan. Het lijkt mij goed om daarover met elkaar te spreken in de Rekeningcommissie. Wij hebben de vorige keer gesproken over de vraag of het nut en zin heeft om daarvoor een bandbreedte af te spreken. Ik stel voor om wat diepgaander met elkaar te spreken over de effecten daarvan. Wordt de provincie daar beter van?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik denk dat de gedeputeerde met zijn laatste woorden eigenlijk mijn vraag al heeft beantwoord. Voor de veiligheid stel ik hem toch maar. De 98% betreft beleidsprestaties en financiën, maar dat is niet hetzelfde als beleidseffecten. Wij sturen op beleidseffecten, wij willen die kunnen controleren. Hoe gaan wij dat realiseren?

De **voorzitter**: Dit is eigenlijk precies het punt waarvan de gedeputeerde heeft toegezegd om daarover diepgaander met elkaar te spreken.

De heer **Ten Harmsen van de Beek** (VVD): Ik wilde voor de zekerheid nog een bevestiging daarvan.

De **voorzitter**: Waarvan akte, dan kan de gedeputeerde verder met zijn antwoord.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): De heer Hageman vraagt of wij kunnen toezeggen dat er bij de Voorjaarsnota een voorstel ligt voor het smarter maken van de indicatoren. Dit punt is al vaker aan de orde geweest. Wij hebben afgesproken dat wij bij de begroting 2015 proberen de indicatoren zo veel mogelijk smart te maken en ook te proberen om de beleidseffecten goed te formuleren en te vertalen in concrete en heldere doelstellingen.

De woordvoerder van de fractie van de SP sprak over onrechtmatigheid in het aanbesteden en vraagt hoe zwaar dat moet worden gewogen. U hebt het accountantsrapport gelezen. Ik vertel u een kleine anekdote. In de Tweede Kamer was ten tijde van het ministerschap van Jacqueline Cramer de jaarrekening van VROM aan de orde. De Rekenkamer had aangegeven dat er voor 60 miljoen euro onrechtmatig aan subsidies was verstrekt. Toen belde de Volkskrant mij op en vroeg of ik de minister naar huis zou gaan sturen, want er kon toch niet voor 60 miljoen euro aan onrechtmatig subsidies verstrekt worden. Mijn antwoord was: let u maar op wat er morgen gebeurt. Ik heb in dat debat gezegd dat de minister een groot applaus verdiende. Waarom? Er was een subsidieregeling ingesteld voor roetfilters op vrachtwagens. Die was zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer aan de orde geweest. De Eerste Kamer had geconstateerd dat er een technisch foutje in de subsidieregeling zat en dat dit hersteld moest worden. De wet moest daarvoor opnieuw de cyclus doorlopen terwijl heel Nederland zat te wachten op de subsidie voor die roetfilters. Toen heeft de minister het aangedurfd om de subsidiebeschikkingen al te tekenen ondanks het feit dat de wet nog opnieuw moest worden vastgesteld. Zij bleef nadenken en hoewel zij op dat moment onrechtmatig handelde, heeft zij toch iets goed voor het land gedaan. Er zijn dus gevallen waarbij je goed moet nagaan wat de achterliggende gedachte is bij zo'n onrechtmatigheid. Gedeputeerde Pauli kan nog iets zeggen over de inkoopprocedures, maar wij hebben al aangegeven dat wij streven naar nul onrechtmatigheden, dat staat buiten kijf. Er kan echter een reden zijn waarom het gebeurt en dat was hier ook het geval.

De heer Smeulders van de fractie van de PvdA wijst op de opmerking van de accountant over de financiële risico's van projecten en de voorzieningen. Als het risico zodanig groot is dat je bijna kunt voorzien dat het geld moet worden ingezet, kun je het dan niet beter omzetten in een voorziening want dat geeft een buitenstaander een beter beeld, zo vraagt de accountant zich af. Dit punt is eerder aan de orde geweest in de discussie met de accountants. De vorige accountant was van mening dat de manier waarop wij het doen prima is en de huidige accountant heeft ons geadviseerd om het anders te doen. Wij hebben het advies overgenomen.

De woordvoerder van de fractie van D66 heeft ook nog gesproken over de verslaglegging van de algemene reserve. In de Rekeningcommissie is ook gebleken dat wij de algemene reserve zodanig proberen te presenteren dat veel zaken goed te volgen zijn. Soms zitten er negatieve componenten in een reserve. Er is gevraagd hoe het mogelijk is een bedrag van min 10 miljoen euro in de reserve te hebben. Wij hebben geprobeerd dat uit te leggen. Als de Staten dit echter een ondoorzichtige en onbevredigende situatie vinden, staan wij ervoor open om in de Rekeningcommissie te bekijken hoe wij dat op een andere

manier beter kunnen doen binnen de spelregels van het BBV. Wij nemen deze handschoen graag op.

Er is gevraagd wat wij gaan doen om het draagvlak rondom de Ruit bij Eindhoven te vergroten en er is ook gespeculeerd dat de Ruit niet doorgaat. Wij zullen de komende maanden gebruiken om de nieuwe raadsleden in de diverse gemeenten en het publiek in de regio Zuidwest-Brabant nogmaals goed te informeren over de achtergronden, over de ontwikkelingen die er in het verleden in die regio hebben plaatsgevonden, over hoe het hoofdwegenstructuurnet eruit ziet en welke besluiten daarover genomen zijn, etc. Ondertussen gaan de diverse onderzoeken, de kostenbatenanalyse en de milieueffectrapportages over voorkeursalternatieven door. Na de zomer komen wij bij de Staten terug met de eindrapportages om tot besluiten te kunnen komen over hoe wij verder kunnen met de Ruit. Er wordt met name op communicatief gebied fors ingezet om het draagvlak voor de Ruit helder te maken. De onafhankelijkheid van het Eindhovens Dagblad is hierbij wel een punt van discussie.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik word een beetje getriggerd door de opmerking over het Eindhovens Dagblad. Die is voor rekening van de gedeputeerde.

De gedeputeerde spreekt over informatievervalsing aan de nieuwe raadsleden en anderen en zegt dat als dit voldoende ingemaskeerd wordt het draagvlak wel weer groot zal worden. Ik denk niet dat het zo werkt. Vandaar dat ik verwezen heb naar de risicoparagraaf voor de jaarrekening van volgend jaar.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Wij schatten het risico niet groot in. Het moet ook nog niet in de risicoreserve omdat opgenomen omdat wij nog geen financiële risico's lopen. Er zijn dus nog geen financiële risico's die de Staten moeten gaan afdekken. Zij hebben nog beleidsvrijheid. Op het moment dat er een inpassingsplan wordt vastgesteld, worden de gereserveerde middelen omgezet in definitief toegekende middelen. Pas als er sprake is van risico's in de uitvoering, moeten die worden ondergebracht in de risicoreserve.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat is prima, dat wachten wij af. Gezien de politieke ontwikkelingen in Eindhoven, Helmond, Son en Breugel etc. wordt het draagvlak flink kleiner.

De **voorzitter**: Mijnheer Bouwman, dit onderwerp staat nu niet op de agenda. Het gaat over de jaarrekening en over de opmerkingen die in dat licht zijn gemaakt. Ik vraag u beiden om niet in de marge van dit onderwerp het debat over de Ruit van Eindhoven te voeren. Dat is niet de bedoeling.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Het gaat niet alleen om kwantitatief financieel beleid, maar ook om kwalitatief. Zowel in de jaarrekening als door de gedeputeerde zijn opmerkingen gemaakt. Papa vertelt nog een keer over de informatievoorziening, maar ondertussen is de situatie gewijzigd. Dat wilde ik even melden.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Het is iets meer dan het nog een keer vertellen. Wij proberen goed te informeren zodat men zich een goed beeld kan vormen. Dat is ook gebeurd in de zienswijzennotitie die recent is verschenen.

GroenLinks merkt op dat er sprake is van veel vertraging en geeft daarvan een aantal voorbeelden. Ik voel mij als gedeputeerde erg aangespoord om alle wegenprojecten zo snel mogelijk uit te voeren en hoop daarbij op de volle medewerking van de Staten.

Er is gevraagd of wij op korte termijn werkgelegenheidsprojecten kunnen entameren bijvoorbeeld het onderhoud van fietspaden. Er is ook gevraagd hoe het in de jaarrekening zit met de indicator onderhoud fietspaden. Wij hebben daarover al een keer gesproken in de commissie. Onze fietspaden zijn goed onderhouden. Wij zouden kunnen kijken of bepaalde werkzaamheden naar voren kunnen worden gehaald. Als wij op het gebied van werkgelegenheid substantieel iets willen doen, moeten wij de snelheid van onze besluitvorming op peil houden zodat projecten als de N261 (de weg bij de Efteling) de N69 en de N279-noord op een goede manier tot uitvoering kunnen komen. Het gaat daarbij om honderden miljoenen euro's aan investeringen en duizenden mensjaren werkgelegenheid. Dat is een enorme stimulans voor de werkgelegenheid in Brabant. Gelukkig zijn er veel Brabantse bedrijven als aannemer of onderaannemer bij onze projecten betrokken. Wij zien dat o.a. bij de rondweg Zundert.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Heugten, wilt u afronden?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik wil nog iets zeggen over het busvervoer, voorzitter. Op vijf van de zes componenten scoren wij ruim boven de streefwaarde. De component inzake het lijnennet zit er iets onder. Dit heeft te maken met de vraag of wij in staat zijn om dunne lijnen te schrappen. Dat wordt in het landelijk gebied echter ervaren als een teruggang in de bereikbaarheid. Daarmee moeten wij erg voorzichtig zijn en kijken naar alternatieven.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Wellicht om een eventuele inbreng in tweede termijn te kunnen voorkomen. Ik heb nog een vraag gesteld over het PHS.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ja, ik zie het staan. Wij zullen de Staten de komende weken volop betrekken bij de besluitvorming rondom het Programma Hoogfrequent Spoor en over de bijdrage die aan de provincie wordt gevraagd in diverse onderdelen van dat programma en met name in Vught. Met de commissievoorzitter ben ik in overleg hoe wij dat de komende maanden vorm gaan doen in de commissie en welke stukken daarvoor nodig zijn. Wij werken hard om de stukken op tijd aan te reiken.

Ik heb aangegeven dat de bijdrage die van de provincie gevraagd wordt, kan variëren van 30 miljoen euro tot 180 miljoen euro. Dat zijn enorme bedragen. In de Voorjaarsnota hebben wij aangegeven dat wanneer de bijdrage beperkt blijft tot ongeveer 50 miljoen euro, wij die zouden kunnen financieren vanuit het sparen in de BDU-middelen (Brede doeluitkering). Als het bedrag echter hoger wordt, zijn die niet meer toereikend. Als wij besluiten tot een grotere bijdrage moeten wij denken aan een verlenging van het Spaar- en Infrastructuurfonds. U vindt dat terug in de stukken bij de Voorjaarsnota die het college u inmiddels heeft aangeboden.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter. Ondanks dat het een eigenbelang is, wil ik toch het volgende opmerken. Ik woon in Boxtel. Daar slaat men niet op de trom, maar daar is het probleem mogelijk nog groter dan in Vught. In Boxtel wonen 34.000 mensen

die heel veel last van het spoor hebben. Ik wil GS met klem verzoeken ook aan deze mensen te denken en niet alleen aan degenen die op de trommel slaan.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Waarvan akte.

De heer **Kutlu** (D66): Voorzitter. De gedeputeerde sprak over de financiering van het PHS. Ik wil graag even weten of er ook gekeken is of er subsidies binnengehaald kunnen worden. Sommige stukken zijn immers erg duur.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Daaraan wordt inderdaad aandacht geschonken met name vanuit het Rijk. Het betreft uiteindelijk een rijksproject. Met het Rijk wordt gekeken naar mogelijkheden voor Europese cofinanciering, maar die zal de range die ik noemde niet kleiner maken.

De heer **Kutlu** (D66): Kunt u ons in de eerstvolgende commissievergadering informeren over wat er gedaan is en wat de mogelijkheden zijn?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Het college bereidt een Statenmededeling voor om de situatie rondom het PHS met de Staten te kunnen delen.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. De heer Smeulders heeft al een tipje opgelicht van de insteek van de PvdA bij de Voorjaarsnota met betrekking tot de transitiegelden. Hij daagt mij uit om mijn tipje van die sluier op te lichten. Ik denk niet dat ik dat op dit moment moet doen. Ik wil graag met de commissie praten over de totaliteit.

Mevrouw Aarts sprak over de zeven ha glas. Er is een antwoord gegeven op de technische vragen onder nr. 19. Daarin staat dat de regeling eind vorig jaar is opengesteld. Die regeling is nog niet afgesloten. Europa moet daaraan nog goedkeuring geven. Wij verwachten binnenkort een antwoord. Dan hebben wij in ieder geval een antwoord op de vraag van mevrouw Aarts over de zeven ha te saneren glas, ook die in kwetsbare gebieden.

De heer Vissers sprak over de TOM en over onze risicobeheersing in het algemeen. Volgens mij heeft collega Van Heugten een antwoord gegeven over de voorzieningen versus de reserveringen. De heer Vissers noemde ook specifieke getallen. Op dit moment is begroot dat wij 14 miljoen euro risico zouden kunnen lopen. Dat wordt verdeeld over de twee partijen, ieder 7 miljoen euro. Van die 7 miljoen die wij op deze manier moeten afdekken, komt 3,5 miljoen euro uit de algemene reserve en 3,5 miljoen euro uit het Ontwikkelbedrijf.

Ik bevestig aan mevrouw Brunklaus dat wij eind van dit kalenderjaar met de Staten een brede discussie willen voeren over de glastuinbouw en over de vraag hoe je de daarmee gepaard gaande risico's zou willen afdekken.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Bijna alle vragen die betrekking hebben op mijn portefeuille zijn gesteld door de heer Van der Wel, maar die is nu even niet hier.

De **voorzitter**: Daarom maken wij een verslag!

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De natuurbeheersplannen zijn inderdaad opgesteld en worden dit jaar allemaal ondertekend. Het ligt op schema. Als het goed is alles net na de zomer klaar en ondertekend.

De heer Van der Wel stelt dat de waterdoelen achterblijven. Dat is een wat vage klacht die ik niet kan plaatsen. Volgens de jaarstukken worden alle waterdoelen op twee na gehaald. Voor de bergingscapaciteit zijn niet alle projecten uitgevoerd die in de planning stonden maar zijn wel alle subsidiebeschikkingen verleend. Die leiden ertoe dat binnen de gestelde looptijd alle projecten worden uitgevoerd.

Het tweede waterdoel dat achterblijft betreft de verdroging van de vennen. Hier geldt een beetje de uitspraak: "You can lead a horse to water but you can't make it drink." Wij hebben hier de subsidiemogelijkheden ruim uitgebreid. Wij hebben veel media-aandacht gekregen, code rood voor de vennen, maar als particuliere eigenaren geen subsidie aanvragen, kunnen wij hen daar niet toe dwingen.

De heer Van der Wel stelt dat wij nog 13% biodiversiteit over hebben ten opzichte van 100 jaar geleden. Het is helemaal niet onze doelstelling om dit terug te brengen naar de biodiversiteit van 100 jaar geleden. De doelstellingen die wij wel hebben, liggen allemaal op schema. Ik verwijs naar pagina 74.

Verder merkt de heer Van der Wel op dat het rapport van de Zuidelijke Rekenkamer kritisch zou zijn over de natuurcompensatie. De eerdere rapportage van de ZRK was hier zeer kritisch over, maar in zijn recente rapport erkent de ZRK de verbeteringen die de provincie heeft doorgevoerd. Volgens mij zijn wij juist wel op de goede weg.

Het klopt dat er veel geld wordt besteed aan hulp bij het aanvragen van natuurbeschermingswetvergunningen. Dat is ook een zeer ingewikkelde materie. Het is onoverzichtelijk dat geen enkele ondernemer in staat is om dat in zijn eentje te doen, zelfs niet met steun van adviesbureaus. Helaas moeten wij daaraan inderdaad nog steeds veel aandacht en energie geven.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De vraag van de heer Van der Wel was of deze taak niet thuishoort bij adviesbureaus, want eigenlijk nemen wij dat werk over. Natuurlijk is het ingewikkeld, maar wie moet dat doen?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voor een deel doen dat de adviesbureaus. Als er dan alsnog een onvolledige of niet correcte aanvraag binnenkomt, is het aan de dienst om aan te geven wat er niet klopt en welke onderzoeken er nog moeten plaatsvinden of op een andere manier. Dat is erg tijdrovend vooral bij die vreselijk ingewikkelde vergunningen in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De gedeputeerde zegt dus eigenlijk dat zonder het advies van de ambtenaren de aanvraag nooit goed kan worden ingeleverd?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, zo ingewikkeld is het. De dienst kan ook niet zeggen dat een aanvraag niet goed is zonder te vertellen wat er niet goed aan is. De dienst zit in een begeleidingsproces. Dat is jammer want dat is eigenlijk niet de bedoeling, maar de complexiteit van de vergunningverlening leidt daar helaas toe.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter. Mevrouw Aarts van het CDA heeft gevraagd naar de status van de plannen rond het arbeidsmarktbeleid en de crisisaanpak. Gemakshalve

verwijs ik even naar de lijst van ingekomen stukken van vandaag. Die was zeer uitgebreid en ik kan mij voorstellen dat het u niet opgevallen is, maar er zit een zeer uitvoerige verantwoording bij van het college van zowel het arbeidsmarktbeleid als de crisismaatregelen. Ik denk dat u daarin alle antwoorden kunt vinden, mevrouw Aarts. Mochten er toch nog vragen zijn, dan verneem ik dat uiteraard graag.

Het aanbestedingsbeleid staat terecht op de agenda. Zowel mevrouw Aarts als mevrouw Van der Kammen heeft daarover opmerkingen gemaakt. Eind vorig jaar hebben wij een Statenmededeling gezonden over het nieuwe beleid van de provincie dat op 1 januari 2014 is ingegaan. Daarin staat een groot aantal maatregelen gericht op het vergroten van de kansen voor het mkb, maar het is uitdrukkelijk door de wetgever verboden en wordt als volstrekt onrechtmatig gezien als wij bij aanbestedingen toeschrijven naar regionale partijen zoals het Brabantse mkb-bedrijfsleven.

Een tweede ontwikkeling waarmee wij te maken hebben, is het feit dat op 18 april in Brussel een nieuwe Europese aanbestedingslijn is aangenomen. Die moet binnen nu en twee jaar via een landelijke richtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd worden. Wij hebben die uiteraard al bestudeerd en bekeken wat wij ermee kunnen. Ook hier blijven de beginselen van transparantie en gelijkheid van toepassing. Het toeschrijven naar regionale partijen blijft ook in deze nieuwe regeling volstrekt onrechtmatig. Bij de grote aanbestedingsregels hebben wij nauwelijks mogelijkheden. In ons eigen aanbestedingsbeleid dat gericht is op kleine aanbestedingen die niet onder de Europese normen vallen, hebben wij heel veel maatregelen doorgevoerd die het mkb ten goede komen. Wij sluiten veel minder dan voorheen raamovereenkomsten af. Dat biedt veel meer ruimte voor het mkb. Wij besteden veel meer opdrachten enkelvoudig aan. Als wij het meervoudig doen, proberen wij altijd minimaal een Brabantse partij uit te nodigen. Dit kan nog net binnen het gelijkheidsbeginsel dat strikt van toepassing is. Daarnaast zijn wij de enige provincie die een nieuw fenomeen operationeel heeft, namelijk de e-marktplaats. Dat is een zeer laagdrempelig systeem met nauwelijks bureaucratische regels en dat uitermate geschikt is voor het mkb en de zzp'er. Brabant doet het niet slecht. In de afgelopen jaren ging gemiddeld een derde van onze kleine opdrachten die niet onder de Europese regels vallen, naar het Brabantse mkb. Daarmee scoren wij hoog in vergelijking met een aantal andere provincies. Wij verwachten dat de nieuwe maatregelen die vanaf 1 januari 2014 van kracht zijn dat percentage de komende tijd behoorlijk omhoog zullen brengen.

Voor de starters hebben wij al een zeer groot aantal regelingen die zeker vergelijkbaar zijn met wat in Gelderland van toepassing is. Ik noem het Valorisatieplan dat Brabantbreed in alle regio's geldt, specifieke fondsen, starterslift, innovatiefondsen en de landelijke regeling die wij hebben afgesloten met het ministerie. Het ministerie overweegt te komen met een microkrediet voor mkb-bedrijven. Wij volgen dat en voor zover dat mogelijk is binnen onze financiële ruimte kijken wij zeker of wij daaraan mee kunnen doen.

Gisteren heeft met veel succes de kick-off plaatsgevonden van Kredietunie Brabant. Ik verwijs gemakshalve naar www.kredietuniebrabant.nl. Daar vindt u alle ins en outs. Zoals u weet, heeft de provincie met haar economisch budget meegewerkt aan de oprichting en de totstandkoming van deze kredietunie.

De heer Vissers vroeg in het kader van het personeelsbeleid naar de samenhang tussen fte's en inhuur. Ook mevrouw Van der Kammen vroeg daarnaar. Laat ik duidelijk zijn, dit college komt na wat daarover staat in het coalitieakkoord: uitkomen op 1000 fte's in 2015

en een inhuur die overeenkomt met het bedrag dat wij kwijt waren in 2010. Inhuur heeft helemaal niets te maken met onze vaste organieke bezetting, want inhuur is vooral afhankelijk van de beleidsvoorstellen die de Staten vaststellen en mee accorderen. Zoals u weet, wij zijn ambitieus. Ik wijs op de Agenda van Brabant met 49 speerpunten. Het feit dat wij reeds vorig jaar bij de Voorjaarsnota en bij de begroting van dit jaar aanbevolen hebben om te sturen op personeelskosten in zijn totaliteit, dus inclusief inhuur, is erop gericht om de Staten meer sturingsmiddelen te geven. Dan weten zij netto-netto wat er uiteindelijk uitgegeven wordt aan exploitatielasten op het gebied van personeel, intern of extern. Bovendien kunnen wij op die manier veel effectiever en meer flexibel onze kosten beheersen.

Ik kan de heer Bouwman vertellen dat alle fondsen operationeel zijn. Dat geldt ook voor het Energiefonds. Wij verwachten voor de zomervakantie nog twee overeenkomsten. Wij zijn met 12 serieuze leads bezig. Het Breedbandfonds is operationeel en dat geldt ook voor het Groen Ontwikkelfonds.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat de voorstellen van de Staten nu eenmaal leiden tot externe inhuur en dus tot personele lasten. Zitten er in dit huis geen adviseurs?

De heer **Pauli** (GS;VVD): Jawel, maar soms kan het veel interessanter zijn om tijdelijk personeel van buiten binnen te halen voor een onderwerp dat specifieke deskundigheid vraagt en tijdelijk speelt in plaats van iemand permanent op de loonlijst te zetten. En soms hebben wij een second opinion nodig en soms kan het ook puur pragmatisch zijn om samen met andere provincies iets uit te besteden en daarmee de kosten aanzienlijk te reduceren. Het is geen doel op zich, wij zien externe inhuur veel meer als een dynamisch instrument om een effectieve overheid te zijn die met een kleine organisatie werkt, de kosten weet te beteugelen en zo veel mogelijk flexibel en dynamisch de door de Staten bepaalde middelen in te zetten. Meer is het niet.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik hoor de gedeputeerde dus eigenlijk zeggen dat het aantal van 1000 fte's ook flinterdun is, want eigenlijk kan het met veel minder.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Nee, mevrouw Van der Kammen, ik heb gezegd dat die 1000 fte's staan als een huis. Dat is een afspraak uit het coalitieakkoord en die gaan wij realiseren, overigens met de kanttekening dat de decentralisatie van het natuurbeleid ook betekent dat de provincie er binnenkort 63 fte's extra krijgt vanuit de Haagse burelen. Nogmaals, inhuur is geen doel op zich, het is een zeer effectief instrument om de personeelskosten te beheersen. Het streven is om uiteindelijk 1000 fte's in dienst te hebben. Een x-aantal daarvan kan ook met tijdelijke krachten of zzp'ers worden ingevuld. Wij zijn nu eenmaal een dynamische organisatie met heel veel beleid dat vraagt om een speciale expertise.

De fondsen zijn dus allemaal operationeel. Ik zal de BOM vragen om de Staten via een notitie bij te praten hoe het ermee staat. Ik begrijp de belangstelling van de Staten en die waardeer ik ook.

Ook de Europese programma's liggen op stoom. Er komt 309 miljoen euro ter beschikking voor het OP-Zuid (Operationeel Programma) voor de drie zuidelijke provincies. U wordt daarover de komende tijd nog volop geïnformeerd. Alle stakeholders

zijn bezig met de voorbereiding voor inschrijving van die fondsen in alle regio's in Brabant en ver daarbuiten. Op dit moment wordt gewerkt aan voorstellen voor de governance. Er is ook gevraagd naar de verslaggeving eerste tranche investeringsgeldten Essent. Het college heeft drie weken geleden aan de organisatie gevraagd om daarover zeer goed en interactief te communiceren. Het college denkt dat wij samen met u voor ongelooflijk mooie investeringen hebben gezorgd die Brabant de komende jaren zeer fors verder gaan helpen. Wij zullen ervoor zorgen dat die projecten zeer actief gecommuniceerd worden via onze eigen Brabantse website.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Voorzitter. Ik was wel gecharmeerd van het voorstel van de VVD "Controleren met kaders", vooral omdat ik daarin de gedachtegang van Mark Moore herken. De heer Ten Harmsen noemde hem ook. Het gaat daarbij niet alleen over het maatschappelijke effect, de publieke waarde, maar juist ook over legitimiteit en capaciteit. Dat is precies aan de orde. Bij legitimatie gaat het om het vinden van draagvlak, het zoeken van je eigen rol en het leggen van verbindingen met andere beleidsterreinen. Bij capaciteit gaat het om de inzet van mensen en middelen. Dat kan uitmonden in het uitvinden en uitproberen van nieuwe instrumenten. Wij hebben er alle vertrouwen in dat wij de doelstellingen voor deze periode zullen behalen ondanks dat het werken in de complexiteit die de heer Ten Harmsen noemde, best tijd kost. Wij moeten nieuwe manieren zoeken om geld met geld te maken en dat moeten we ook tijd gunnen, zo zei hij in het kader van de fondsen, maar dat geldt natuurlijk ook voor de nieuwe werkwijze bij de grote erfgoedcomplexen of bij de nieuwe werkwijze die wij voorstellen bij Brabant C.

Het samenwerken en verbindingen leggen met andere beleidsterreinen leiden tot bijdragen aan die beleidsterreinen maar die zijn niet altijd zichtbaar als een aparte prestatie. Dat moet ik de mensen nageven die het lastig vinden om bepaalde dingen terug te vinden in de P&C-cyclus. Als dingen in een bepaalde koker gebeuren, wil dat niet zeggen dat daarnaast ook een bijdrage geleverd wordt aan integraal beleid.

Ik vind het fijn om te merken dat de VVD nog steeds groot belang hecht aan investeren in het leefklimaat via cultuur, maar ik vind het jammer dat bij sommigen verkeerde beelden bestaan over de voortgang van een en ander, bijvoorbeeld bij de sport. Bij het onderdeel sport liggen wij zelfs voor op het schema. Er gebeuren goede dingen die niet alleen betrekking hebben op deze bestuursperiode maar daar ook nog iets overheen gaan.

Mevrouw Van der Kammen vroeg naar de verantwoording over Culturele Hoofdstad en met name het programmabureau. De verantwoording over Culturele Hoofdstad hebben wij afgelopen december in een Statenbreed debat met elkaar vormgegeven. Toen is er ook gesproken over de financiële verantwoording. Voor zover die de provincie betreft hebben wij die elk jaar gegeven in onze jaarrekening. Wij wachten nu op de jaarrekening van het programmabureau. Daarin krijgt ook de beëindiging van de stichting een plek. Die jaarrekening komt voor de zomer in onze raad van toezicht aan de orde. Ik heb daar zitting in. Ik hecht eraan om op te merken dat het in de verste verte niet gaat over 10 miljoen euro maar over de 1,5 jaar dat de stichting bestaan heeft en nu haar bestaan afrondt. Over de andere middelen die wij hebben besteed aan Culturele Hoofdstad bent u een- en andermaal geïnformeerd via de voorgaande jaarrekeningen van de provincie zelf.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik denk niet dat de gedeputeerde dit beeld heeft geschetst toen zij tijdens de evaluatie zei dat het college in het voorjaar financiële verantwoording zou afleggen. Het is belangrijk voor de burgers dat het college komt met een totaalplaatje van wat dit rampenproject de burger gekost heeft. Het zou prettig zijn als die verantwoording toch wordt afgelegd.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Wij hebben in onze jaarrekeningen en in het debat vorig jaar verantwoording afgelegd zowel over de inhoud als over onderdelen van de financiën. U vroeg toen naar de verantwoording van de stichting, mevrouw Van der Kammen. De stichting is inmiddels in liquidatie. Dat proces is bijna afgerond. De financiële verantwoording daarover komt voor de zomervakantie in de raad van toezicht. Meer kan ik er niet over zeggen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): De PVV heeft gevraagd om een totale financiële verantwoording over dat project Culturele Hoofdstad van start tot eind. Of dat nu onder de stichting zit of onder de provincie, dat vind ik niet zo belangrijk. Leg nu eens financiële verantwoording af.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): U legt mij twee verschillende dingen in de mond, mevrouw Van der Kammen. Ik heb herhaald wat ik vorig jaar in het verantwoordingsdebat heb gezegd. Ik herhaal nogmaals dat de financiële verantwoording heeft plaatsgevonden op alle onderdelen die er zijn geweest, of het nu gaat over het moment dat wij vijf jaar geleden begonnen, de uitgaven in het kader van Dynamisch Brabant, de uitgaven voor opmaatprojecten of andere projecten. Die zijn allemaal verantwoord zowel inhoudelijk als financieel. Het enige staartje dat nog rest is de verantwoording van de stichting.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Haften, komt u tot een afronding!

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Ik stel voor het voorstel dat wij in de commissie al beeldvormend hebben besproken, nogmaals in de commissie te bespreken en te beoordelen op de bijdrage aan de Brabantse samenleving, want investeren in het vestigingsklimaat is van het grootste belang, juist in deze tijden.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik heb geduldig de bijdrage van de gedeputeerde afgewacht. Zij is nu klaar maar ik heb toch de indruk dat mevrouw Van Haften en ik in een andere wereld leven. Afgezien van de inhoud van de intenties van de gedeputeerde bij Brabant C en fondsen en dergelijke, ik heb toch stevige woorden geuit over het proces waarmee dat allemaal gebracht wordt. Ik heb gesproken over "management per persbericht". Daar gaat de gedeputeerde echter niet op in. Ik zou haar willen uitnodigen dat alsnog te doen.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Dat wil ik best doen. Wij hebben goede afspraken met elkaar over de wijze waarop wij daarmee omgaan. Elke dinsdag vergadert het college. De besluiten die daar worden genomen zijn openbare besluiten. Die worden naar buiten gebracht, soms via een openbare besluitenlijst en soms via een persbericht. In het persbericht dat gaat over een besluit van het college wordt altijd heel nadrukkelijk

aangegeven dat het een voorstel is van het college aan Provinciale Staten. Dat staat er nu ook in. Zelfs in de berichten die erover verschenen zijn, staat uitdrukkelijk dat Provinciale Staten hier nog over moeten besluiten. Het viel mij op dat de datum zelfs erbij staat. Wij proberen altijd de persberichten tegelijkertijd te versturen met de dagmail waarmee dat persbericht ook naar de Statenleden gaat, opdat niet 's ochtends al het persbericht wordt verstuurd en u dat 's middags pas in de dagmail ziet. Dat is nu ook gebeurd. Ik heb geprobeerd mij daaraan goed te houden. Soms lopen dingen echter toch een beetje langs elkaar. Ik hoorde achteraf dat het betreffende Statenvoorstel toen nog niet compleet op SIS (Staten Informatie Systeem) beschikbaar was. Dat is er heel snel daarna op gezet, ik meen vanochtend.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Met alle respect, voorzitter, maar daar gaat het natuurlijk niet om. Het gaat erom dat een bedrag van €25 miljoen de wereld ingaat met de kanttekening dat PS er nog wel iets van moeten vinden, maar dat de provincie dat gaat doen. Heel Brabant kijkt daarna, leest het, het staat op het ANP, in de Telegraaf en in de Volkskrant en deze Staten van Noord-Brabant staan met hun rug tegen de muur als zij er ook maar één millimeter aan zouden willen veranderen. Het is prima dat de gedeputeerde met een persbericht een besluit van GS de wereld in stuurt. Dan komt het wel in discussie. Maar dit is nog zo prematuur en het is ook niet de eerste keer dat dit gebeurt. Wij snappen niet dat dit dossier met deze omvang en deze impact op de Brabantse samenleving en op het vestigingsklimaat op deze manier de wereld in wordt gestuurd. In mijn bijdrage ben ik ingegaan op, ik denk, de ambtelijke reactie op de website. Ik zou de gedeputeerde ook haar mening daarover willen vragen, want, met alle respect, zo kunnen wij in dit huis niet met elkaar omgaan!

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Dat laatste zal ik even nagaan, want u begrijpt wel dat ik zelf niet aan de computer zit om die vragen te beantwoorden.

Wat het persbericht betreft, de heer Ten Harmsen beschrijft het precies. Er is een besluit genomen door het college. Dat persbericht is dus niet prematuur want het ging over een besluit dat is genomen. Over dat besluit is in de commissie al beeldvormend gesproken. Op verzoek van de commissie wordt er een fonds voorbereid. Daarover is naar aanleiding van een Statenmededeling op 21 maart al uitgebreid gesproken in de commissie voor Cultuur en Samenleving (CS). Dat is de context.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik zal in mijn tweede termijn hierop terugkomen, maar ik heb nog een ander punt.

In de beeldvormende bijeenkomst is in de commissie hierover niet van gedachten gewisseld. In een beeldvormende bijeenkomst wordt er een beeld gevormd en wordt er niet gediscussieerd over welk punt dan ook. Wij horen nu een lid van GS op basis van een beeldvormende bijeenkomst conclusies trekken die leiden tot een persbericht van 25 miljoen euro. Voorzitter, zo kan het echt niet!

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Ik trek geen enkele conclusie over de mening van Provinciale Staten of over de mening van de commissie CS. Naar aanleiding van de opmerking van de heer Ten Harmsen: waar komt dit nu vandaan en zo kun je ons niet voor het blok zetten, heb ik aangegeven dat dit fonds wordt ontwikkeld met een bepaalde inhoud, een plan van aanpak etc. en dat dit bij niemand onbekend is. In de

beeldvormende bijeenkomst en tijdens de commissievergadering van 21 maart hebben wij daarover zeer uitgebreid met elkaar gesproken. Vervolgens neemt het college een besluit en over dat collegebesluit is een persbericht uitgebracht. Daarin staat niet dat Provinciale Staten dit ook vinden. Er staat keurig in het persbericht dat Provinciale Staten hierover nog moeten besluiten. Dat dit zal gebeuren in de commissievergadering van juni en in juli in de Statenvergadering.

De **voorzitter**: De discussie lijkt mij gevoerd. Wij zijn nu toe aan de tweede termijn. Kunnen wij daarmee meteen beginnen of is er behoefte aan een schorsing?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Een schorsing van tien minuten zou wel prettig zijn, voorzitter.

De vergadering wordt geschorst van 16.15 uur tot 16.30 uur

De **voorzitter**: Op verzoek van een tweetal fracties heb ik een paar minuten toegevoegd aan de schorsing. Dat leek mij redelijk in het kader van een goede voorbereiding van de tweede termijn, maar die is nu wel aanstaande.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Voorzitter. Dank voor de gelegenheid om een en ander nog te specificeren in de tweede termijn. Ik vraag de gedeputeerde nog in te gaan op onze opmerkingen in eerste termijn over de erfgoedcomplexen. Ik heb gesproken over de evaluatie en over het wellicht inzetten van middelen van private partijen. Ik heb de gedeputeerde daarover nog niet gehoord en zou het waarderen als dat alsnog gebeurt. Ik heb ook gesproken over de herijking van de steunfuncties en gezegd dat wij van mening zijn dat het proces erg langzaam verloopt. Kan het college daarop ook reageren?

Wij hebben de openbare besluitenlijst van deze en vorige week nagekeken en hebben daarop niet kunnen vinden wat de gedeputeerde zojuist zei. Ik vraag dan ook heel concreet wanneer GS dit hebben besloten? Natuurlijk snappen wij dat GS af en toe een besluit moeten nemen en dat dan op de openbare besluitenlijst vermeld wordt wat er is besloten. Een besluit om een jaarrekening of een begroting vast te stellen, is iets anders dan een Statenvoorstel klaarmaken voor besluitvorming in PS. Dan heb ik het nog niet over het proces dat daaraan is voorafgegaan. Wij hebben al een paar opmerkingen gemaakt over een al dan niet beeldvormende bijeenkomst. Onze indruk van die bijeenkomst was vooral dat die beeldvormend was voor de aanwezige ambtenaren en niet zozeer voor de Statenleden ten dienste van een eventueel voorliggend Statenvoorstel dat pas nu bij PS wordt voorbereid. Wij snappen werkelijk niet waarom GS ervoor gekozen hebben om dit voorstel met zo veel bombarie de wereld in te sturen. U ziet wat daarvan komt. Onderaan de betreffende bladzijde staat: "De provincie pompt 25 miljoen euro in het Cultuurfonds." De gedeputeerde kan wel zeggen dat zij daar niet verantwoordelijk voor is, maar zij is vanwege het gekozen proces wel degelijk verantwoordelijk voor het vormen van die beelden. Bovendien staat er ook nog dat het een eerste bijdrage is en dat er later mogelijk nog een bedrag in het fonds wordt gestort. Dat is al helemaal niet besproken met de commissie laat staan dat het is vastgesteld.

In mijn eerste termijn heb ik aangegeven hoe belangrijk wij cultuur vinden, hoe belangrijk cultuur is voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en ik heb zelfs gezegd dat wij het

belangrijk vinden om daarin stevig te investeren. De VVD Noord-Brabant vindt cultuur een belangrijk onderwerp. Wij hebben met kracht onderschreven dat dit een kerntaak van het provinciaal beleid moet zijn. Dat betekent echter niet dat wij met de rug tegen de muur gezet willen worden als het gaat over besluitvorming en over de procedures die wij hier moeten volgen. Het is al een paar keer eerder voorgekomen dat een voorstel dat mogelijk op veel sympathie kan rekenen procedureel beschadigd wordt. Dat vinden wij heel ernstig en heel jammer. Ik wil de gedeputeerde echt vragen daarover nog eens van gedachten te wisselen alvorens wij daaraan welke conclusie dan ook verbinden. Wij hebben dus drie concrete vragen: steunfondsen, de erfgoedcomplexen en vooral dit voorstel.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voorzitter. Ik dank de gedeputeerden voor hun beantwoording. Die was veelal afdoende.

Ik heb nog twee kleine opmerkingen. De eerste betreft de terugkoppeling van het arbeidsmarktbeleid. Blijkbaar zit het bij de ingekomen stukken maar ik had het nog niet gezien. Wij vinden het vooral heel belangrijk om de concrete effecten te zien van al het geld dat wij in het arbeidsmarktbeleid stoppen. Welke mensen komen daardoor aan het werk? Als dat in het stuk staat, is het fijn en anders kan de informatie misschien gegeven worden voor behandeling in de commissie.

Wij hebben in het kader van de werkgelegenheid gepleit voor een nieuwe werkgelegenheidsimpuls voor de kleinere zelfstandigen. De gedeputeerde heeft geantwoord dat de fietspaden er allemaal goed bij liggen. Wij hebben een rapportage gekregen waarin staat dat er wel extra onderhoud te plegen zou zijn. Het onderhoud van de fietspaden hebben wij als voorbeeld genoemd bij ons verzoek aan het college om te kijken welke kleine werkzaamheden wij in de toekomst moeten laten verrichten. Een kleine aannemer is heel blij met wat hij mag opknappen. Zo moeten wij denken. Het staat in geen verhouding met grote aannemersbedrijven die de N69 gaan opknappen, maar alle beetjes helpen. Het is ook heel belangrijk voor de uitstraling van de provincie als wij dit soort dingen gaan doen.

Ik vond de opmerkingen van de heer Pauli over het inkoopbeleid van de provincie heel bemoedigend. Ik hoop dat hij adequaat zal inspelen op de veranderde Europese wetgeving in het aanbestedingsbeleid. Ook daar is meer ruimte gekomen. Ik heb er alle vertrouwen in dat hij dat inderdaad zal doen.

De heer **Vissers** (SP): Voorzitter. Ik had een vraag gesteld aan gedeputeerde Van Heugten over onrechtmatigheden. Hij kwam met een smakelijke anekdote over het ministerie van VROM. Ik had echter niet het gevoel dat dit een antwoord was op mijn vraag. Ik heb ook nergens in het accountantsrapport gelezen dat wij ondertussen toch iets goeds gedaan hebben voor het land. Ik heb toch de indruk dat hier twee verschillende situaties met elkaar werden vergeleken. Ik wil er graag nog iets over horen. De heer Ten Harmsen sprak zojuist over cultuur en zei dat hij de indruk had dat de Staten niet voldoende erbij betrokken zijn. Ik heb hele andere berichten gehoord, namelijk dat de commissie daar volop bij betrokken is geweest.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Dit is misschien een perfecte illustratie van wat ik precies bedoel met zorgvuldigheid van bestuur. Je kunt PS inderdaad continu overal bij betrekken in benen-op-tafel-sessies, schriftelijke consultaties en

beeldvormende bijeenkomsten, maar dat betekent nog niet dat je zorgvuldig bestuurt. Ik reageer nu vanuit de invalshoek zorgvuldig bestuur en jaarrekening. Hoe zijn die procedures verlopen en wat zijn de effecten daarvan? Vanuit deze invalshoek kun je anders tegen het proces aankijken dan wanneer het er alleen om gaat om 25 miljoen euro op tafel te krijgen. Dat vind ik misschien ook nog wel leuk voor de cultuur en voor Ons Brabant, maar dat is een andere invalshoek. Die is nu niet aan de orde.

De heer **Vissers** (SP): Ik heb in mijn fractie het gevoel gekregen dat daarover toch iets anders gedacht werd.

Mijn volgende opmerking heeft te maken met wat mevrouw Brunklaus in haar eerste termijn heeft gezegd over de TOM. Ik wil mij daarbij van harte aansluiten.

Mijn laatste opmerking betreft het antwoord van de heer Pauli op de vraag over personeel. Ik vind dat hij er heel gemakkelijk overheen stapt. Als ik zijn redentie volg, zouden wij over een paar jaar een personeelsbezetting kunnen hebben van alleen flexibel personeel. Ik zie hem "nee" schudden en weet ook dat dit niet gaat gebeuren, maar de redentie dat het niets uitmaakt, gaat ons iets te ver. Wij hechten ook aan arbeidszekerheid voor het personeel van de provincie. Als de heer Pauli daarover nog iets kan zeggen, heel graag.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Wat die onrechtmatigheden betreft, ja die vreselijke Brusselse aanbestedingswetten heel vervelend, ach ja, helaas houdt het college zo erg weinig ruimte over om zelf te mogen besluiten wie er een dienst mag verrichten, wie er een weg mag aanleggen of anderszins een project mag uitvoeren. Zo wordt onze soevereiniteit lekker om zeep geholpen en het schaadt de Brabantse werkgelegenheid. Best college, u vindt ons aan uw zijde om hier actie tegen te ondernemen. Zeg het maar!

De 98% uitputting op de begroting heeft natuurlijk betrekking op de financiële realisatie, maar mag ik daar wel een belangrijke nuance aanbrengen? Er is helemaal geen sprake van slechts 2% onderbesteding, er is sprake van een saldo van 2% van onderbesteding enerzijds en overbesteding anderzijds. Dat is iets heel anders.

Dan kom ik bij het onderwerp Culturele Hoofdstad. De gedeputeerde blijft maar om de hete brei heen draaien. Wij mogen in de krant lezen dat zij 25 miljoen euro wil uitgeven aan cultuur maar weigert verantwoording af te leggen over de miljoenen van Culturele Hoofdstad. Daarom nogmaals de vraag aan de gedeputeerde: kunt u de belastingbetaler een overzicht geven van alle kosten die samenhangen met het project Culturele Hoofdstad -- het maakt niet uit onder welke naam, stichting, bestuur, constellatie, gedeputeerde of wat dan ook -- vanaf het moment dat het idee vorm kreeg tot en met de opheffing van de stichting en de afloop van alle bijbehorende subsidies, projecten en gelieerde projecten?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Mevrouw Van der Kammen wil een hele waslijst krijgen. Mag ik haar nu eens vragen welke stukken zij niet heeft ontvangen? In onze beleving is over het hele traject waar zij om vraagt al ruimschoots verantwoording afgelegd door GS?

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Wij hebben in september 2013 de gedeputeerde nog eens gevraagd om een totaalplaatje te maken wat het hele project heeft gekost. Dat

weten wij nog steeds niet. De teller is ergens in 2012 blijven steken op 10,3 miljoen euro. Wij willen wel even weten wat het project totaal heeft gekost.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik denk dat de PVV toch een beetje in verwarring is. Wat zij vraagt is niet altijd hetzelfde als rechtmatig of correct verantwoording over iets afleggen. De PVV kan wel blijven en blijven vragen. Zij wil gewoon een plaatje afdraaien en het college lastig vallen met onhandige vragen. Mevrouw Van der Kammen moet duidelijk aangeven wat zij nog niet heeft ontvangen en waar de door GS afgelegde verantwoording haar niet bevalt.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Kennelijk antwoordt de heer Van Harmsen nu alvast voor de gedeputeerde. Het zij zo. Ik heb nergens het woord "onrechtmatig" in de mond genomen. Ik denk dat de belastingbetaler gewoon mag weten wat het debacle Culturele Hoofdstad gekost heeft. Daar laat ik het bij.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik kan dit niet meer aanhoren. Mevrouw Van der Kammen weet net zo goed als ik dat in het kader van het project Culturele Hoofdstad een heleboel dingen verwezenlijkt zijn. Zij veegt echter alles op een hoop en spreekt over een mislukt project. Maar zo is het niet. In de opmaat naar de einduitslag zijn er heel veel projecten gerealiseerd. Ik weet wel wat mevrouw Van der Kammen wil. Zij wil gewoon zeggen dat het allemaal mislukt is en dat het zoveel heeft gekost. Dat is lekker makkelijk! Ik sluit mij heel erg van harte aan bij de woorden van de woordvoerder van de VVD. U moet echt preciseren, mevrouw Van der Kammen. U hebt alle gegevens gehad. Er is een evaluatie geweest. Wat wilt u nu precies hebben? Wij hoeven echt niets meer, wij hebben genoeg informatie gehad.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Ik heb een vraag gesteld aan de gedeputeerde. Ik hoop dat zij die vraag beantwoordt. Iedereen mag een andere mening hebben over hoe het project uiteindelijk gekwalificeerd mag worden. Ik vind dat prima. De PVV vindt dat er meer dan 10 miljoen euro door het putje gespoeld is en verbrast. Dat is onze mening hierover.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De vraag was elke informatie u niet hebt gehad, mevrouw Van der Kammen. U kunt alles uit de stukken halen. Wij hebben die gekregen, dus u ook.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Dan weet mevrouw Brunklaus mij vast te beantwoorden wat het hele project heeft gekost.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Mevrouw Van der Kammen vindt dat er van alles door het putje gegooid is. Moeten wij nog meer door het putje gaan gooien om haar nog meer ontevreden te maken, of maken wij een kans dat zij plotseling positiever wordt? Anders zou ik willen zeggen: bespaar ons de moeite.

De **voorzitter**: Mevrouw Van der Kammen antwoordt niet meer. Ik stel voor dat wij dit laten bij wat het is.

Ik constateer dat de heer Smeulders, de heer Hageman en de heer Bouwman geen behoefte hebben aan een tweede termijn.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Ik zou heel graag willen horen welke van de vier projecten om de luchtkwaliteit te verbeteren het geworden is. Daarop kan toch gewoon een antwoord gegeven worden?

Ik heb geïnterrupteerd toen het ging over de milieuvergunningen. Wij willen graag inzage krijgen in wat wij wel en niet doen en hoeveel dat kost. Het zijn dingen die eigenlijk door adviesbureaus gedaan moeten worden. Wij denken echter dat dit punt niet hier thuishoort maar bij de Omgevingsdiensten. Dan komen wij erop terug.

Ik dank de gedeputeerde voor de toezegging dat wij eind van het jaar een dossier krijgen met betrekking tot de TOM. Het is een risicodossier en wij spreken er al heel lang over. Is het niet mogelijk om dat wat naar voren te halen?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): In de opmerkingen van de VVD over die 25 miljoen euro voor cultuur zit een grote kern van waarheid. Zo voel ik het ook. Wij waren nog volop in discussie over de vraag of het 10 miljoen of 25 miljoen moest worden. Het is nu ineens als waarheid naar buiten gebracht. Ik steun de VVD daarin.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de heer Van der Wel de vergadering heeft verlaten. De heer Kap was al afgemeld. Ik zie dat het college meteen kan antwoorden.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Mevrouw Aarts vroeg of er mogelijkheden zijn om op korte termijn een werkgelegenheidsimpuls te geven door het zoeken naar onderhoudswerkzaamheden of andere werkzaamheden. Die hoeven zich niet te beperken tot het onderhoud van fietspaden, het mogen ook andere werkzaamheden zijn. Ik zeg graag toe dat ik die vraag zal uitzetten. Ik zal kijken of er een inventarisatie gemaakt kan worden van de mogelijkheden om hieraan op korte termijn iets te doen, zodat de Staten voor de begrotingsbehandeling inzicht kunnen krijgen of een en ander tot een werkgelegenheidsimpuls kan leiden. Ik zeg dat graag toe.

De heer Vissers sprak over de rechtmatigheid dan wel de onrechtmatigheid van de inkooptrajecten. Hij heeft helemaal gelijk met zijn opmerking dat je het woord "onrechtmatigheid" liever niet tegenkomt in de stukken. Het hoort er niet thuis. Het is ook ons streven dat dit woord niet voorkomt. De accountant heeft bij de vraag hoe het komt dat er voor bedrag van 4,1 miljoen euro, een aantekening gemaakt wordt dat dit te maken heeft met onrechtmatigheid in de procedure. Zij heeft daarvan een analyse gegeven. In vraag 81 is dat nog eens voor u toegelicht. Wij hebben een aantal keren zelf vastgesteld dat wij met een minicompitie werken. Wij hebben een raamcontract met daarbinnen een minicompitie. In een aantal gevallen hebben wij die minicompitie achterwege gelaten. In een aantal gevallen zijn wij ook afgeweken van wat er in een raamcontract stond. Wij hebben soms ook de verkeerde procedure toegepast. Zoals de accountant ook opmerkt, dit zijn vooral gevallen die te maken hebben met inkopen die weliswaar in 2013 geëffectueerd zijn maar vaak al eerder zijn ingezet. De accountant constateert ook dat de organisatie ernaar streeft om maatregelen te treffen opdat dit niet meer gebeurt. Laten wij hopen dat wij volgend jaar in ieder geval kunnen constateren dat wij los van wat er in Brussel gebeurt met de aanbestedingsregels ervoor zorgen dat wij hetgeen wij afgesproken hebben zo veel mogelijk ook doen. Zoals ik in de commissie heb

aangegeven, is er in een enkel geval bewust afgeweken van de procedure of is er bewust een minicompetitie achterwege gelaten. Dat had te maken met de marktomstandigheden van dat moment of met de inhuur van specifieke expertise die niet anders verkrijgbaar was. Dat kan altijd nog voorkomen, maar het signaal van de Staten is duidelijk. Het college zal daaraan conform het advies van de accountant blijven werken.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Ik zeg tegen mevrouw Brunklaus dat de glastuinbouw op 12 september aanstaande in de commissie geagendeerd staat. Ik hoop dat wij aan het eind van het jaar hierover besluiten kunnen nemen. Ik heb in eerste termijn al gezegd dat het niet alleen over de TOM gaat maar over de glastuinbouw in het algemeen. In die breedte moeten de antwoorden gezocht worden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter. Mevrouw Brunklaus stelt de concrete vraag welk van de vier projecten voor verbetering van luchtkwaliteit gehonoreerd is. Ik zou het niet weten. Er zijn vier aanvragen binnengekomen op basis van de criteria en een daarvan is gehonoreerd. Wij kunnen schriftelijk laten weten welke.

De **voorzitter**: U moet nog even geduld hebben, mevrouw Brunklaus, maar dat zal wel lukken.

De heer **Pauli** (GS;VVD): De boodschap van mevrouw Aarts dat het haar vooral gaat om de effecten van het arbeidsmarktbeleid is heel goed begrepen. Het is ook een kwestie voor voortschrijdend inzicht, maar wij zullen de Staten hierover frequent en goed blijven informeren.

Wij delen de opvatting van de heer Vissers over de ambtelijke organisatie. Wij zijn natuurlijk voorstander van een goede ambtelijke organisatie. Die hebben wij immers nodig om onze ambities te kunnen waarmaken, zowel kwalitatief als kwantitatief. Bovendien nemen wij onze rol als werkgever heel serieus. Daarbij horen aspecten als arbeidszekerheid en positie. Het college ziet steeds vaker dat zijn plannen zo ambitieus zijn en zo veel specifieke deskundigheid vereisen, dat er weer personeel geworven moet worden voor posities die momenteel vacant zijn. Wij hebben die mensen de komende tijd echt nodig. Wij zien de dynamiek vooral in de samenhang tussen inhuur en onze eigen organisatie om daarmee de kosten van dure externe bureaus te kunnen verminderen en veel dynamischer met zzp'ers aan de slag te kunnen gaan; dus een flexibele inzet van mensen in onze organisatie bij tijdelijke behoefte aan kennis. Zo moet u het zien.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Voorzitter. Over de Grote Erfgoedcomplexen heeft begin dit jaar een tussenevaluatie plaatsgevonden. Toen hebben wij met elkaar gesproken over de knelpunten die wij tegenkomen, bijvoorbeeld het feit dat het in deze tijden niet altijd meevalt om particuliere investeerders te vinden maar dat dit wel steeds beter lukt. Het is echter wel echt zoeken. Vandaar dat ik gesproken heb over nieuwe instrumenten en nieuwe werkwijzen. Aan het begin van het traject van de Grote Erfgoedcomplexen hebben wij afgesproken dat wij voor het eind van deze bestuursperiode een evaluatie zouden maken en dat die ook gaat over de werkwijze. Nu wordt de aanpak hier in huis geregeld, maar misschien zijn er andere werkwijzen mogelijk die effectiever werken. Dat wordt dus ook onder de loep genomen. Het gaat dus niet alleen over de manier waarop het nu gaat, maar ook over de vraag hoe

wij dat in de toekomst misschien beter kunnen doen. Eind dit jaar/begin volgend jaar ligt die evaluatie voor. Dat was ook afgesproken.

In het kader van de steunfunctie-instellingen hebben wij in de commissie een paar keer discussie gehad over de bedoeling van de vraagstelling. Dat heeft ertoe geleid dat er volgende week een presentatie is van een bureau dat een onderzoeksrapport presenteert. Wij hebben daarover nog geen mening. Op verzoek van de commissie presenteren zij hun onderzoek. Het is een beeldvormende bijeenkomst. Er worden dus geen conclusies getrokken. Direct na de zomer ligt er dan een voorstel van het college waarin de verschillende rapporten die wij inmiddels hebben, samengebracht worden om met elkaar iets te gaan vinden over nut en noodzaak van de steunfuncties.

De derde vraag ging over Brabant C. Er is heel concreet gevraagd wanneer dat besloten is. Het is afgelopen dinsdag besproken. Het is niet op de openbare besluitenlijst gezet omdat wij hadden besloten dat er een persbericht zou komen. Het stuk was ook nog niet helemaal klaar. Er moesten enkele zinnen veranderd worden. Vandaar dat donderdag het persbericht is verschenen. Ik vind het lastig dat de heer Ten Harmsen het gevoel heeft met de rug tegen de muur te staan. Deze werkwijze hanteren wij immers bij elk collegevoorstel.

De heer **Heijmans** (SP): Omdat deze gedeputeerde al eerder aangesproken is op koppen in kranten en dergelijke...

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): In een volgend leven ga ik bij de krant werken, dan kan ik die koppen zelf maken.

De heer **Heijmans** (SP): Ik denk dit veel duidelijk kan maken, mevrouw Van Haaften. Ik heb hier een artikel uit het Eindhovens Dagblad waarvan de kop luidt: "25 miljoen euro in cultuurfonds". Als je dat leest, denk je dat dit besloten is. Het artikel eindigt met de zin: "Op 6 juni praat de commissie Cultuur en Samenleving over het voorstel, Provinciale Staten doen dat op 4 juli."

Wat hebt u nu gecommuniceerd, mevrouw Van Haaften? Er komt een fonds van 25 miljoen of op 4 juli beslissen de Staten over dit voorstel nadat zij daarover op 6 juni in een commissie gesproken hebben?

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Wij hebben in het persbericht drie dingen gecommuniceerd, namelijk dat het college dit besluit heeft genomen, dat de Staten daarover nog gaan spreken zowel in commissieverband als plenair en dat zij het uiteindelijke besluit nemen en wij hebben iets inhoudelijks verteld.

De heer **Heijmans** (SP): Daarom leg ik juist dit artikel aan mevrouw Van Haaften voor. Mijn conclusie is dat hier de koninklijke weg bewandeld is.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Dat denk ik ook. Net viel de term "zorgvuldig besturen". Wij proberen zo goed mogelijk transparant te zijn over de besluiten die wij als college nemen. Ik denk dat de Staten zich nog nooit door een persbericht of door een bericht op de openbare besluitenlijst hebben laten tegenhouden om iets goed inhoudelijk te bespreken. Ik zie daar ook naar uit.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Misschien moet ik de term "zorgvuldig bestuur" even weglaten. Ik kom daarop later wel terug. Het gaat om het wekken van verwachtingen. De gedeputeerde kan wel zeggen dat zij het krantenartikel niet geschreven heeft en dat heeft zij natuurlijk ook niet gedaan, maar een krant is per definitie de beste spiegel van gewekte verwachtingen. Als er iets in de krant staat wat nog niet besloten is, is er toch iets aan de hand.

Ik vond de vraag van de heer Heijmans wel aardig. Wat hebt u gecommuniceerd? Hebt u gecommuniceerd dat de commissie gaat besluiten over stuk dat aangeboden is door GS, of hebt u besloten dat er een fonds ingesteld wordt? Dat is precies de omgekeerde weg. Dat laatste is natuurlijk gebeurd, dat staat ook zo op onze Brabantse website. Dat valt niet te ontkennen, of er nu wel of niet een persbericht is of wel of niet een krantenartikel. Je ziet onder dat stuk meteen een verkeerd gewekte verwachting staan. En daarom hebben wij ongelooflijke moeite met het op deze manier aan de grote klok hangen van een voorgenomen besluit.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Wij vallen in herhaling. Natuurlijk worden er verwachtingen gewekt. De heer Ten Harmsen heeft zelf de driehoek van Mark Moore genoemd. Draagvlak en legitimatie maken daarvan een groot onderdeel uit. Omdat wij met heel veel mensen samenwerken, wordt er met heel veel mensen c.q. partijen gesproken over wat wij aan het doen zijn. De Brabantse Zorgvuldigheidsscore Intensieve Veehouderij is met heel veel mensen besproken en daarover is veel gepubliceerd terwijl die helemaal nog niet bestond. Wij waren bezig onze gedachten te vormen en deden dat met zo veel mogelijk belanghebbenden en betrokkenen in de buitenwereld. Op die manier werken wij en wij proberen de verwachtingen zo goed mogelijk te managen. Wat er in een krantenkop staat, daar moeten wij het niet over hebben. Dat gaat vooral om wat er past op de toegemeten ruimte. Alle betrokkenen weten dat er in dit huis nagedacht wordt over een cultuurfonds. Wij hebben zeker geen overdreven verwachtingen gewekt. Zij zijn echter al lang van een en ander op de hoogte omdat wij hen hebben betrokken bij de inhoudelijke voorbereiding. Dat kan ook niet anders.

De heer **Hageman** (D66): Volgens mij gaat de discussie over de concreetheid van het voorstel. Dat er een fonds komt, is al lang en breed besproken. Ik zou de vraag een klein beetje willen verbreden naar iets principiëels, namelijk de besluitvorming. Wij lezen regelmatig -- en daarom kan het toeval zijn -- in de krant dat GS besloten hebben tot..., terwijl de status volgens mij is dat GS besloten hebben om PS een voorstel te doen. Dat komt er elke keer onvoldoende uit. In die zin kan ik de VVD ondersteunen. Er is sprake van een tendens dat het steeds meer lijkt alsnog GS besloten hebben. Kan het college ons in de toekomst in de juiste positie brengen en communiceren dat GS een voorstel doen aan PS?

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Ik kan daar volmondig "ja" op zeggen. Dat weten de Staten ook. Ik probeer dat ook altijd op die manier te doen, zeker vanuit mijn eigen achtergrond als volksvertegenwoordiger want ik weet hoe dat voelt.

Wij hebben echter het dualisme ingevoerd. Het bestuur van de provincie -- het college van Gedeputeerde Staten -- heeft tot taak besluiten te nemen en is verplicht om die openbaar te maken. Het is niet altijd zo dat wij op eigen houtje ons eigen ding aan het doen. Wij proberen juist om met elkaar dingen zodanig voor te bereiden en daarbij ook de

buitenwereld te betrekken, zodat voorstellen niet zomaar uit de hoge hoed komen. De voorstellen worden bij de Staten ingediend als voorstellen waarover het debat nog uitgebreid gevoerd gaat worden. Wij schrijven dat ook altijd in onze persberichten. Het wordt echter niet altijd overgenomen en daarom krijgen de Staten ook altijd de originele persberichten toegestuurd.

De heer **Hageman** (D66): Voor een aantal leden van PS is onduidelijk hoe een en ander geformuleerd wordt en het gevoel groeit dat GS besluiten nemen en wij die voorgelegd krijgen. Ik geef dit aan het college mee en wijs daarbij bovendien op het feit dat een en leidt steeds vaker tot irritatie. Het is aan de wijsheid van het college, zijn inschatting en zijn risicomanagement om te weten hoe het daarmee omgaat.

De **voorzitter**: Dit punt lijkt mij wel voldoende gewisseld.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Het is altijd fijn als het college wijsheid toegewenst krijgt, voorzitter.

De **voorzitter**: Zeker en management van verwachtingen wederzijds lijkt mij een goed aandachtspunt. Wij zullen lessen trekken uit deze discussie.

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Er ligt nog een vraag over het totaaloverzicht van Culturele Hoofdstad. Ik wil eigenlijk verwijzen naar de antwoorden die mevrouw Van der Kammen heeft gekregen van een aantal collega's. Die dekken heel goed wat ik in eerste termijn heb proberen te zeggen. Wat mij betreft is er geen sprake van wat mevrouw Van der Kammen zegt. Het gaat om investeringen die wij samen met Brabantse steden en andere partners hebben gedaan, om middelen voor projecten die bijdragen aan Brabant en niet sec aan cultuur in Brabant maar ook aan leefbaarheid, ruimtelijke kwaliteit, vrijetijdseconomie etc. Het is veel te beperkt als wij dit zouden terugbrengen naar één lijstje met bedragen voor één project. Ik sluit mij aan bij de discussie die zojuist door verschillende leden gevoerd is.

De **voorzitter**: Ik heb de volgende toezeggingen genoteerd:

Gedeputeerde Van Heugten heeft namens het college toegezegd:

- dat nog voor de begrotingsbehandeling dit jaar een inventarisatie wordt gemaakt van wat er mogelijk is op het gebied van onderhoudswerkzaamheden in den brede in het kader van bevordering van de werkgelegenheidsimpuls;
- dat in de Rekeningcommissie teruggekomen zal worden op de stelselwijziging (risico's en wanneer deze overgezet worden naar voorzieningen) in relatie tot inzichtelijkheid en controleerbaarheid. Daarbij wordt met name gekeken naar de spanning die kan ontstaan tussen het moment van het doen van uitgaven en het feitelijk ontstaan (en meetbaar zijn) van effecten wordt bekeken en hoe een en ander zit in relatie tot risico's en voorzieningen. Dit gebeurt samen met de accountant Ernst & Young. Verder wordt teruggekomen op de presentatie van bijlage 11 (onderdeel van bijlage 2), o.a. gekoppeld aan een mogelijk andere vorm van presenteren van de Algemene Reserve.

Gedeputeerde De Boer heeft namens het college toegezegd dat voor het einde van het jaar de visie glastuinbouw, de risico's die ermee gepaard gaan en de afdekking ervan worden besproken.

Dan gaan wij nu stemmen.

In stemming komt Statenvoorstel 24/14 B

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Voor.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voor.

De heer **Visser** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Tegen.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De **voorzitter**: De PvdD en de OSN zijn afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en 50PLUS voor dit Statenvoorstel hebben gestemd en die van de fractie van de PVV tegen, zodat het is aangenomen.

Ik zal bij het slot van de vergadering nog enkele dankwoorden spreken die betrekking hebben op de voorbereiding van dit onderwerp. Ik stel voor om nu snel door te gaan naar het vragenuurtje. Ik heb al eerder gezegd dat de naam niet betekent dat het een uur moet duren. Er zijn drie onderwerpen aangemeld. De aanmelder krijgt een enkele minuut om de vraag te stellen. Daarna is er een reactie van GS en daarna kunnen eventueel ook anderen het woord voeren.

Vragenuurtje: windturbinepark

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Deze week kreeg ik een signaal van de omwonenden van het nieuwe windturbinepark Laarakkerdijk in Reusel, dat vandaag, 16 mei, ons Noord-Brabantse provinciebestuur in het kader van het wederzijdse grensoverleg met het provinciebestuur van Antwerpen zal overleggen.

In samenspraak met de Vlaamse gemeente Arendonk zou de Antwerpse deputatie het windmolenpark Laarakkerdijk op de agenda willen zetten en bespreken. Dit windmolenpark komt namelijk pal tegen de Belgische grens te liggen, op een steenworp afstand van de Arendonkse wijk de Rode Del. De gemeente Arendonk zou zeer ontevreden zijn dat er met de inwoners van de Rode Del geen rekening wordt gehouden. Mijn eerste vraag is dan ook: Klopt het dat er vandaag een overleg met de provincie Antwerpen plaatsvindt en staat het windmolenpark Laarakkerdijk daar op de agenda? Zo ja, welk standpunt zal daar door of namens GS verkondigd worden?

Verder melden de omwonenden dat de werkzaamheden voor de aanleg van het windturbinepark inmiddels zijn gestart, terwijl er nog geen omgevingsvergunning beperkte

milieutoets is afgegeven. Mijn tweede vraag is of u hiermee bekend bent en of deze constatering kloppen. Zo ja, bent u bereid om bij de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant opheldering te vragen waarom hier zonder noodzakelijke omgevingsvergunning werkzaamheden plaatsvinden en waarom er niet wordt gehandhaafd?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter. Mijnheer Van Hattem, ik ben er niet van op de hoogte dat er vandaag een vergadering zou zijn. Als ik de bestendige deputatie, zoals dat heet, van de provincie Antwerpen graag had willen spreken, had ik die vergadering in ieder geval willen verdagen omdat ik en college Van den Hout vandaag in uw midden zouden zijn. U weet dat ik voor ruimtelijke plannen het eerste aanspreekpunt binnen het college ben. Ik ben verbaasd over het feit dat dit bericht de ronde doet. Ik ben daarvoor niet uitgenodigd en weet ook niet of die vergadering vandaag plaatsvindt.

Ik kan u melden dat de verklaring van geen bezwaar in mei 2009 door GS is afgegeven. Dat paste toen ook in het beleid van de provincie. De bouwvergunning is in november 2009 door de gemeente afgegeven. De Raad van State heeft die in oktober nog eens bekeken en onherroepelijk verklaard. Dat betekent dat die bouwvergunning mag worden geconsumeerd. Het enige dat nog ontbreekt is de omgevingsvergunning beperkte milieutoets. Dat heeft de heer Van Hattem terecht opgemerkt. Dat verhindert overigens niet dat men nu al kan beginnen met de bouwactiviteiten, maar de molens kunnen nog niet in werking treden. Dat kan pas als het helemaal beoordeeld is. Dat moet eventueel een mer-toetst (Milieueffectrapportage) zijn, maar u weet dat de Raad van State in 2012 al heeft bepaald dat dit project niet mer-plichtig is. Dat is de reden.

Nogmaals, de bouwactiviteiten mogen beginnen maar zij mogen nog niet in werking gesteld worden. De procedure voor een omgevingsvergunning beperkte milieutoets moet nog gaan lopen. Daar kan nog beroep tegen worden ingesteld. Dat ligt nog in het verschiet. De bouwactiviteiten kunnen rechtmatig plaatsvinden op basis van de twee documenten die ik zojuist heb genoemd.

De heer **Van Hattem** (PVV): Er blijkt dus vandaag geen overleg plaats te vinden. Mocht dat nog wel een keer plaatsvinden, is de gedeputeerde dan bereid om dit onderwerp te bespreken met de Vlaamse delegatie en eventueel ook de kwestie in Schijf bij Zundert waar juist aan de Belgische kant windmolens worden geplaatst om de grensoverschrijdende belangen goed in beeld te krijgen? De kern van de zaak dat de inwoners van de Rode Del bij Arendonk eigenlijk helemaal niet betrokken worden in het verhaal, is toch een belangrijk issue dat zomaar niet mag passeren.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik weet dat de gemeente Reusel-de Mierden op dit moment druk overleg voert met de Omgevingsdienst over de vragen die door België zijn gesteld. Er wordt druk overlegd over de vragen en de antwoorden. Als ik word uitgenodigd, zal ik die uitnodiging in ieder geval aannemen. Ik doe dat niet alleen omdat deze casus speelt maar omdat wij zowel met de provincie Limburg als met Antwerpen als met Oost- en West Vlaanderen zeer frequent overleg voeren. Dat overleg gaat niet alleen over zeehavens maar ook over grensoverschrijdende activiteiten, niet alleen over locaties van windmolens maar eveneens over vestiging van intensieve veehouderijen met verschillende regimes waardoor waterbedeften kunnen optreden. Het gaat ook over aansluiting van wegen, de procedures die daarover lopen, de casus Baarle Nassau, etc. Er zijn heel veel grensactiviteiten die op ons beider agenda staan en met een zekere

regelmaat worden besproken. U weet dat de gedeputeerden van de Belgische provincies een andere positie bekleden in het rechtssysteem dan wij. Het overleg is altijd inhoudelijk, niet procedureel. Er kunnen ook geen conclusies aan verbonden worden die rechtskracht krijgen. Maar er is altijd goed overleg met onze burens.

Vragenuurtje: Maaslijn

De **voorzitter**: De tweede hier aan de orde zijn vraag wordt gesteld door de heer Smeulders van de fractie van de Partij van de Arbeid. Die vraag gaat over de Maaslijn.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Op 16 november 2012 was onze fractie initiatiefnemer van de motie Spanning op de Maaslijn. Die motie had tot doel uit te dragen dat de provincie wil dat de Maaslijn wordt geëlektrificeerd en/of verdubbeld. De motie beoogde ook samenwerking te zoeken met de provincies Gelderland en Limburg om samen in Den Haag te lobbyen om dat voor elkaar te krijgen. Die motie is door de Staten aangenomen.

Wij kunnen stellen dat onze gedeputeerde en vooral zijn Limburgse collega daar flink werk van gemaakt hebben, met als resultaat dat de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu medio april in een commissievergadering in de Tweede Kamer heeft gezegd dat zij wil bijdragen aan elektrificatie van de Maaslijn. Dat is heel mooi. Er is niet gezegd hoe hoog de cofinancieringsbijdrage van de provincies moet zijn. Zij heeft wel duidelijk gemaakt dat er een cofinancieringsbijdrage moet komen. Het is mogelijk dat zij daarover nog vóór de zomer een besluit neemt en anders in ieder geval net na de zomer. Onze bijdrage is noodzakelijk om tot een positief besluit te komen.

Wij hadden daarvoor een voorstel verwacht in de Voorjaarsnota, net zoals voor het PHS in Vught en voor Brainportavenue in Eindhoven. Voor deze twee projecten wordt wel geld gereserveerd, maar tot onze verbazing is dat niet gedaan voor de Maaslijn. Wij hebben enkele vragen aan het college. Hebben GS de intentie om in te gaan op de uitnodiging van het Rijk om een cofinancieringsbijdrage te leveren om de Maaslijn te elektrificeren? Wat is de stand van zaken van de gesprekken met de provincies Limburg en Gelderland en het Rijk hierover? Is de bijdrage van Brabant al bekend? Zijn er cofinancieringspercentages bekend? Wanneer verwachten GS dat de staatssecretaris een besluit zal nemen? Wanneer worden Provinciale Staten hierbij betrokken?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Op eerdere vragen in de commissie over de stand van zaken en de ontwikkelingen bij de Staten van Limburg en Gelderland heb ik aangegeven dat ons college positief staat tegenover de motie. Wij werken hard om ervoor te zorgen dat er een gedegen plan komt om de elektrificatie van de Maaslijn dichterbij te brengen. De nieuwe aanbesteding van de vervoersconcessie op die Maaslijn is een heel goed moment om te proberen die elektrificatie van de grond te krijgen.

De heer Smeulders wees op de uitspraak van de staatssecretaris dat zij mogelijkerwijs wil bijdragen aan elektrificatie van de Maaslijn onder het voorbehoud dat er ook een regionale bijdrage is. Zijn vraag of wij daartoe bereid zijn, wordt volmondig met "ja" beantwoord. Dit is een openbare vergadering. Ik kan daarover niet al te veel zeggen over de gesprekken die nu gaande zijn. U mag van mij aannemen dat wij volop zowel met het ministerie als met onze collega's en Limburg en Gelderland in gesprek zijn om te komen

tot een goede verdeling van een mogelijke regionale bijdrage en het bod dat wij aan de staatssecretaris kunnen doen. Over de percentages kan ik nu niet veel zeggen.

In de Voorjaarsnota staat inderdaad iets over Brainportavenue en het PHS Vught. Zoals ik al in de commissie heb gezegd, gaan wij in principe ervan uit dat de bijdrage voor de exploitatie van de Maaslijn komt uit de BDU (Brede Doel Uitkering). Wij stellen ook voor om de investeringsbijdrage voor de Maaslijn ook uit de BDU te betalen. Dat betekent dat de Staten bij de jaarlijkse vaststelling van het BDU-bestedingsplan kunnen zien wat waarvoor wordt aangewend.

Ik heb in de commissie ook gezegd dat het bestedingsplan BDU geen ruimte biedt om investeringen voor het PHS in de orde van grootte van 100 miljoen euro of 180 miljoen euro te bekostigen. Dan moeten wij terugvallen op andere alternatieven. Vandaar dat het PHS Vught nadrukkelijk in de Voorjaarsnota is genoemd. En wat Brainportavenue betreft, de BDU-middelen die de provincie krijgt zijn niet bedoeld voor investeringen in het SRE-gebied (Samenwerkingsverband Regio Eindhoven). Dat heeft namelijk zijn eigen BDU-middelen. Ik kan dus vanuit BDU-Brabant geen investeringen in het SRE-gebied doen. Als wij toch willen bijdragen aan de ontsluiting van Eindhoven Airport kunnen wij dat niet doen uit de BDU-middelen. Vandaar dat dit in de Voorjaarsnota staat. Het moet uit andere middelen bekostigd worden.

De **voorzitter**: Ik kijk even naar de heer Smeulders. Ik heb de indruk dat de vragen naar tevredenheid zijn beantwoord. De heer Smeulders steekt zelfs zijn duim omhoog.

Vragenuurtje: inhaalverboden

De **voorzitter**: Dan komen wij bij de laatste vragen. Die worden gesteld door de heer Van den Berg van de fractie van de PVV. Sommigen hadden misschien de indruk dat het ging om een motie. De heer Van den Berg is zo bereidwillig geweest om te luisteren naar wat andere fracties. Zij wilden het onderwerp welwillend behandelen vandaag maar hadden er moeite mee om tot uitspraken te komen. Daarom hebben wij voor deze formule gekozen. Dank voor uw medewerking, mijnheer Van den Berg. Ik stel u graag in de gelegenheid uw vraag te stellen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter. Ik lees toch even de motie voor. De woordvoerders mobiliteit en de gedeputeerde hebben de motie al eerder ontvangen. Het gaat om berichtgeving van eindapril over het terugtrekken van inhaalverboden. Het aantal inhaalverboden is het afgelopen jaar al wat minder geworden. De PVV is het daar niet echt mee eens. De oorspronkelijke tekst van de motie luidt als volgt. Ik wil hierop graag een reactie van de gedeputeerde en de andere fracties.

"constaterende dat:

de minister voornemens is het aantal snelwegkilometers waar een inhaalverbod voor vrachtwagens geldt verder te verminderen: de A67 in het geheel en mogelijk ook de A2, de A27 en de A58;

langzaam inhalende vrachtwagens in het verleden een prominente plek hadden in de lijstjes van verkeersergernissen maar daar juist door de inhaalverboden van verdwenen lijken te zijn,

overwegende dat:

de minister in haar evaluatie van januari 2013 aangeeft dat voor de doorstroming van het verkeer een inhaalverbod goed functioneert indien er twee rijstroken per rijrichting zijn en er geen colonnevorming van vrachtwagens plaatsvindt en dat is het geval als er meer dan 750 vrachtwagens per uur rijden."

Mijn verzoek aan het college was om "er bij de minister op aan te dringen om op de 2x2-baanssnelwegen in Brabant zo veel mogelijk een inhaalverbod voor vrachtwagens opnieuw in te voeren tussen 06.00 uur 's ochtends en 19.00 uur 's avonds en de minister te vragen om mogelijkheden van dynamische inhaalverboden te onderzoeken voor plaatsen waar colonnevorming door vrachtwagens een inhaalverbod op bepaalde momenten op de dag onwenselijk maakt."

Het is een beetje vergelijkbaar met de situatie in het Ruhrgebied waar het ook extreem druk kan zijn. Ook daar heb je flexibele inhaalverboden. Tussen de matrixborden hangen aparte borden waarop eventueel een inhaalverbod voor vrachtwagens gepresenteerd wordt. Het lijkt mij sowieso een goed idee als de A67 gezien de drukte een matrixsysteem krijgt. Dat is nu maar op een klein deel van de snelweg aanwezig. Ik wil hiermee bereiken dat de weg beter benut wordt. Mijn vraag is wat de gedeputeerde daarvan vindt.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter. Wij hebben kennisgenomen van het voorgenomen besluit van de minister om de inhaalverboden op de snelwegen aan te passen. Dat geldt voor een aantal snelwegen in de provincie Noord-Brabant. In de onderbouwing van het besluit van de minister leest het college een aantal zaken. De minister zegt dat op wegen waar in het verleden nog twee rijstroken waren maar nu drie per richting het inhaalverbod niet langer opportuun is en dat zij het er daarom afhaalt. De reden waarom op een aantal wegen niet langer een inhaalverbod geldt, is omdat er inmiddels een strook is bijgelegd.

Vervolgens stelt de minister dat uit het verkeersbeeld blijkt dat op bepaalde wegen het vrachtverkeer over de hele dag is toegenomen. Daar wil zij het inhaalverbod dat alleen tijdens de spijtijden gold, uitbreiden naar een inhaalverbod voor de hele dag.

Een ander argument van de minister is dat waar sprake is van een inhaalverbod over een lengte van 30 kilometer of meer, blijkt dat het goed is om ergens in de middag een knip te maken van 5 kilometer waar toch ingehaald kan worden omdat vrachtwagenchauffeurs anders meer dan 30 kilometer als een soort zombie achter elkaar aan rijden waardoor er nieuwe ongevallen veroorzaakt worden. Met zo'n knip krijgen zij de kans om in een bepaalde periode toch weer te kunnen inhalen.

Het college ziet dat er zeer weloverwogen op basis van de veranderingen in het verkeersbeeld en in de verkeersinfrastructuur veranderingen worden voorgesteld. Rijkswaterstaat kiest voor een verbetering van de doorstroming en houdt tegelijkertijd de verkeersveiligheid in het oog.

Op grond van de onderbouwing van het besluit dat de minister wil gaan nemen, zien wij geen aanleiding om de minister van een ander advies te voorzien.

De heer **Van den Berg** (PVV): Dat is een duidelijk antwoord. Ik had inderdaad niet de 2 x 3 rijstroken meegenomen. Daar heeft een inhaalverbod kennelijk heel weinig zin.

Ik zou de gedeputeerde willen vragen om dit punt te agenderen voor een commissievergadering in de nabije toekomst zodat wij daarop nog nader kunnen ingaan.

De **voorzitter**: Dat kunt u in de commissie met elkaar regelen als u daaraan behoefte heeft.

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Van den Berg, u moet het mij niet kwalijk nemen maar ik kan de verleiding niet weerstaan. Uw fractie zegt altijd dat wij niet gaan over rijksbeleid -- schaliegas en dergelijke -- en dat wij ons niet moeten bemoeien met zaken waar het Rijk over gaat. Uw fractie wordt boos op de gedeputeerden als zij zich ook maar enigszins bemoeien met zaken die het Rijk aangaan en nu komt u zelf met een voorstel om ons te gaan bemoeien met rijksbeleid. Kunt u dat verklaren?

Ik ben blij dat u er in de commissie nog eens verder over wilt spreken. Ik wil er inderdaad wel meer van weten. Zou u ons een discussiestukje of iets dergelijks kunnen voorleggen als uitgangspunt voor bespreking in de commissie, of verwacht u dat wij dit doen aan de hand van een korte notitie van het college? Het gaat immers wel om een serieus onderwerp.

De heer **Van den Berg** (PVV): Ik voel mij gedwongen op dit rijksbeleid in te gaan en niet alleen hier maar ook als het gaat om het wegbezuinigen van de verbreding tussen Leenderheide en Geldrop waar de een na de andere vrachtwagen op de andere knalt en mensen in de file staan. Wij zijn daarmee ook bezig in de Staten en vragen het college daar iets aan te doen. Ik weet niet of de heer Heijmans regelmatig van Venlo naar Eindhoven vice versa rijdt, ik doe dat wel en word helemaal knettergek van de inhalende vrachtwagens en ik ben niet de enige die daar zo over denkt. Ik zit er niet op te wachten dat dit in heel Brabant gaat gebeuren en ik denk vele Brabanders met mij. Aangezien het hier Brabanders betreft, vind ik het wel degelijk passend om dat hier aan de orde te stellen.

De heer **Heijmans** (SP): Nu daagt de heer Van den Berg mij toch uit met zijn opmerking dat er soms dingen zijn die zo belangrijk zijn voor de Brabanders dat wij ons er wel mee moeten bemoeien. Hij gaat mij toch niet vertellen dat de Brabanders zich geen zorgen maken over het schaliegas. Toen zei u, mijnheer Van den Berg, waar bemoei je je mee, wij doen daar geen uitspraken over. Ik probeer alleen aan te geven dat wij hier wel uitspraken kunnen en moeten doen als wij praten over zaken die in eerste instantie misschien rijksbeleid zijn.

De heer **Van den Berg** (PVV): Over schaliegas hebben wij hier hetzelfde gezegd als de PVV landelijk heeft gezegd. Op het moment dat het veilig kan en er draagvlak is onderin dit geval de Brabantse bevolking dan doen wij dat. Dat draagvlak is er niet, dus doen wij het niet. Daar hebben wij ons gewoon mee bemoeid.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik heb nog twee puntjes, voorzitter.

De heer Van den Berg heeft ook gevraagd naar het gebruik van dynamische borden om inhaalverboden dynamisch te kunnen toepassen. Ik lees in het voorgenomen besluit dat Rijkswaterstaat die wil gaan toepassen. Dat onderdeel wordt dus meegenomen.

Dan nog een praktische opmerking. Er ligt op dit moment een verkeersbesluit ter inzage. De zienswijzetermijn loopt tot 5 juni. Als u zelf of via de provincie Noord-Brabant -- dus via het college -- iets wilt ondernemen, kan dat tot 5 juni.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Rij een keertje van Dortmund over de A40 en de A67 en je ziet het verschil met het verkeersbeeld hier door de manier waarop inhaalverboden worden toegepast. Er is echt sprake van een gigantisch verschil.

De **voorzitter**: Het is een onderwerp dat leeft. Het is geagendeerd. Er is het nodige over gewisseld. De gedeputeerde heeft een buitengewoon praktische handreiking gegeven voor de wijze waarop eventuele zienswijzen op het voorgenomen besluit kunnen worden ingebracht.

Sluiting van de vergadering

De **voorzitter**: Ik had u beloofd dat ik namens u allen nog even expliciet aan de ambtelijke organisatie onze grote dank wil uitspreken voor al het werk dat is gedaan, niet alleen bij het opstellen van de jaarrekening maar ook bij het daarin vervatte uitvoeringspakket van beleid in onze provincie. Ik wil dat nog eens expliciet onder de aandacht brengen aan het einde van deze vergadering. Ik wil u allen uitnodigen om deze vergadering te beëindigen met een drankje op het Statenveld. De eerstvolgende vergadering is op vrijdag 4 juli.

(applaus)

De voorzitter sluit om 17.35 uur de vergadering